POLIROM

Liviu Antonesei

Victimele inocente şi colaterale ale unui sîngeros război cu Rusia

Colecția „Ego. Proză“ este coordonată de Lucian Dan Teodorovici.

Foto copertă: © Vicky German/Shutterstock.com;
© Bojan Pavlukovic/Shutterstock.com

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

ANTONESEI, LIVIU

Victimele inocente și colaterale ale unui sîngeros război cu Rusia / Liviu Antonesei. – Iași: Polirom, 2012

ISBN print: 978-973-46-2631-1
ISBN ePub: 978-973-46-2814-8
ISBN PDF: 978-973-46-2815-5

821.135.1-32

Printed in ROMANIA

Liviu Antonesei

Victimele inocente şi colaterale ale unui sîngeros război cu Rusia

Unsprezece povestiri

POLIROM
2012

Într-un sat din secuime, icoana Maicii Domnului a început deodată să vorbească…

La cei vreo optzeci de ani ai săi, pastorul Mathias nu prea avea amintiri de dinainte de momentul în care începuse să slujească în acest sat aruncat pe dealurile dintre pădurile din secuime. Păduri care se răreau, de altfel, an după an, că așa sînt vremurile de tranziție, aspre și lacome. Dar chiar și aceste amintiri erau difuze și molcome, viața petrecîndu-se după un ritual parcă la fel de neschimbat ca și cel pe care îl împărtășea duminica, de sărbători ori cu prilejul evenimentelor cruciale ale vieții, botezuri, nunți, înmormîntări și feluritele pomeniri alături de enoriașii săi. Alte evenimente, să le spun circumstanțiale, nu prea îi veneau în minte, deși se stabilise aici la sfîrșitul războiului, cînd încheiase studiile la seminar, și trăise aici cele două mari schimbări ale istoriei recente. Războiul? Cel de-al doilea, de bună seamă, pentru că pe vremea

celui dintîi abia începuse să deschidă ochii spre lume. Era născut în imperiu, dar, cînd a început să meargă la școală, trăia deja într-un regat de dimensiuni mai modeste, și asta fără măcar să-și dea seama. Nu și-a dat seama nici cînd și cum a început să vorbească, pe lîngă limba de-acasă, și românește, ceea ce i-a fost de folos după război, cînd o parte dintre familiile românești au venit la biserica lui, tulburate de desființarea Bisericii unite. Pînă la urmă, așa e și firesc, viața unui cleric nu trebuie să fie clintită de evenimentele trecătoare ca vîntul, ci numai dirijată de lucrurile esențiale, care sînt întotdeauna aceleași și care se repetă mereu și mereu de la nașterea Mîntuitorului încoace, peste tot pe unde credința în Înviere s-a răspîndit. Nici nu știu dacă acestea sînt neapărat gîndurile sale din acea dimineață de vară, cînd, trezit devreme, după ce s-a primenit, a ieșit încet din casă și s-a îndreptat liniștit, meditativ și senin spre biserica vieții sale, pe care o știa pe de rost și pînă în cele mai mici amănunte.

Nu eram decît de vreo două zile în sat, venit de la Sfîntu Gheorghe, unde participasem la un fel de simpozion, dintre acelea la modă atunci, în primii ani de după schimbare și de după

întîmplările sîngeroase de la Tîrgu Mureș, dedicat raporturilor interculturale, interconfesionale și interetnice. O mai veche cunoștință, aflată printre organizatori, m-a adus aici să văd cu ochii mei cum se înțeleg ungurii, majoritari în sat, cu cele cîteva zeci de familii de români, laolaltă cu care trăiau de cînd lumea și pămîntul, cum spunea ea, bucuroasă că-i ieșea atît de bine în românește o formulă pe care o foloseau adesea și în ungurește, după cum îmi spusese aproape imediat ce ajunsesem la simpozion. Ea aparținea unei familii mixte, minoritatea unor minorități, cum s-ar spune, oamenii cei mai expuși în vremurile tulburi și, deși mama sa era unguroaică, purta un nume românesc dintre cele mai neaoșe, parcă Zamfira, dacă, după atît de mulți ani în care nu ne-am mai revăzut, memoria mă mai slujește cît de cît fidel. Eram deci de două zile în sat, stăteam la bunica româncă a Zamfirei și, poate din cauza schimbării locului sau a excitației provocate de sosirea într-un mediu necunoscut, mă trezisem dis-de-dimineață și, după ce îmi băusem cafeaua, ieșisem la o nouă plimbare prin sat. Coboram de pe un deal unde se afla partea românească a acestuia și, în depărtare, spre marginea cealaltă a satului, l-am zărit pe

pastor ieșind încet din casă și îndreptîndu-se spre biserica în care slujea de atîta amar de vreme. Am folosit premeditat ultima formulă, fiind iarăși una pe care Zamfira era foarte mîndră să o folosească. Văzîndu-l pe pastor, m-am îndreptat și eu agale spre biserică, dorind să-i dau răgazul să rezolve ce avea de rezolvat acolo înainte de începerea slujbei. Stabilisem în ziua precedentă să ne găsim un răgaz pentru o discuție mai lungă, un fel de interviu despre viața sa aici și despre întîmplările acesteia, deși îmi spusese că mai potrivit ar fi să vorbim despre lipsa întîmplărilor. Atunci despre neîntîmplări să fie, am căzut și eu de acord… Fixasem să vorbim după slujbă, la care doream să asist, pentru că îmi spusese că o ține bilingv, din respect pentru enoriașii români, deși aceștia înțelegeau cam toți și maghiara.

Eram pe drum, la cîteva zeci de metri de biserică, cînd l-am văzut pe părintele Mathias ieșind grăbit din sfîntul lăcaș și îndreptîndu-se cumva înspre mine, deși evident nu mă vedea. Pe cît de liniștit îl văzusem venind spre așezămînt, pe atît de neliniștit mi se părea acum. Părul ce mi se păruse de la distanță așezat cuminte acum era vîlvoi, haina îi era descheiată la gît,

ba chiar și cămașa. Bolborosea ceva. Cînd a trecut pe lîngă mine, fără să mă observe, l-am auzit spunînd: „Vorbește, icoana vorbește...“, apoi s-a îndepărtat și n-am mai înțeles nimic clar. M-am mirat că vorbea în limba română, deși, în clipe de tulburare, cred că e mai firesc să vorbești în limba maternă. M-am întors brusc și l-am zărit îndreptîndu-se spre marginea pădurii de pe dealul vecin cu cel pe care se afla partea românească a satului. M-am așezat pe o bancă de lîngă gardul bisericii și-mi tot chinuiam mintea să pricep ce se petrecuse. Icoana vorbește? Și ce-i cu asta, care e motivul de tulburare? Cu o zi înainte, tocmai glumisem împreună pe seama înmulțirii spectaculoase a icoanelor care vorbesc sau care plîng și a altor feluri de minuni, cum ar fi crucile pe care le tot găsesc tăietorii de lemne întipărite în inima copacului atunci cînd despică un buștean sau vreo buturugă bătrînă. Se umpluse țara de minuni de la schimbare încoace și nu văd de ce acestea ar fi trebuit să ocolească tocmai secuimea! În drumul spre marginea pădurii întîlnise alți săteni și probabil reușise să-i tulbure cumva și pe aceștia, de vreme ce se apropiau unul cîte unul de biserică, ezitau cît ezitau în fața ușii, apoi intrau și ieșeau mult

mai tulburați decît intraseră. Alții, din alte direcții, soseau pur și simplu pentru a lua parte la slujbă, dar ieșeau la fel de tulburați. Toți bolboroseau ceva la ieșire, dar, cum vorbeau ungurește, nu înțelegeam nimic. La un moment dat, am înțeles ceva de la o femeie care, ieșind grăbită pe ușă, spunea, își spunea în românește: „Doamne, dar ce păcate am făcut…“, îndreptîndu-se și ea, pe urmele celorlalți, spre marginea pădurii, unde începuseră să se adune cu toții în jurul preotului. De bună seamă că biata femeie trebuie să fi fost foarte afectată de ceea ce i se întîmplase în bisericuță ori poate era din familiile de români trecuți la reformați. Mă uitam spre cei care intrau și ieșeau grăbiți din biserică avînd tulburarea înscrisă pe chip, mă uitam și la cei care se adunau în jurul preotului, care părea că începuse să slujească acolo, la marginea pădurii, sub seninul cerului, și nu înțelegeam nimic. Mă gîndeam la tot ce putea fi mai rău, să nu se fi produs o provocare, un act de profanare a sfîntului locaș. Și nici măcar astăzi nu-mi dau seama dacă nu aveam dreptate în aprehensiunile mele.

Într-un tîrziu mi-am făcut curaj. Curiozitatea învinge întotdeauna spaima, neliniștea. M-am ridicat de pe băncuță și m-am îndreptat spre

biserică. Chiar înainte de a-i trece pragul, am auzit o voce caldă și limpede vorbind înăuntru. Am intrat în biserică făcîndu-mi cruce. Icoana Maicii Domnului vorbea. Vorbea românește. O fi la noi grădina Maicii Domnului, după cum spusese Papa Ioan Paul al II-lea cînd ne-a vizitat, dar nici chiar așa! Am ieșit și eu grăbit și tulburat din biserică, m-am dus acasă la bunica Zamfirei, am găsit-o, nici nu mai știu exact ce i-am spus, dar în cîteva minute eram cu bagajele făcute, în mașină, în drum spre gara din Sfîntu Gheorghe. Înainte de prînz eram în tren. Nu către casă, ci spre București – era primul care venea și pleca. În asemenea împrejurări, întotdeauna este căutat un vinovat și, după cum am învățat nu atît din experiență, cît mai degrabă din lecturi, nu numai că este căutat un țap ispășitor – dar mereu este găsit.

octombrie 2010

Ocolul Cracoviei într-o singură noapte, laolaltă cu incredibila și banala poveste de dragoste a unui turist yankeu

Se dedică ei – odinioară,
întotdeauna și acum

Era la vreo jumătate de oră după miezul nopții. Cele mai spectaculoase și îndelungate focuri de artificii văzute vreodată de mine se încheiaseră, băgasem aparatul de fotografiat în husa protectoare și ne gîndeam dacă să mergem spre casă ori să intrăm într-o *kawiarnia* sau mai degrabă într-o *piwnica* pentru o ultimă bere ea, un ultim pahar de votcă eu. Sau invers, că nu sîntem totuși niște dogmatici, deși mie berea îmi este mai degrabă interzisă. Dar aici, unde merg ore în șir pe jos, mai încalc uneori regula. După deliberări foarte scurte, am optat pentru ultima variantă și, ca întotdeauna, aș fi preferat

desigur o *piwnica* – îmi place la nebunie ca aici, la Cracovia, să cobor scările abrupte în măruntaiele de piatră ale orașului, în peșterile făcute de mîna omului cu șase sute de ani, cu patru sute ori cu numai două sute de ani în urmă, aproape recente, aproape contemporane, în comparație cu celelalte. Am ocolit de jur-împrejur toată Rynek Główny, piața mare, piața centrală, am intrat cîte puțin și pe străzile comerciale ce duc spre Planty, uriașul parc circular care marchează fostele fortificații distruse de austrieci, dar n-am găsit nici o *piwnica* deschisă care să nu fi fost gazdă pentru petrecerile organizate de Revelion. Nu ne rezervaserăm locuri pentru așa ceva, pentru că ni se părea stupid să fim legați de un loc anume toată noaptea la trecerea dintre ani. Preferam dintotdeauna, de cînd ne petreceam Revelionul la Cracovia, de vreo șapte-opt ani, să cinăm acasă ceea ce pregăteam eu ca un mare maestru bucătar, să bem un pahar, două, să mergem agale spre piață, să intrăm în vreun local dacă era prea devreme, să ne plimbăm prin mulțime și să facem fotografii, să ne găsim din timp un loc bun pentru spectacolul artificiilor, să ne încălzim din butelcuța mea metalică, dar de la o foarte bună prietenă, care mi-a dat-o cînd a văzut cît invidiez

un alt bun prieten, să ne încălzim deci cu tărie dacă era prea frig, să facem poze cu focurile de artificii, să ne îmbrățișăm de-a valma, făcîndu-ne urările cuvenite și apoi să intrăm undeva pentru ultimul pahar, ultimele pahare. Cît am așteptat artificiile, ne-am ocupat timpul privind un bărbat de vreo cincizeci de ani, care a sosit în fața noastră cu un pas ușor clătinat, dar hotărît, pentru a se opri brusc în dreptul prăvăliei L'Occitanie, vizavi de zidul de care stăteam noi rezemați, și a nu se mai mișca din loc aproape un sfert de oră, căzut pe gînduri, cu privirea în gol, îndreptată aproape insesizabil în sus, complet abstras din context, indiferent la cei care-l atingeau trecînd într-un sens ori celălalt. Profitînd de indiferența sa suverană, l-am și fotografiat cu gîndul că va fi cîndva bun de personaj. Iată că a devenit, un personaj secundar, e adevărat, deși nici n-am transferat încă pozele din laptop în computer! Cînd avansasem serios cu presupunerile noastre cele mai extravagante, la fel de brusc, a plecat rapid către piață, lăsîndu-ne cu presupunerile în brațe. Dar, așa cum i-am furat chipul pe ascuns, i-am furat și întîmplarea!

Cînd eram deja îngrijorați că nu reușim să găsim un loc ca lumea, am negociat strîns înlocuirea eventualei și improbabilei *piwnica* cu o

kawiarnia, o cafenea, o berărie, un *resto* de suprafață. Înainte de focurile de artificii, în preumblările noastre leneșe văzusem că lîngă Rynek Mały, piața mică din spatele catedralei, erau deschise terasele cîrciumilor din corpul fostei gări, dacă despre gară și nu despre altceva o fi vorba, fiindcă nu-mi amintesc exact acum și nici n-am chef să caut în nenumăratele mele ghiduri, albume și hărți ale orașului. Era destul de cald încă și ne-a tentat gîndul să stăm afară, pe o terasă, spre dimineața zilei de 1 ianuarie, laolaltă cu amestecătura aceea pestriță și veselă de cracovieni și străini veniți din toată lumea să petreacă Revelionul. Am grăbit pasul cu oarece entuziasm, am făcut colțul, am trecut pe lîngă consulatele bine păzite, am ajuns la peronul – chiar dacă n-a fost gară, tot peron este – cu localuri și terase așezate una lîngă alta și am văzut că deja se puneau scaunele pe mese! Cîțiva întîrziați își terminau băuturile, chelnerii grăbiți strîngeau farfurii și pahare, nu se mai luau comenzi. Ciudat, atîta lume ieșită în oraș și ei deja închideau, deși nu era nici măcar ora 1! Sigur că i-am înjurat – și nu doar în gînd! –, profitînd că o puteam face în limba română. Eu mai cu entuziasm, ea, care deja e aproape o cracoviană adevărată, mai degrabă în surdină. Dar, trecînd peste

enervarea noastră, aveam totuși o problemă, cum ar spune președintele Senatului unei țări bananiere cu climă temperată. Unde ne terminăm noaptea trecerii dintre ani înainte de a pleca cuminți spre casă și de a ne prăbuși în somnul fără vise? Sau cu vise, că nu sîntem așa de exclusiviști! Sigur, am fi putut pleca să căutăm ceva deschis și liber pe străzile mai depărtate de centru, poate chiar în cartierul nostru, dar ne cam stricam ritualul. Întotdeauna încheiam ieșirea din ultima noapte a anului aici, în centru, fie și în fața unui magazin rămas deschis pînă tîrziu după miezul nopții pentru a-și epuiza stocurile de băuturi.

Stăteam destul de nehotărîți în mijlocul drumului, eu îmi aprinsesem cumva nervos o țigară, cînd ea a spus: „Poate e deschis la Karczma“. O, da! Asta era, într-o traducere aproximativă, „cîrciuma din curtea Maricicăi“, poate cel mai pitoresc loc de petrecere, de un kitsch atît de nebun, că devenea aproape frumos, cu o ușă de lemn brut, pe care sînt scrise cu vopsea roșie numele și programul, cu mese și scaune din lemn tare, vopsite în brun închis și un amestec de recuzită, „populară“ inimaginabil, pe nu mai mult de 50 de metri pătrați la parter și alți vreo 20 la

etaj, fiindcă o scară de lemn duce și la un fel de etaj ridicat pe o podea de bîrne și scînduri... Deasupra barului sînt două manechine în costume populare din Małopolska, Mica Polonie, bărbat și femeie, ba chiar și un brad împodobit, destul de mare, iar la toaleta cu o singură cabină e mereu coadă, oricît de puțini ar fi clienții, pentru că niciodată, se pare, nu sînt suficient de puțini! Da, da, da, Karczma era locul cel mai potrivit pentru a încheia noaptea în oraș. Îmi place localul ăsta, așa kitsch cum este, pentru că e primitor și cald, iar întotdeauna, cînd n-am găsit locuri în altă parte, ne-a așteptat cu două scaune sau două băncuțe de lemn libere. Bun, am hotărît să fie cîrciuma noastră veche, unde poți mînca cea mai bună afumătură din lume, și am luat-o grăbiți într-acolo. Pe un zid, în trecere, am citit o inscripție scrisă cu vopsea albă, „Cracovia kurwa“, opera vreunui patriot de la Liga Familiilor Poloneze ori de la Autoapărare, pornit rău împotriva străinilor care-i bîntuie orașul, care totuși scrisese denumirea latină, nu pe cea slavă, a acestuia. Alt patriot îi răspundea cîțiva metri mai încolo: „Cracovia pany“. Amîndoi se înșelau, de bună seamă, pentru că e imposibil să supui Cracovia unei singure

calități, nu poate fi numai curvă sau numai doamnă! Nu-mi dau seama dacă s-au înmulțit ori dimpotrivă patrioții de la integrare încoace, pentru că întîlnisem inscripțiile acestea polemice scrise pe pereți, pe trotuar ori pe zidul de pe malul Vistulei încă de la prima mea sosire aici, pe la jumătatea deceniului trecut, în alt secol, în alt mileniu. Le văzusem, le înțelesesem fără intermediar și le fotografiasem de nu știu cîte ori, chiar din momentul în care mă hotărîsem să fur chipurile Cracoviei, ceea ce acum n-am mai făcut. La început crezusem că trebuie să aibă o semnificație adîncă, dar acum mi se par la fel de superficiale ca și inscripțiile care încurajează echipa de fotbal, care, pînă cu puțină vreme înainte de a ajunge în această nouă vacanță cracoviană, avusese un antrenor român. Era și numele lui într-o inscripție, dar n-am avut curiozitatea să aflu dacă era de bine sau de rău. În fond, n-am venit aici ca să-mi regăsesc patria, țigăneala de acolo, ci mai degrabă ca să scap puțin de drăgăstoasa, insistenta, insinuanta și sufocanta sa îmbrățișare. Cu atît mai mult, n-am adus cu mine obsesiile fotbalistice ale unui patron de club vizionar, bîntuit de îngerii luminii și consiliat de însuși Dumnezeu, reunite cu cele ale

unui președinte de țară în pană de inspirație. Da, e foarte bine să ieși din cînd în cînd din maelströmul acela năucitor, isteric și amestecat, ce-ți epuizează timpul și energia, te stoarce nemilos, ca pe un fruct prea copt de sucul său și te aruncă între nenumăratele pagube, victime colaterale ale tranziției. E bine și să pui din cînd în cînd ecranul distanței între tine și lumea aceea nebună, pentru că doar așa, după ce o privești cu luciditate, fără iluzii, o mai poți accepta, o mai poți regăsi cu oarecare înțelegere, chiar cu un strop de tandrețe și duioșie. Dar nu despre asta vreau să vorbesc acum, aici…

Am citit într-o carte de sociologie, ori poate numai mi s-a părut că am citit și mi-am amintit ceea ce nu citisem niciodată, cîteva lucruri interesante despre spațiu-timpul social și despre complexitatea interrelațiilor umane. Scria acolo că, deosebit de timpul „fizic“, măsurabil, uniform și indiferent la trăirile noastre, timpul trăit de fiecare dintre noi, de comunitățile mai largi ori de grupurile alcătuite ad-hoc în vederea rezolvării unei probleme sau pur și simplu a petrecerii vremii împreună este neuniform, marcat de trăirile noastre, „colorat“, cum ar spune, dintr-o

altă perspectivă, Blaga, Vulcănescu sau Vasile Băncilă. Și sociologul pozitivist, și antecesorii săi dădeau exemplul sărbătorii, a spațiu-timpului sustras, furat muncii, dar nu ca în somn ori în timpul liber obișnuit, ci ca spațiu-timp care se comportă altfel, e puternic marcat de subiectivitate sau de intersubiectivitate, în ultimul caz fiind vorba despre reprezentări sociale ale timpului. De sărbători, timpul trece altfel, de bună seamă, dar și timpul dragostei trece altcum, timpul războiului sau revoluției trec altfel sau timpul așteptării...

Am străbătut gangul îngust, am ajuns în fața ușii de lemn negeluite, scrisă cu roșu și, chiar înainte de a o deschide, ne-am dat seama că trebuie să fie plin – se auzea muzica, percepeam un amestec de voci, fumul ieșea încet prin spațiile dintre scîndurile ușii. Am apăsat totuși pe clanță cu gîndul să aruncăm măcar un ochi, să furăm o imagine. Era plin, cîteva zeci de oameni pe o suprafață de vreo 50 de metri pătrați, dar cei mai mulți erau în picioare, dansînd, oaspeți și personal laolaltă, nu doar chelnerițele, ci și bucătarul, care dansa relativ senzual cu o colegă, ba chiar și patronul cel tînăr și masiv se mișca

alene cu una dintre chelnerițe. Logodnica sa stătea pe un scaun înalt la bar, sugea o băutură colorată printr-un pai și privea dansatorii fără mare interes. Fraternizare completă, cum vedeam, ce începuse probabil pe la miezul nopții. Era plin, dar am văzut o masă liberă în colțul opus ușii, așa că ne-am dus repede și am ocupat-o, o masă mai degrabă lungă, nu cu scaune, ci cu două banchete din lemn, cu spătare, la care patru persoane ar fi stat înghesuite, dar două stăteau foarte confortabil. Ne-am dezbrăcat hainele groase, le-am așezat lîngă noi, să fie un fel de semn că e ocupat, că mai așteptăm pe careva, pentru că aveam chef să ne simțim în oarece intimitate în vînzoleala de acolo. Masă aveam, ne-am aprins țigările, am așteptat cît am așteptat și ne-am dat seama că, din pricina dansului, șansa de a primi ceva de băut era foarte redusă. Profitînd de apariția intempestivă a unui tinerel la bar, ea s-a dus repede într-acolo, l-a prins chiar cînd se pregătea să dispară din nou în încăperea din spate și a reușit să comande Porter, o bere neagră poloneză aproape la fel de bună ca Guinness, unii polonezi chiar susțin că e mai bună. Nu vreau să fac discriminări, e la fel de bună. Cînd s-a întors victorioasă – de

fapt, parțial victorioasă, pentru că aveam să mai așteptăm cîteva dansuri pînă să sosească berea –, am început să ne uităm în jur, să fixăm peisajul, să radiografiem personajele. Simțeam amîndoi că se poate naște o poveste din toată atmosfera aceasta sărbătorească. Am reperat clienții casei, cîțiva bărbați în vîrstă, elegant îmbrăcați, care sporovăiau în jurul paharelor de votcă sau bere, cu care ea avusese ocazia să schimbe cîteva vorbe cu alte ocazii și care, adoptînd-o, au ridicat paharele în semn de noroc atunci cînd am privit către ei, noi mulțumindu-ne să înclinăm capul, neavînd ce ridica pentru a întoarce gestul de amabilitate. Lîngă ei era o masă cu asiatici, doi bărbați și o femeie, care păreau să bea sucuri, oricum, ceva care părea fără alcool, și care fotografiau din cînd în cînd, ceea ce aveam să fac și eu foarte repede. La o masă foarte mică, lîngă scara ce ducea la cele cîteva mese de sus, era înghesuit un grup de italieni de diverse vîrste, pe care îi mai văzuse acolo, vorbise cu ei de cîteva ori, așa că am mai schimbat niște saluturi pe uscat. În colțul opus, în stînga ușii, erau niște ruși, cel puțin așa păreau după limbă, pentru că vorbeau destul de tare, cuvintele lor întipărindu-se cumva, în

aerul plin de fum al camerei, cînd muzica intra în scurtele pauze dintre melodii. Mai erau și alți clienți, pe care nu-i mai țin minte, oricum, mișcarea părea continuă de la mese la grupul de dansatori, de la o masă la alta, de la un grup la altul. Ușa s-a mai deschis de cîteva ori, dar, cum Karczma părea că își cam făcuse plinul, n-a mai intrat decît un tînăr brunet, arab, poate grec, după aparențe, care s-a dus la etaj, n-a găsit loc acolo, s-a oprit la bar, unde nu era nimeni, a mai stat puțin și a plecat pe unde venise.

Mai scria acolo, ori mi se pare mie că îmi amintesc că s-ar fi scris într-o carte pe care credeam c-am citit-o, că oamenii se comportă altfel în aglomerații, de la diversele cozi la lumea adunată într-o gară ori într-un aeroport, pe o plajă sau pe un stadion. Mi se pare logic și, de altfel, lucrul acesta a fost descoperit și explicat acum vreo sută de ani de Gustave Le Bon, în celebra scriere despre psihologia maselor. Nimic nou, prin urmare, dar ceva nou se afla totuși undeva – în observația verificată de mine cumva a posteriori că, într-o asemenea aglomerație, un eveniment neașteptat poate să intensifice complexele relații

interpersonale pînă la explozii de violență, ceea ce se poate vedea la meciurile de fotbal atunci cînd se anulează un gol, cînd e o fază controversată, o eroare de arbitraj etc. Dar nu se pot întîmpla doar asemenea evenimente violente, neplăcute, ci și altele pozitive. Dacă rămînem la fotbal, mă refer la uralele ce însoțesc echipele spre victorie, dar la fel stau lucrurile la procesiunile religioase, grupurile de militari cîntînd în marș ori grupurile de nuntași sau pur și simplu petrecăreți. Asta văzusem, la scară enormă, în Copenhaga, într-un sfîrșit de săptămînă, cînd suedezii vin să bea mai ieftin decît în țara lor inundată de suprataxe. Într-un astfel de spațiu-timp aveam să intrăm, unul în care complexitatea interrelațiilor umane era sub presiunea spațiu-timpului sărbătorii…

Cînd intrasem, la masa rotundă de lîngă noi nu era nimeni, dar era totuși ocupată. Pe un scaun era așezată o scurtă de iarnă, iar în dreptul celuilalt scaun era un pahar pe jumătate plin, o cupă mai degrabă, și o sticlă de șampanie, puțin mai mult de jumătate plină. Pe cînd ne uitam în jur și evaluam publicul, personajele, au sosit primele două sticle de Porter, aduse de

o chelneriță înaltă, suplă, foarte frumoasă, cu care ea a schimbat cîteva cuvinte în polonă. Își ceruse scuze pentru întîrziere, dar din pricina elanului petrecerii care cuprinsese pe toată lumea, a durat pînă s-a dus careva în depozit să le aducă. Vorbea zîmbind și chiar era frumoasă. Cînd s-a îndepărtat, a fost oprită de un tînăr pînă în treizeci de ani, poate puțin peste douăzeci și cinci, care tocmai intrase pe ușă – erau cam de-o vîrstă –, el avea o conformație atletică, era îmbrăcat cu un pulover destul de subțire, un fel de tricou, tuns scurt și frămînta nervos sau nerăbdător un fes cenușiu într-o mînă. Au vorbit puțin, el precipitat, în ritmul în care frămînta fesul, ea cumva încurcată, uimită, zîmbind puțin stingher. Ea a plecat spre bar, el s-a așezat la masa de lîngă noi, a ridicat paharul de șampanie, l-a golit și imediat l-a umplut din nou. Atunci a văzut că-l privim, ne-a salutat ridicînd paharul și ne-a spus „la mulți ani“ în engleză. Cum engleza mea e doar pentru citit, ea i-a răspuns, iar eu mi-am ridicat de asemenea paharul. Și-a întors scaunul spre masa noastră și, în cîteva minute, am aflat că e american, îl cheamă Thomas, e profesor de biologie, e de cîteva zile la Cracovia și s-a îndrăgostit de Ewa, fata frumoasă care ne

servise și cu care vorbise puțin mai înainte. Dacă nu se mărită cu el, nu știe ce va face! Oricum, nu se întoarce acasă, în America lui, fără ea. Ne-am strîns mîinile, ne-am spus și noi prenumele și am rugat-o să-i traducă felicitările mele pentru bunul său gust în ceea ce privește femeile. A rîs, dar n-a mai apucat să spună ceva, pentru că a sosit la masa lui patronul cel tînăr, care a salutat grupul, s-a așezat și au început să vorbească. Engleza patronului nu cred să fi fost mai bună decît engleza mea vorbită, dar se înțelegeau. Oricum, eu am înțeles că Ewa nu va fi liberă decît la încheierea programului, care va fi abia la plecarea ultimilor clienți. În timp ce noi ne amuzam de povestea asta aiurită de dragoste, ei și-au continuat discuția din care n-am mai auzit și n-am mai înțeles mare lucru.

De altfel, atunci cînd mă refeream la intrarea într-un spațiu-timp specific, marcat pe deasupra de aglomerație umană, nu mă gîndeam în primul rînd la evenimentele neplăcute, eventual stimulate de consumul de alcool, deși acesta poate fi un puternic catalizator negativ, ci mai degrabă la cele colorate pozitiv, alcoolul fiind și un factor

de creștere a sociabilității și a disponibilității de comunicare. Aveam să parcurgem două asemenea evenimente: cel dintîi este unul calm, cald și difuz, pe care l-aș numi ospitalitatea afabilă, datorat unui personaj mai în vîrstă, de o impecabilă civilitate, celălalt, mai degrabă bănuit, tatonat, amușinat decît radiografiat, legat de trăirile mult mai puternice, mai intense, poate și mai superficiale ale acelui posibil cuplu tînăr. La Ewa și la Thomas îmi zboară gîndul.

Pe cînd ne vedeam de-ale noastre, a intrat un domn mai în vîrstă, îmbrăcat elegant, într-un costum închis la culoare, cu un pardesiu gri pe deasupra, descheiat, și pălăria asortată acestuia. S-a dus către bar și către grupul de dansatori, a strîns mîini, a îmbrățișat, a sărutat femeile, apoi și-a scos pardesiul, l-a așezat pe tejgheaua barului, de undeva a apărut un pahar cu șampanie și a plecat printre mese ciocnind, făcînd urările cuvenite, stînd de vorbă ceva mai mult cu clienții casei. Era adevăratul șef, tatăl tînărului patron. Am șoptit: „Iată Nașul!“. A schimbat cîteva cuvinte într-o engleză mai bună decît a fiului și cu americanul nostru îndrăgostit, a ciocnit și cu noi, apoi a urcat scara ce ducea la etaj.

Americanul-Thomas-Profesor-de-Biologie și-a golit cupa, s-a ridicat brusc, fără să-și ia haina de iarnă pe el și a plecat repede spre ușă. Cu fesul în mînă. A ieșit cînd se reîntorcea arabul sau grecul care mai fusese o dată și plecase. Noi discutam tot despre povestea asta de dragoste, care se năștea sau poate se termina înainte de a începe cu adevărat, sub ochii noștri. Ewa a venit la masa de alături, a luat sticla, cu încă destulă șampanie înăuntru, a luat și cupa goală și a pus pe masă o gustare caldă și un pahar mare cu bere. Poate îi comandase asta atunci cînd vorbiseră? Era oare inițiativa ei? Nu ne-am dat seama, deși ni se părea un gest plin de atenție, de grijă. L-am apreciat între noi, dar, zîmbindu-i, și ei. Ne-a răspuns tot cu un zîmbet. Așa că am mai comandat două Porter. Care, de data asta, aveau să sosească mult mai repede, dar nu prea. Pe cînd ne turna berea în pahare, ea i-a spus în polonă că „băiatul riscă să se amețească“ și că făcuse bine că a ieșit puțin la aer. Nu mi-am putut da seama din tonul și spusele ei, pe care mi le-a tradus după ce fata a plecat spre bar, dacă exista vreo reciprocitate între ea și Thomas ori e doar solicitudinea normală față de un client al localului. Patronul a

coborît scara și a invitat-o pe logodnica fiului la dans, iar acesta a invitat-o pe Ewa, cu care vorbea în timp ce dansau. El vorbea cu detașare, ea aproba ori dezaproba numai mișcînd ușor și elegant capul. Thomas a revenit, s-a așezat la masă și a început să mănînce gustarea caldă, fără să pară foarte convins că trebuie să facă asta. A mîncat cam jumătate, a băut cîteva guri de bere și o privea pe Ewa dansînd. Nu-mi puteam da seama cît e de amețit, dar că e îndrăgostit ar fi putut să nu ne spună, pentru că se vedea asta de la mii de leghe distanță. Adevărul e că oricine ar fi putut să fie în acest pericol de cum ar fi văzut-o, cu atît mai mult un tînăr atît de puțin experimentat, după cum mi se părea mie după cîteva cuvinte schimbate, dar punînd în calcul și tot ceea ce observasem în ultimele două, aproape trei ore. Am mai comandat două beri, care au venit în ritmul obișnuit al nopții, pe care le-am băut repede, urmărind evoluția situației din teren. Ewa i-a schimbat jumătatea de bere încălzită cu alta proaspătă, dar într-un pahar mic, de 300. Cît a stat lîngă masa lui Thomas, acesta a prins-o discret de mînă, iar ea nu și-a retras-o. Am început să simțim oboseala și am decis să plecăm. Ne-am

pus hainele pe noi, i-am salutat pe cei care ar fi putut vedea salutul nostru, i-am zîmbit Ewei, care ieșea de pe ușa din spatele barului, și am plecat, aranjîndu-ne din mers ținuta, către ușa ușor întredeschisă, cît să mai iasă fumul, să se mai piardă din căldura acumulată în micul și gălăgiosul local și în frenetica sa adunare...

*

— Cum se termină, cum se va termina? am întrebat-o după ce-am ieșit din gangul îngust și întunecat pe dalele umede din Rynek.

Piața se resimțea după asaltul din timpul sărbătorii trecerii dintre ani – mii de sticle sparte, pahare de unică folosință, rămășițe de la artificiile și pocnitorile explodate peste noapte, cutii de bere, pungi de plastic, ziare mototolite etc. Dar cîteva zeci de oameni purtînd însemnele serviciului de salubritate al municipalității, cu cărucioare de gunoi, mături, fărașe, furtunuri instalate la gurile de incendiu își începuseră deja operațiunea de curățenie generală. Scena se ridica neagră și cumva stingheră după tot vuietul pe care-l adăpostise, în mijlocul părții de jos a pieței, în fața galeriilor comerciale Sukiennice.

— Nu știu. Oricum, sînt mai multe posibilități. Au o scurtă aventură și el pleacă. Se îndrăgostește

și ea de el, că acum nu mi se pare îndrăgostită, ci doar disponibilă, și povestea se lungește. Sau nu se întîmplă nimic, nici definitiv, nici măcar punctual.

— Bun, de acord, dar ce crezi tu? Nu mai este nici o altă posibilitate?

— Care?

— Păi, el e amețit, nu? Pe ea o invită ba patronul cel tînăr, ba cel bătrîn, ba colegii la dans, poate chiar și clienții. Să presupunem că, pe fondul băuturii, el face o criză de gelozie, se enervează, face scandal, iese cu bătaie și așa mai departe.

— Nu, nu cred că se va întîmpla asta. Faptul că n-are astîmpăr de cînd am apărut noi acolo, de fapt, dinainte, că era ieșit la venirea noastră, nu e un semn de nervozitate, nici de gelozie, ci de nerăbdare. Omul aștepta, așteaptă să se termine programul ca să poată vorbi pe îndelete cu Ewa. Deocamdată, nici nu e beat, e numai puțin amețit, iar Ewa are grijă ca lucrurile să nu evolueze altfel. Ai văzut că a luat sticla de șampanie cînd era pe jumătate, iar a doua bere adusă era mică, paharul mare luîndu-l cînd era de-abia început, sub pretextul că se încălzise…

— Bine, dar de ce face asta? Îl iubește?

— Asta nu știu, oricît de femeie aș fi. Sînt însă sigură că e interesată de el într-un fel ori altul. Nu știu cît de departe, nu știu cît de mult. Dar, din tot ce-a făcut în seara asta, din toate gesturile, vorbele și chiar tăcerile ei, e limpede că e mai mult decît grija normală față de un client… Cred că îl și testează…

— A răspuns bine, pînă acum, la test. Nu-i așa? N-a spus nimic nici cînd a dispărut sticla de șampanie, nici cînd i-a adus o bere mică în locul celei mari. Cu greu a și mîncat cîte ceva…

— Da, a răspuns foarte bine. De altfel, e un puști foarte mișto, politicos, cuminte, îndrăgostit ca un adolescent pe deasupra.

— Adolescent?

— Sigur că e mai mult decît atît ca vîrstă, dar povestea are exotismul ei adolescentin, nu? American sosit de cîteva zile, a văzut-o probabil de două-trei ori… Și nerăbdarea asta pe care n-o poate ascunde, modul în care-și frămîntă fesul în mînă și mai ales privirea, doar i-ai văzut ochii!

Am dat din cap aprobator și ne-am continuat drumul. Pe Szewska, McDonald's-ul era deschis și arhiplin, lumea mînca și în stradă, la fel de mulți oameni am văzut la cîteva prăvălii de

kebab pe care le-am întîlnit în cale. Cei care și-au dat seama că lumea va flămînzi după mai multe ceasuri de stat afară și după ce a băut cantități variabile de alcool făceau bani frumoși chiar și atunci, spre dimineață, cînd cerul începea încet să se lumineze. Era deschisă și kebabăria de la intrarea pe Krupnicza, vizavi de Teatr Bagatella. Cîte un om beat – erau mult mai puțini decît în urmă cu vreo șase-șapte ani totuși – trecea clătinîndu-se pe lîngă noi, împărțind temporar grupurile. Un *góral* îmbrăcat bine, dar cumva amestecat, pantofi de firmă și chimir, mi-a remarcat pălăria și i-a spus ei că mai are nevoie de cîțiva zloți, pentru că nu băuse destul noaptea aceea. Nu i-a cerșit, muntenii nu cerșesc niciunde, cu atît mai puțin acolo, i-a pretins în virtutea faptului că-mi lăudase pălăria. Am primit permisiunea să-l fotografiez, iar la schimb i-am dat, rîzînd cu toții, mărunțișul din buzunare și am plecat agale spre casă…

Cum s-o fi terminat? Cine știe… A doua zi pe la prînz am ieșit de unul singur la plimbare, ca să mă limpezesc după un somn destul de greoi și agitat, cu momente cînd mă surprindeam cu ochii deschiși. Mîncasem prea mult la întoarcerea acasă, băusem cam mult peste noaptea

de petrecere. Pe Krupnicza mai erau mici vestigii rătăcite ale dezlănțuirii de peste noapte, cîte o sticlă rezemată de zid care scăpase gunoierilor, cîte un articol de îmbrăcăminte uitat ori aruncat, agățat de o clanță, o țepușă de gard sau o creangă, în schimb, Szewska era perfectă, curățată ca în palmă. Ca și în Rynek Główny, în afara cîtorva băltoace de apă, semn că plouase de dimineață, nu vedeai nimic altceva pe dalele de piatră. M-am îndreptat către Karczma „din curtea Maricicăi“. Am intrat în gang, l-am străbătut alene și, ajuns în fața ușii negeluite de lemn, am constatat că era închis. Lumea încă era prăbușită în somnul recuperator, de bună seamă. Voiam să ies prin capătul celălalt, spre piața mică, și deodată ceva agățat de o șipcă de la oblonul ferestrei mi-a atras atenția. În semiobscuritatea de acolo nu mi-am dat seama din prima ce este. M-am apropiat mai mult, am atins obiectul moale la pipăit și cenușiu la culoare. Era fesul pe care Thomas îl frămîntase în mîini o bună bucată de noapte. Ce se întîmplase totuși pînă la urmă? N-am găsit un răspuns. Dar poate va găsi ea, pentru că nu am instituit vreun monopol pe un subiect pe care l-am trăit și l-am vorbit împreună! Eu numai l-am anunțat primul

cînd ne trezisem, cu capul cam greu, în amiaza acelei zile de început de an.

Nici n-aș fi putut găsi un răspuns, n-aș fi putut găsi răspunsul în afara cunoașterii faptelor, pentru că, așa cum scria în cartea aceea de sociologie sau cum credeam eu c-aș fi citit într-o carte de sociologie despre care poate aveam falsa amintire că aș fi citit-o, atunci cînd consistența spațio-temporală se întîlnește, ca într-un fel de loc geometric, într-un eveniment privilegiat, cu complexitatea interrelațiilor umane, se poate întîmpla orice, absolut orice, inclusiv – sau poate mai ales! – magicul, grotescul, sublimul, ireparabilul…

ianuarie-februarie 2007

A doua mărturie a Mariei, cealaltă Marie

Personajul Maria dedică această mărturie Sabinei celei adevărate, care i-a dăruit caietul

Mă cheamă Maria și încerc, la aproape patruzeci de ani, să aflu ce e cu mine. Mă caut și poate mă voi găsi. Sînt momente în care trebuie să vorbesc, știu că trebuie să vorbesc. Am încercat cu prietenii mei, cu prietenele mele, dar n-a mers. Ceva mă bloca, nu puteam merge pînă la capăt, hălci mari de adevăr rămîneau ascunse. Nu pentru că ar fi fost vorba despre lucruri deosebite, foarte grave, foarte neplăcute sau foarte plăcute, ci pentru că pur și simplu apărea un blocaj, se căsca o falie și nu mai puteam trece peste ea, nu mai puteam vorbi. Odată, citind un articol dintr-o revistă de popularizare, am crezut că un psihoterapeut ar putea rezolva problema asta. Ați văzut că au început să apară

și la noi. Ba chiar să aibă clientelă, deși oamenii nu sînt încă atît de bogați în țărișoara noastră. Am ales o femeie, cu gîndul că-mi va fi mai ușor, că mă voi putea deschide mai lesne, dar n-a ieșit nimic. Era o cucoană între două vîrste, care se dorea mai vioaie și mai decrispată decît o țineau puterile și toată vorbăria ei suna fals. Părul aruncat aiurea în toate direcțiile, în șuvițe multicolore, nu ajuta cu nimic la destinderea atmosferei. Nici modul în care își încrețea aiurea fruntea, cînd dorea să pară foarte atentă. Pe deasupra, mă dusesem acolo să vorbesc eu, nu s-o ascult pe ea! Parcă așa citisem că se face psihoterapia! Mă rog, poate că tehnica ei era să vorbească fără oprire ca să mă facă să vorbesc, dar s-a dovedit o tehnică greșită. N-a mers, n-am mai mers. Am încercat apoi și cu un bărbat – ca psihoterapeut, vreau să spun! –, dar n-a mers nici cu acesta. Cred că ar fi vrut mai degrabă să mi-o tragă, decît să mă vindece. Nu era lipsit de farmec, dar nu de asta mă dusesem la el. Și nici nu părea vreun Rasputin. Partea bună este că i-am părut încă dezirabilă. Acum, dacă Sabina mi-a dăruit caietul ăsta atît de atractiv, de plăcut la pipăit, de frumos, cu file ce par atît de dornice să fie acoperite, poate ar fi bine să încerc în scris? Să încerc, prin urmare. Voi vedea ce iese. Voi

înlocui numele de persoane și localități cu niște litere alese arbitrar, că n-aș vrea să fac rău nimănui, dacă însemnările mele cad în mîinile cuiva. Nu-i vorba că soțul meu actual – consortul, cum îl alint cînd nu e de față – ar fi gelos, că nu e – și asta mă enervează peste măsură! Dar dacă nimerește din greșeală peste caiet? Dacă nimerește altcineva? Mai bine așa, fără referințe precise, mai bine. Și poate ar trebui să dedic aceste însemnări, această mărturie, aceste fragmente din povestea vieții mele Sabinei, draga de ea, pentru că mi-a dăruit caietul. Da, i le dedic!

Întîmplări pe sărite – nu pot ține firul nici cînd vorbesc, darămite cînd scriu! –, din perioade total diferite ale vieții. Aș vrea să le povestesc cumva simultan: să pot scrie pe o pagină povestea din adolescență, iar pe pagina de dedesubt să apară, la fel ca și în gîndurile mele, dublată, povestea din anii maturității – un fel de pagini transparente, cum aveau albumele foto din anii ’60, cele cu pagini din carton negru, cu cîte o foaie cerată, semitransparentă între ele, dintr-o hîrtie specială, care m-au atras în mod inexplicabil dintotdeauna. La fel mă atrăgeau și ambalajele gofrate din hîrtie tot albă și semitransparentă, în care se găseau bomboanele de ciocolată și care mă vrăjeau, mă duceau cu gîndul la

niște vremuri de demult, netrăite, timpul bunicilor noastre romantice, cu fuste lungi, în falduri. Îmi amintesc cum căutam cutiile, ascunse de mama în cele mai diferite locuri, nu ca să nu mănînc, nu le ținea pentru ea, ci ca să nu le mănînc pe toate deodată. Planurile acestea suprapuse mi-ar putea ieși dacă aș scrie pe un site, pe un blog, cum se cheamă chestiile astea în care toți varsă tot ce le trece prin minte. Dar nu am nici priceperea necesară, nici nu vreau să năvălesc și eu asupra lumii cu leșinăturile astea ale mele. Eu, eu pentru mine scriu aici, ca să aflu ce e cu mine, ce n-a mers de sînt așa de nemulțumită de viața mea, că nu e doar criza vîrstei de mijloc, nu e doar asta; oricum, în zilele noastre, vîrsta mea este cea a femeii la treizeci de ani de pe vremea stră-străbunicelor.

Undeva între cele două relatări aș vrea să apară amintirile, comentariile mele de acum. Cam așa s-ar (re)scrie dacă ar fi posibil, după mine, o poveste perfectă; și chiar nu mă gîndesc deloc la aspectul legat de (im)posibilitatea lecturii, de parcă totul s-ar cere doar scris, iar niciodată citit de cineva, nici măcar de mine. Aici sînt doar gîndurile care se cer eliberate, rostite și care, mai ales în ultima perioadă, îmi blochează

toate celelalte acțiuni: mă surprind șoptindu-mi gînduri în cele mai diferite momente, mai ales de singurătate – dar nu numai –, tot felul de idei și texte, unele răsărite din memoria mea (cu adevărat prodigioasă – nu mă pot ascunde niciodată sub pretextul uitării, ceea ce are și mari dezavantaje, mai ales în relațiile cu ceilalți), altele din nesfîrșitul și de neopritul monolog al minții, care încearcă și ea, săraca, aproape în permanență să mă provoace. Am încercat tot felul de pretexte prin care am vrut să retrag cuvintele, cum ar fi „de fapt, nu am nimic de spus“ sau – de ce nu, mai rafinat, mai profund – „sînt pustie și golită“ etc., tot felul de alinturi menite să ascundă micile și marile mele lașități. Sînt plină ca un butoi sub presiune de ele.

Am înțeles totuși acum că, ajunsă la granița celor patruzeci de ani, am reușit să elucidez multe dintre așa-zisele mistere care mi-au marcat copilăria, adolescența și o mare parte din anii tinereții. Nu știu de ce am simțit mereu nevoia să fac asta, dar acum am avut timp să-mi amintesc sau, mai bine spus, mi-am amintit că nu mai am așa de mult timp ca să mă ascund în așteptarea revelațiilor viitoare. Ani în șir am încercat să-mi liniștesc neliniștea creatoare și, iaca, mă

trezesc acum, după ce am dormitat atîta vreme, mi-am stopat lecturile și scrisul totodată. Sînt uimită și foarte furioasă pentru toți acești ani, deși bunul-simț îmi spune că, de fapt, mai mult ca sigur, *așa trebuia să se întîmple*. Trebuia să văd că nu pot vorbi serios cu nimeni, că psihiatrii sînt niște proști, cînd nu-s de-a dreptul nebuni, trebuia să primesc de la Sabina caietul acesta. Nu am voie să regret și nici nu regret nimic din trecutul meu, nici măcar lucrurile netrăite, deși asta e nespus de greu pentru nemțoaica diluată din mine…, poate că fără această perioadă de acumulare spirituală, dacă nu sună prea pretențios formula, nu m-aș fi deșteptat îndeajuns pentru a-mi putea desluși vechile obsesii care m-au bîntuit atîta vreme.

Pe la paisprezece, poate pe la cincisprezece ani, tata mi-a adus o carte groasă, cafenie, pe care mi-a întins-o și, cu vocea lui dură, aspră, imperativă, a spus că trebuie s-o citesc. O recomandare de lectură, dar făcută așa, în stilul lui. Inconfundabil. Pentru că venea de la el și pentru că rebela din mine era obișnuită din instinct să se opună, am fost tentată să o așez în bibliotecă fără ca măcar să arunc un ochi pe paginile sale, dar titlul incitant m-a atras și m-a făcut să încep lectura. Era *La țigănci și alte povestiri*. A fost un

fel de dragoste la prima vedere și lectura mi-a marcat în mod crucial, definitiv, viziunea despre dragoste. Era cît pe ce să scriu ultimul cuvînt cu majusculă, și nu ar fi fost greșit, ar fi ilustrat concepția mea adolescentină despre misteriosul sentiment. Viziunea? Concepția? Dar n-am cuvinte mai potrivite decît acestea. Îmi amintesc cum am citit pînă în zori, cînd am căzut lată, cum am devorat pur și simplu cartea în următoarele vreo două zile, cu o plăcere mereu crescîndă, cum eram îmbătată de emoție, cum surprindeam cu uimire conotațiile erotice ale povestirilor, cum mă vrăjea firul narațiunilor – pentru că, de fapt, la asta se rezuma percepția mea literară și, ca să zic așa, filosofică în acea perioadă – și cum am încercat să obțin o altă carte de același autor, lucru care avea să se întîmple de-abia cîțiva ani mai tîrziu, cînd am găsit o ediție veche din *Maitreyi*. Am găsit-o în valiza rablagită a unei mătuși, o soră de-a tatei, împreună cu o mulțime de reviste interbelice și alte cîteva cărți tot de pe atunci. O ținuse ascunsă undeva în vremea prigoanei și abia de ceva vreme o recuperase înspăimîntată și o adusese acasă.

Pe atunci eram o liceană răzvrătită și plină de fumurile cele mai prostești în ceea ce privește

noțiuni precum feminitate, dragoste, sexualitate etc. Eram frumoasă și dorită, știam asta din privirile bărbaților de pe stradă, nu doar din cele ale băieților din clasă, eram nonconformistă în toate cele, rebelă și chiar cam sălbatică. Îmi creasem singură un fel de sistem de valori, în cea mai mare parte total eronat, cu foarte puține principii, dar măcar rămase în picioare pînă azi. Moda vremii impusese un anumit comportament social și erotic, se formau și se desfăceau cupluri cu viteza luminii, cu bucurie, cu indiferență și chiar cu umor. Nu se ajungea deloc ușor la relații serioase, la cupluri stabile, în general, totul se rezuma la o relație platonică, incluzînd săruturi, atingeri și… cam atît. Băieții se lăudau cînd „mameleau“ o fată, iar cele mai curajoase fete cînd le simțeau bărbăția prin zidul format de fuste și pantaloni. Unele aveau curajul chiar să le atingă cu mîna protuberanțele precoce. Mi-am impus să nu mă conformez nici din acest punct de vedere, să șochez cu orice preț și, pe cît se poate, jucînd un rol pe care ulterior l-am regretat profund, acela al măreței inaccesibile. Pe deasupra, eram convinsă că un băiat, că de bărbați maturi nici nu putea fi încă vorba, trebuia să merite darul „de neprețuit“ al buzelor mele, al

sînilor mei – și asta doar în caz excepțional! – sau, cel mult, acceptul meu de a fi partenera lui, pentru a fi considerați un cuplu. Cam aici se situau limitele pînă la care, eventual, aș fi acceptat și am acceptat să ajung într-o relație. Acum, desigur, zîmbesc și uneori mi-e milă de stîngăcia judecății mele de atunci. Ceea ce nu știa însă nimeni era dorința mea ascunsă, aproape și de mine, de a fi cucerită, de a mi se întîmpla un fel de miracol care să mă facă să uit ceea ce rațiunea îmi propusese, iar eu acceptasem cu prea multă ușurință și prea de tot. Poate că eram o închipuită, o proastă, dar îmi plăcea de mine pe-atunci!

Am citit *Maitreyi* tocmai în acea perioadă. Am fost șocată, se desprindea cu o claritate orbitoare o idee pe care mintea mea de atunci refuza să o accepte și care, din păcate, mi s-a părut de neconceput pînă foarte tîrziu, în anii maturității, și anume că Dragostea – iată, am scris în sfîrșit cu literă mare! –, ca sentiment și cu toate implicațiile sale spirituale, poate fi rezultatul unei relații fizice; că dragostea fizică dintre un bărbat și o femeie poate precede dragostea ca sentiment profund și total. Ce lovitură în moalele capului, ce dezamăgire, cîtă nedumerire!

M-am amăgit de una singură, găsind explicația cea mai liniștitoare, și anume că *așa ceva nu se poate întîmpla în viața reală*, așa ceva se întîmplă în cărți, chiar dacă acestea pleacă de la întîmplări adevărate, că ficțiunea literară, povestea au depășit vertiginos realitatea. Mi-am continuat așadar netulburată existența cu iubirile mele îngăduitoare, inocente, neobsesive și mai ales virginale. Asta este!

Majoratul n-a adus nici o schimbare în viața mea: tata continua să mă bată, mai degrabă preventiv, vecinilor le spuneam tot „sărumîna“, eu eram tot rebelă și refugiată în reverii, în lungi pauze de visare. Însă, în vacanța de vară de după clasa a unsprezecea, s-a produs un fel de miracol: am fost lăsată să plec la mare doar cu fratele meu și cu iubita lui, amîndoi studenți. Am plecat așadar cu cortul la Costinești, urmînd să stăm cît ne țineau banii, să trăim liberi și nestingheriți. Eram beată de fericire, nu-mi venea să cred, scăpam pentru prima oară de sub tutela părinților sau a profesorilor, luam viața pe cont propriu. Dumnezeule, ce fericită eram! Primele zile le-am petrecut în compania unor prieteni. În special unul, X., îmi era foarte apropiat: deși oltean și precipitat în gesturi și vorbe, de nu

reușeai să-l urmărești întotdeauna, aveam multe în comun. Ne cunoscuserăm cu ceva ani în urmă și am păstrat relația, scriindu-ne zeci și zeci de scrisori, vorbind la telefon etc. Nu simțeam nici un fel de atracție pentru el, eram doar foarte buni amici, sau așa îmi plăcea să mă amăgesc și… să mă laud. De fapt, povestea asta cu ce buni prieteni bărbați am mi-a plăcut să o afișez multă vreme, pînă spre aceeași limită de grație a vîrstei de patruzeci, cînd am început să văd în această afirmație mai mult chipul neputințelor și neîmplinirilor mele decît vreun motiv demn de laudă. Recunosc că mă folosesc uneori și azi de acest „slogan“, mai mult pentru a-mi masca adevărata natură și convingerile legate de eros în fața persoanelor din afara „lumii mele“. Astfel, pentru a scăpa de corvoada explicațiilor cu care pot complica și mai mult lucrurile și cu care risc să declanșez oprobiul, să aduc un stigmat asupra mea și a familiei mele, prefer să fac niște declarații categorice, care mă consacră fără ezitare drept o ciudățenie, una inocentă, inofensivă, dar neapărat cu o moralitate de netăgăduit. Făcînd aceste paranteze, simt cum pune stăpînire pe mine spiritul șeherezadian, care acum mă atrage, deși, la vremea citirii celor *1001 de nopți*, mă enerva

și-mi întrerupea bucuria în momentele cele mai plăcute… De fapt, recunosc în asta o meteahnă a firii mele de povestaș: uneori îmi exasperez prietenii cu întreruperile și parantezele mele largi, cu incursiunile în alte istorisiri și aduceri aminte, norocul meu e că am prieteni înțelegători, înzestrați cu răbdare, toleranță și cu inteligența necesară pentru a discerne între capitolele esențiale și restul și care, dovedind o atenție demnă de invidiat, reușesc să mă readucă la firul inițial, pe care nu rareori eu însămi îl pierd…

Am petrecut așadar cîteva nopți cu prietenii mei la mare, după care, într-o seară, am rămas singură, doar cu fratele meu, care m-a anunțat că nu am voie să intru în cort înainte de ora obișnuită, adică trei dimineața, în caz contrar urmînd să-mi rupă picioarele în bătaie. Am înțeles rapid regula! Dispusă să-mi petrec jumătate din noapte singură, m-am așezat la rădăcinile unui copac, lîngă o terasă unde cînta live formația Compact din Cluj – asta era înainte de a ajunge mari vedete. Interpretau hituri pop, lumea dansa, era lumină, eu fumam Carpați fără filtru, ca mai toată lumea, mai puțin cei care-și permiteau să ia „americane“ de la vaporeni, și așteptam să treacă timpul, să pot pleca „acasă“, la cort, la

culcare. La un moment dat, a apărut un grup format din două fete foarte frumoase și doi bărbați, dintre care unul mi-a atras atenția prin aspectul său de hippiot, cu păr foarte lung, ușor ondulat, barbă, un tricou galben rupt și jeanși. Ceilalți din grup erau îmbrăcați îngrijit, chiar prea decent pentru o seară la mare, la Costinești. S-a oprit și, cu coatele sprijinite pe balustrada ce despărțea terasa de pîlcul de copaci, a stat cîteva minute uitîndu-se fix la mine. Simțindu-mă cumva protejată de bariera dintre noi, i-am susținut privirea, agățîndu-mă de ea și spunîndu-i în gînd: „De-ai ști cît mi-e de somn…". Mi-am băgat mîna în buzunarul de la piept, purtam raiați negri și o cămașă *military* autentică, după moda vremii, a unui fost soldat, care mi-o vînduse după ce-o subtilizase din armată, și am descoperit că rămăsesem fără țigări. Văzînd că necunoscutul fumează, am ridicat spre el două degete ca la școală și am primit repede, aruncate în iarbă lîngă mine, două țigări, tot Carpați fără filtru. Mi-am aprins una, dar nu am apucat să mulțumesc, pentru că una dintre fetele de la masă a venit și l-a tras de mînecă, după care s-au pierdut în mulțimea de dansatori. Formația a început să cînte *I am sailing* de Rod Stewart,

dar nu m-am putut bucura prea mult de muzică, pentru că un tip a apărut din senin, avînd într-o mînă o sticlă de vin și m-a luat la dans trăgîndu-mă literalmente în sus; dansam printre copaci, tipul era oribil, se clătina, dar îmi era teamă să ripostez, vorbea dezlînat și tot încerca să-și bage mîna liberă pe sub cămașă. Iată, nici măcar uniforma nu mă putea salva! Ridicîndu-mi privirea disperată spre balustradă, l-am văzut din nou pe bărbos privindu-mă atent. M-am smuls din brațele petrecărețului și am alergat spre el. Mi-a întins firesc mîna, a prins-o pe a mea și m-a purtat ca într-un vis printre scaune, mese, copaci, spre un loc liniștit din spatele discotecii, și în drum, cu mîinile rămase libere, am înhățat fiecare cîte un scaun de lemn, pe care mai apoi ne-am așezat. Încă nu scosesem nici un cuvînt. Ne-am aprins cîte o țigară, ne-am spus numele, el era ungur, îl chema Z. și era din B… Am spus ore în șir bancuri, m-a întrebat dacă doream să dansez – i se păruse că jinduiam în timp ce ședeam pe jos și mă uitam la cei din jur. L-am liniștit: nu, nu doream să dansez, și i-am explicat cuminte, ca la școală, că am interdicție să mă întorc în cort pînă la ora trei, că fratele meu face dragoste acolo, că în caz contrar îmi va rupe picioarele. M-a ascultat atent, serios, m-a

luat de mînă din nou și mi-a spus că va avea grijă de mine pînă la ora respectivă. Avea 23 de ani, era student la Teologie în C., provenea dintr-o familie specială, cu un tată avocat și un trecut tumultuos. Dăduse peste el o mașină și rămăsese cu o ușoară sechelă la laba piciorul, care îi producea un ușor balans, aproape insesizabil, în timpul mersului, dar toate astea nu mă interesau. Primul „miracol“ – cu excepția întîlnirii în sine – s-a produs la scurt timp după ce făcusem cunoștință: i-am mărturisit imediat dragostea mea pentru orașul său natal, faptul că-mi petreceam multe vacanțe la rudele mele de acolo și deodată am început să-i povestesc o întîmplare petrecută cu doi ani înainte: în prag de Anul Nou, eram în B…, la un concert de chitară clasică, avînd ca solist un interpret francez. În plină epocă a celebrelor pene de curent, s-a stins brusc lumina și sala a fost cuprinsă de beznă. Z. a continuat surescitat: „Și, atunci, un tip din rîndul întîi a aprins o brichetă pînă s-au adus lumînări – eu eram acela!“. Îl remarcasem și eu atunci în sală. Interpretul s-a oferit să cînte piese la solicitarea publicului, „iar o fată din spatele meu a spus *Bach, s'il vous plaît*“… L-am întrerupt, urlînd fericită: „Eu am fost aceea!“.

Orele au zburat ca nouri lungi pe șesuri, ne-am plimbat, am povestit, am rîs și ne-am dat întîlnire pentru a doua zi dimineață, la ora 9, sub „copacul meu“. M-a condus pînă la cort și, cînd am ridicat capul, i-am întîlnit buzele moi, fierbinți și uscate – avea o gură puternică, cu buze groase, ferme și delicate în același timp, de neuitat, a fost un sărut sfîșietor și, nu știu de ce, după ce ne-am despărțit, am izbucnit în plîns; la urma urmei, nu eram decît un copil speriat și obosit, dezorientat și pe cale de a se îndrăgosti nebunește pentru întîia oară, de sortitul ei… Dar toate acestea nu le știam încă, nu aveam cum să le știu. Începînd cu dimineața următoare nu ne-am mai despărțit pînă la sfîrșitul șederii noastre. Am dormit împreună, am mîncat, am stat la soare, am înotat, am rîs și am plîns, ne-am povestit trecutul și ne-am mărturisit visele, speranțele și aspirațiile. Mă înspăimîntau puțin vîrsta lui, erudiția și experiența de viață, era puternic și hotărît, dar în același timp foarte afectuos și delicat: mă îngrijea ca pe un copil, dar îmi respecta nevoile, dorințele sau simplele mofturi; cînd l-am alungat plîngînd de lîngă mine, a știut să aștepte să-l reprimesc, pentru ca mai apoi să mă facă să-mi regret purtarea

copilărească și să-l respect, să-l iubesc mai mult. Aveam nevoie de el ca să aflu cine sînt eu. Și prima etapă a autocunoașterii a avut loc mai repede decît mă așteptam: chiar din primele zile obișnuia să mă alinte făcîndu-mi masaj pe tot corpul, mă întindea pe o saltea și mă masa de la degetele picioarelor pînă la tîmple. La început, totul se desfășura la lumina zilei, afară, în curte, lîngă cort, cuminte și alintată, semidezbrăcată, în costum de baie, îi primeam cu inconștiență mîngîierile binefăcătoare. Apoi am intrat în cort, unde același ritual se desfășura, însoțit de sărutări din ce în ce mai aprinse, pe tot corpul. Asistam pasivă și cumva curioasă la tot ceea ce mi se întîmpla, fără să simt nimic special, fără să simt fiori de dorință. Mă abandonam exclusiv plăcerii nevinovate și relaxării totale. Apoi, într-o seară, pentru că ploua, am hotărît să rup obiceiul orei trei și m-am hotărît să dorm la el în cort. Locuia într-o curte mărginașă a Costineștiului, cortul lui era galben, decolorat și peticit, avea fermoarul de la intrare rupt. Înăuntru, un simplu rucsac și un minunat sac de dormit, gros, umplut cu un puf special, în care se putea dormi chiar și afară, pe munte, avea o formă specială, ovală, cumva anatomică, nu mai văzusem așa ceva. În

el putea dormi o singură persoană. M-a întins în el, era foarte călduros, m-a dezbrăcat cu grijă, încet-încet, și s-a întins lîngă mine pe jos, pe pămîntul gol, îmbrăcat. Îmi era somn și eram amorțită, îmi vorbea încet, foarte încet, apoi nu au rămas decît sărutările și palmele lui mîngîindu-mi corpul, masajul ritualic. Era prima oară cînd eram singură, goală, în brațele unui bărbat și, cu toate acestea, eram foarte liniștită și mă simțeam în siguranță. Îi spusesem mîndră, încă de la început, că eram virgină și că intenționam să rămîn așa pînă la întîlnirea cu „cel sortit", iar el îmi promisese că se va supune întotdeauna dorințelor mele. M-a mîngîiat cu o duioșie de nedescris, mi-a cercetat fiecare centimetru al corpului, mîna i-a coborît pentru întîia oară spre sexul meu, eliberat de protecția slipului. Mi l-a cuprins în palmă, m-a mîngîiat ușor și, la fel de ușor, aproape pe nesimțite, degetul lui a început să mă pătrundă, să-mi mîngîie clitorisul, de care am devenit conștientă pentru întîia oară, mi-am simțit pulsul coborîndu-mi în sex și bubuind simultan undeva în creier; ceva stătea să scape în afara mea, am simțit țîșnind din mine o umezeală caldă, am început instinctiv să mă mișc, simțeam vaginul revoltat, însetat de așteptare,

doream să mă pătrundă mai adînc, dar el, atent, revenea mereu spre o zonă mai sigură, îmi era rușine, dar nu mă puteam opri, timpul a dispărut și credeam că asta era totul, că mai mult nu se poate, că am atins apogeul, cînd orgasmul m-a luat prin surprindere, făcîndu-mă să-mi încordez tot corpul și să gem de plăcere și bucurie. Și toată revolta acumulată a vaginului s-a risipit într-o căldură blîndă... Abia am avut puterea să întreb ce mi s-a întîmplat și *dacă mai eram fecioară*. A rîs încet, m-a sărutat, m-a strîns în brațe lîngă el, dar eram nerăbdătoare să aflu ce s-a petrecut, am devenit brusc conștientă de tot ceea ce mă înconjura, de ușa cortului care se mișca, de ploaia care cădea, de sexul lui tare, lipit de șoldul meu... și nici o clipă nu m-am gîndit la el, mi-am savurat singură toate senzațiile, am trăit bucuria descoperirii propriului trup, fără să mai fiu conștientă de prezența bărbatului de lîngă mine. Am adormit zîmbind în brațele sale, știind că ceva s-a schimbat pentru totdeauna. Începînd cu dimineața următoare, m-am surprins privindu-l cu alți ochi, îi studiam trăsăturile cu atenție, mîinile, musculatura, pentru întîia oară mi-am coborît privirile spre proeminența sexului prin slip, am început să-l mîngîi la rîndul meu,

să-l sărut din proprie inițiativă, îl alintam, mă lipeam de el în toate felurile, îmi plimbam sînii pe trupul lui și inventam cele mai minunate poziții și atingeri, foloseam fiecare baie în mare pentru noi jocuri erotice, mă strecuram sub apă și îl mușcam de brațe, de picioare, de pîntec, de gît, de obraz, descopeream în mine un animal dornic să ofere și să primească plăcerea în orice loc, sub orice formă. Pe atunci nu știam că un astfel de comportament poate scoate din minți un bărbat, nu știam că îi produceam plăceri, dar și suferințe la fel de mari, eram toată instinct și prea puțin conștiință, eram femeie în stare pură, nealterată de educație, formalism sau vicii. După noaptea aceea nu s-a mai atins de mine, miracolul nu s-a mai repetat. Acum știu că nu ar mai fi reușit să se oprească, odată feminitatea mea descătușată, și-ar fi cerut drepturile.

Acum va trebui să adaug un comentariu esențial: niciodată, nici unul dintre bărbații care au urmat, nu că ar fi fost foarte mulți, nici nevolnici, nu au reușit să trezească în mine acel instinct pur, devastator. Am sperat și am visat mereu la magia acelei prime nopți, am comparat toate experiențele mele erotice cu ce mi s-a întîmplat atunci, nu am mai vibrat niciodată de dorință

ca în noaptea aceea, nu mi-a fost dat, nu am știut să aleg bărbatul potrivit, nu am știut cum trebuie să fiu, ce să fac, nu știu unde este adevărul... Știu doar că zeci de ani după aceea am trăit fără dragoste, că prietenii, lecturile, aventurile cotidiene au fost jalnicul substitut al dragostei de care nu am mai avut parte niciodată. Nu a trecut zi de la Dumnezeu fără să mă gîndesc la greșeala pe care am săvîrșit-o, chiar la sacrilegiul pe care l-am comis refuzînd dragostea – cea cu *D* mare, la naiba! – atunci cînd mi s-a oferit. Evenimentele care au urmat mi-au dovedit că el a fost „alesul", iar eu nu am știut, nu am văzut, am fost oarbă, foarte tînără și a dracului de proastă. N-am știut ce trebuia să fac și acum stau aici, ascunsă în bucătărie, și chinui caietul acesta.

Revenind la povestea noastră, ne-am prelungit cît am putut șederea la mare. La întoarcere, am trecut prin B., iar acolo i-am cunoscut o parte din familie, i-am vizitat casa. Credeam că îl iubesc, cînd de fapt îl iubeam pe bărbatul din noaptea mea magică, celălalt, cel real, ca să spun așa, inspirîndu-mi mai degrabă admirație, respect și cumva teamă față de un viitor mult prea sigur și prea serios față de modul iresponsabil în care

eram obișnuită să trăiesc. El îmi prezenta un viitor mult prea normal, concretizat în căsătorie, familie, copii etc. Nu mă prea vedeam într-o asemenea postură, eu studentă pe la Politehnică și el preot reformat!... În perioada care a urmat ne-am scris zeci de scrisori – păstrez și astăzi, după aproape douăzeci și cinci de ani, toate scrisorile lui, cele mai minunate scrisori de dragoste pe care mi le-a scris cineva vreodată –, mă simțeam venerată ca o prințesă, iar eu eram doar un copil, o femeie în devenire. Apoi am reușit chiar să ne reîntîlnim în C. pentru cîteva minute. Eram în clasa a douăsprezecea, eram la școală și într-o pauză m-a anunțat o colegă că eram căutată de „un domn". Mi s-au tăiat picioarele cînd l-am văzut, era chiar el, iubitul meu, dar fără jeanși, fără barbă și bucle rebele, îmbrăcat corect, în haine de stofă și un trenci din material de balon cenușiu. Mirosea a tutun și a om „bătrîn" – avea aproape douăzeci și patru de ani! –, ne-am plimbat și mă simțeam jenată de aspectul lui „normal", banal, clasic și mult, mult prea cuminte, îmi era ciudă că nu mai avea nimic din aerul rebel al verii trecute, mă speria toată seriozitatea sa, mă înspăimînta solemnitatea din vocea lui, eram blocată și cred că mă

comportam prostește. Da, era, vorba colegei, „un domn“. După plecarea lui, am rărit scrisorile, nu îi mai răspundeam și, încet-încet, totul s-a stins… De multe ori mă gîndeam la el, mai ales nopțile, cînd mi se părea că îi aud vocea chemîndu-mă și mă trezeam speriată, simțindu-l parcă lîngă mine. Au trecut cîțiva ani, m-am căsătorit în timpul facultății cu un coleg cu care aveam o minunată comunicare pe plan intelectual… și cam atît. Nu era nici pe departe el „alesul“ meu. Era cumva alesul involuntar al tatei! Tot din spirit de frondă, ca să-l înfrunt pe acesta și ca să scap de bătăile lui preventive, m-am măritat cu primul bărbat cu care măcar aveam ce vorbi.

Nu mai știam nimic de Z. de cîțiva ani buni, cînd, într-o noapte de vară, aflîndu-mă în casa soțului meu, a primului meu soț, din orașul A., m-am trezit speriată, „auzind“ din nou glasul lui Z. chemîndu-mă și întrebîndu-mă ce trebuie să facă. Impresia a fost atît de puternică, de șocantă, mai ales că nu auzeam toată ziua voci, încît nu am mai reușit să adorm, am așteptat ora potrivită și l-am sunat. Păstrasem numărul lui de acasă din B. Cred că era într-o duminică. A răspuns mama lui, care, după ce l-am cerut la telefon,

mi-a spus în propoziții extrem de corecte: „Nu, Maria, e tîrziu de-acum pentru tine, Z. nu mai este acasă, el își are azi nunta…“. Am închis telefonul. Atunci am plîns pentru întîia oară pentru el, după el, simțind că l-am pierdut pentru totdeauna.

După mai bine de zece ani, dorul acesta ciudat m-a cuprins din nou, nebunește, l-am căutat cu mari eforturi și am reușit din nou să-i dau de urmă. Mai mult, am vorbit cu el la telefon, emoția îmi altera vocea, dar cu toate acestea m-a recunoscut imediat, deși trecuseră aproape cincisprezece ani de cînd ne vorbiserăm ultima oară. L-am întrebat dacă mă poate ierta, iar el mi-a spus ceva uluitor: „Sigur, Maria, dragostea vieții mele. Despre ce iertare poate fi vorba?“. Am început iar să plîng, l-am întrebat o mulțime de prostii, despre familie, despre slujbă, despre mama sa etc. și am constatat cu surprindere că știa o mulțime de lucruri despre mine. N-am avut curajul să-i propun să ne întîlnim, deși mi-o doream, mi-o doream la nebunie, m-am mulțumit cu rîsul și cu iertarea lui. I-am trimis un plic uriaș conținînd o fotografie de-a mea, o scrisoare în care îi mărturiseam voalat dragostea, precum și xerocopiile tuturor scrisorilor

primite de la el. Nu știu de ce am făcut asta, nu știu dacă a intrat în posesia plicului, sigur este că, pentru o vreme, mi-am regăsit liniștea.

După alți cîțiva ani, o vrăjitoare, o țigancă unguroaică bătrînă, care nu știa absolut nimic despre mine, mi-a spus așa: „Singurul care ar fi contat a fost ungurul, dar ai vrut să pierzi acel tren…“. Am fost perplexată de cuvintele sale. Știam sigur că fericirea pe care el mi-ar fi putut-o dărui nu am primit-o de la nici unul dintre bărbații vieții mele, nu foarte mulți, cum am mai spus, că mereu am tînjit și am căutat sentimentul perfect, complet și rotund cu care m-am trezit în prima mea dimineață de femeie în brațele sale. Deși mă gîndeam la el foarte des, nu am mai avut curajul să-l caut pînă în această primăvară, cînd am îndrăznit din nou. Am vorbit cu el, a fost cald, bun și afectuos, dar mi-am dat seama că nu mai am loc în viața lui, că este un om mult prea ocupat, cu o funcție importantă în cadrul bisericii sale și cu prea puțin timp liber la dispoziție. M-am simțit stupidă pentru insistențele mele; dar acum, acum am început să ne vorbim din nou, mijloacele moderne de comunicare, mobilul, emailul, sms-ul, ne înlesnesc apropierea. Începusem să visez la o posibilă

reîntîlnire în octombrie, cînd urma să trec prin B. Ieri l-am căutat din nou la telefon, dar era într-o ședință. Am decis să opresc orice încercare de a-l mai contacta pînă nu va manifesta el dorința de a mă avea într-un fel sau altul în viața lui. Dar azi-noapte am primit de la el un sms în care îmi scrie: „Viața e frumoasă, doar că fuge pe lîngă noi, iar noi gîfîim urmărind-o și ne trezim că am rămas pe dinafară. Doar ședințele? Numai munca? Azi te sun!".

Aștept cu tot sufletul continuarea, rotunjirea poveștii sub o formă sau alta, sfîrșitul… Da, nu sînt doar o romantică prostuță, ci o bovarică romanțioasă, proastă de-a binelea! Zeci de ani pe urmele unei himere… Dar dacă, dar dacă…

(Aici se termină însemnările din caiet.)

noiembrie 2010

Ziua în care a început să moară tata

Spre deosebire de noi, ceilalți oameni, toți ceilalți oameni, care începem să murim imediat ce ne naștem, dacă nu cumva cu vreo nouă luni mai înainte, tata a început să moară exact pe 19 mai 2005, la ora 14 și 55 de minute, la mai puțin de o lună după ce sărbătorisem aniversarea sa de 82 de ani, dar și pe a mea, care era exact cu trei decenii mai scurtă. Eram în gară, mai erau șase minute pînă la plecarea trenului spre Cluj-Napoca, unde mergeam la o lansare de carte, cuplată cu o dezbatere despre extremism, iar directoarea editurii, care urma să mă însoțească, nu sosise încă. Mă mișcam agitat pe lîngă vagonul în care aveam locuri, am scos mobilul să văd ce se întîmplă, iar acesta a sunat în timp ce mă pregăteam să formez, să caut numărul. Era sora mea, care mi-a dat vestea: cancer generalizat, plecat de la plămînul drept, cu metastază la aortă, ficat și o mulțime de alte organe din jur, iar

speranța de viață era de cîteva săptămîni, nu se știa cîte. Mi-a spus asta brusc, fără nici un fel de pregătire. Atunci a început să moară tata, pe 19 mai 2005, la ora 14 și 55 de minute, nu de la naștere, nu cu vreun an înainte, cînd i se diagnosticase un cancer de prostată și reacționase favorabil la tratament. Sora mea m-a certat că plec tocmai atunci, în asemenea împrejurări. Dar eu știam că trebuie să plec. Nu pentru că, bănuiam, nu se mai putea face nimic, nici pentru că voiam să mă țin de cuvînt față de organizatorii evenimentelor la care eram invitat, ci pur și simplu pentru că trebuia să plec, să pot primi în liniște, în singurătate, vestea asta. Să o asimilez, să o interiorizez, să o accept, dar cum naiba aș fi putut face așa ceva, cum aș fi putut accepta că, în cîteva săptămîni, aveam să devin orfan de tată? Pentru că numele tatălui este fiul, iar numele fiului este cel al tatălui. Deci atunci a început să moară tata. Pînă atunci fusese, ca noi toți, nemuritor. Trebuia să fiu singur pentru acest proces de înțelegere și acceptare. Am urcat în vagon, m-am așezat pe locul de la geam și m-am rugat ca însoțitoarea mea să piardă trenul. Nu l-a pierdut, a intrat cu doar cîteva secunde înainte de plecarea trenului, i-am spus, cam la

fel brusc cum îmi spusese sora mea, ce mi se întîmplă, iar ea a avut un tact extraordinar, afundîndu-se în citirea unui manuscris, lăsîndu-mă în legea mea pe toată durata de aproape zece ore a drumului. Doar cînd am întrebat-o ceva, lucruri banale, precise, legate de lansarea de carte, mi-a răspuns la fel de precis și și-a văzut de treburile ei, de drumul ei.

Heidegger crede că omul este existență spre moarte, ceea ce mi se pare o mare, o imensă prostie. În fapt, omul este nemuritor și este așa exact pînă în clipa cînd începe să moară. Dacă ar fi altfel, nimeni n-ar mai muri „de moarte bună“, de boli sau în accidente, pentru că toți am alege moartea voluntară. Moartea este doar conștiința morții și, pînă cînd aceasta ne infuzează, sîntem cu toții nemuritori. Nu ne naștem cu conștiința morții, ci o deprindem, aflăm despre ea de la ceilalți, pentru că – aici Sartre are dreptate – ceilalți sînt infernul. Bineînțeles că nimeni nu i-a spus tatei ce diagnostic are, l-am lăsat cu gîndurile lui despre durerile intercostale cauzate de vîrstă și reumatisme, dar conștiința morții de la noi a primit-o. Atunci, în acele ultime două săptămîni. Nu pe cale rațională, nu parcurgînd vechiul silogism: „Toți oamenii sînt muritori. Eu

sînt om. Deci eu sînt muritor“, ci pur și simplu prin noi, prin comportamentul nostru, cinstit spus, prin marea noastră atenție și prin grija deosebită pe care i-am acordat-o în acele ultime două săptămîni. Orice ar fi dorit ar fi primit. Orice moft i-ar fi fost îndeplinit, deși nu-și dorea aproape nimic. Și era normal să ne purtăm așa, era „omenește“ să procedăm astfel! Dar asta nu putea să nu-l pună pe gînduri. Nu avea cum să nu ceară explicație pentru faptul că fiul, care trecea pe la el în cel mai bun caz o dată pe lună într-o vizită rapidă, apare deodată mai în fiecare zi și are vreme să-i stea alături, să inventeze subiecte interesante legate de cele ale zilei, politică, prețuri, evenimente. Nici că nepoata iubită, împreună cu bărbatul ei și strănepotul de zece luni au traversat intempestiv Oceanul, pentru că-i apucase dorul. Într-adevăr, călătoria era planificată dinainte și trebuia să fie o surpriză despre care numai eu știam. A fost o surpriză și sînt bucuros că s-a produs, cînd îmi amintesc prima și ultima întîlnire pe care a avut-o cu strănepotul, pofta de joacă pe care o mai văzusem doar cînd nepoata fusese la rîndul ei copil și mai ales ultimele sale cuvinte, cele dinaintea plecării, așa cum mi le-a povestit mama. Da,

i-am umplut ultimele două săptămîni, am încercat să-i prilejuim „o moarte ușoară“, dar habar nu am dacă asta și-ar fi dorit. Poate că, în locul unei morți ușoare, ar fi preferat una neașteptată, nepregătită, neanunțată de conștiința sfîrșitului, care nu avea cum să nu fie dureroasă, sfîșietoare, oricîte și orice fel de poze nepăsătoare și-ar fi afișat. Ca întotdeauna de cînd îl știam, n-a lăsat să transpară nimic din eventualele sale frămîntări, nici măcar din suferința fizică. Poate nu era foarte mare? Nu știu. Știu doar că a rămas de la început pînă la capăt la primul analgezic, că n-a trebuit să treacă la morfină, că a fost tot timpul conștient, că n-a avut nevoie de ploscă și că s-a ambiționat să se deplaseze cu forțe proprii la toaletă ori de cîte ori a fost nevoie. Nu știu însă nimic despre orele din noapte, cînd toți dormeam și el poate nu dormea, despre gîndurile sale de atunci și nici nu cred că am puterea să mi le imaginez. Prefer să-mi amintesc întîmplări de pe vremea cînd era nemuritor…

Cea mai veche, cred că amintirea cea mai veche este legată de o iarnă fabuloasă, cu zăpezi enorme, cum nu mai sînt acum, cînd mă îmbolnăvisem de rujeolă. Nu-mi aduc aminte multe despre perioada propriu-zisă a bolii decît că

aveam febră și că „boala mirosea“. Nu știu exact ce înțelegeam prin asta, dar mirosul acela al bolii, pe care mi-l pot aminti și acum, îl simt undeva în nări sau în fundul plămînilor, oricît fum de țigară ar fi trecut între timp prin ei. Nu-mi amintesc însă întîmplarea din pricina acelui miros, ci din cauza contrastului cu un alt miros, ce i-a succedat, un miros rece, proaspăt, înviorător. Intrasem probabil în convalescență și tata m-a scos afară să mă aerisesc și, chiar înainte de a vedea zăpada, de a simți frigul, la deschiderea ușii m-a izbit în nări mirosul acela viu, „sănătos“, proaspăt, care mi-a relevat mirosul jilav, cald, vechi, „de boală“, pe care urma să-l părăsesc. Zăpada era foarte mare și era un ger pe care îl simțeam prin haine și prin pătura moale în care mă învelise. M-a plimbat pe niște cărărui făcute în zăpadă între casă și dispensarul vecin, la care lucrau el și mama. Vorbea cu mine, eu nu prea răspundeam, pentru că eram toropit de boala ce se sfîrșea. Nu știu cîți ani aveam. Sigur, aș putea afla asta fie de la mama, pentru că mamele țin minte cam tot, fie căutînd prin dosarele cu hîrtii vechi, fiindcă au păstrat aproape toată arhiva, chiar și niște vechi state de plată, din care, spre uimirea mea, am aflat

că salariile erau pe vremea primei mele copilării de cîteva sute de lei, cum au ajuns majoritatea să fie și acum, cu leii ăștia noi! Dar nu e important cîți ani aveam, ci numai această cea mai veche amintire a unei întîmplări care probabil mi-a adus conștiința mirosului, dar și pe cea a contrastului. Nu e totuși cea mai veche amintire a mea, ci doar cea mai veche cu el. Cea cu adevărat cea mai veche este, de fapt, cu tatăl lui, cu bunicul, cu moartea bunicului și e din timpul verii. Sigur e anterioară episodului cu rujeola și plimbarea prin marile zăpezi de altădată. Era deci vară și era foarte cald, bunicul stătea țeapăn, în haine de oraș, pe masă, în sicriu și o muscă se așeza mereu pe fața lui. Îi țin minte perfect chipul, exact ca în singura fotografie cu el păstrată, una de dimensiunile celor pentru buletinele de identitate, și țin minte și musca. Nu-mi amintesc nici un alt chip, deși îmi amintesc o mulțime de oameni, dar care nu au față, au chipurile șterse, cum se procedează acum la televiziune cînd nu trebuie identificat un chip. Doar fața bunicului Andrei și a Marghioalei, femeia care avea grijă de casă, care alunga mereu musca, iar aceasta se așeza mereu pe fruntea, pe nasul și pe obrazul bunicului. Despre el,

despre aventurile sale, am vrut încă din adolescență să scriu un roman, *Viața și întîmplările lui Anton Andrei în Europa și America*, însă n-am reușit nici măcar să-l încep. Dar a avut o moarte pe măsura vieții sale aventuroase. Asta nu îmi amintesc, de fapt, asta știu din poveștile de familie. Credea că e bolnav grav și degeaba îl controlau și îl linișteau mama și tata, că voia control serios la un medic „de la oraș". Într-o zi de vară, cînd a plecat cu căruța la raion, ca să aducă medicamente pentru dispensar, tata l-a luat cu el, l-a dus la o mulțime de medici și a aflat, desigur, că nu are nimic grav, că avea o sănătate de invidiat. Cum vestea bună trebuia sărbătorită, au mers la o cîrciumă de la ieșirea din oraș și au chefuit atît de bine, încît bunicul a pretins dreptul de a mîna el caii spre casă, mai ales că vizitiul se dovedise mai puțin rezistent și adormise între sacii și cutiile cu medicamente. A condus vijelios, după măsura dispoziției în care se afla, căruța s-a răsturnat într-un șanț de pe marginea șoselei cu sacii și cutiile de medicamente peste ei. În afara bunicului, nici oamenii, nici caii nu au pățit nimic. Dar pe el l-a strivit marginea coșului căruței. A mai trăit două zile, nu se putea face nimic. Aș putea spune că, deși

destul de bătrîn, a murit sănătos tun! Deși n-a spus vreodată asta, cred că tata nu și-a putut ierta că nu l-a împiedicat să urce la volanul căruței, că nu l-a stăpînit mai bine, dacă tot l-a scăpat la mînat caii. Degeaba își făcea reproșuri bunica, cu care am vorbit mult în copilărie și care m-a învățat să citesc și să scriu pe la patru--cinci ani. Ea mi-a dat destule probe că pe bunicul nu-l putea opri nimeni și nimic atunci cînd își punea ceva în cap.

De fapt, mint sau am uitat, am scris cîteva pagini despre bunicul Andrei și vacile sale elvețiene, i-am schițat foarte sumar viața într-o carte despre intelectuali.

O amintire din copilărie. De fapt, o reconstituire, pentru că nu-mi amintesc mai nimic în mod direct, ci am apelat la amintirile altora, ale părinților și la amintirile povestirilor din amintiri ale bunicii. Bunicul Andrei, un bucovinean poreclit spre sfîrșitul vieții „Burdușilă“ – et pour cause! –*, n-a avut prea mult pămînt în satul său de munte, așa că a coborît în Moldova, la Santa Mare, pe undeva pe lîngă Botoșani, și s-a angajat un fel de vechil pe o moșie ce se întindea pe mii de hectare, pe ambele maluri ale Prutului. Se*

pare că bunica era o femeie foarte frumoasă în tinerețea ei, iar moșierului i s-au cam aprins călcîiele după ea, astfel încît, pînă la urmă, bunicul a trebuit să tragă cîteva focuri de armă înspre el, ca să-l răcorească. Nu l-a nimerit. Poate era prea nervos, poate nici n-a vrut să-l nimerească, pentru că era un trăgător bun, după cum povestea bunica. Dar a trebuit să fugă, și a fugit atît de mult, că nu s-a oprit decît la o mină din California. Nici acolo nu s-a liniștit. Și-a imaginat că treaba lui nu-i doar aceea de a scoate minereu din mină, ci și să „comploteze" la organizarea sindicală a minerilor. A fost expulzat prima oară. S-a întors în țară și i-a făcut bunicii al doilea copil, primul fiind născut cu puțin înaintea plecării. Apoi a plecat iarăși în America, de data aceasta în Canada, pe lîngă Montréal. Iar cu sindicalizarea. Iar a fost expulzat. I-a mai făcut bunicii un copil și a plecat înapoi. Asta s-a petrecut de cinci sau șase ori. Un singur lucru mă frămîntă: n-ar fi fost mai bine s-o ia și pe bunica cu el? Tata s-ar fi născut acolo și acum aș fi urmaș de cetățean american. Așa, pe ocolite, sînt doar bunicul lui Andrew, care îi poartă numele, așa cum și Andreea îi poartă numele feminizat, Andrew, cetățean

american prin naștere. Sigur este că, deși un fel de navetist între America și Europa și mai mult anarho-sindicalist decît tolomac de miner, bunicul tot a reușit să adune o mică avere. Cînd a decis să rămînă definitiv în țară, și-a cumpărat o ciurdă de vaci elvețiene, cele mai renumite în acea vreme. A reușit să le scape de rechizițiile succesive ale românilor, nemților și apoi rușilor, ascunzîndu-le prin păduri, astfel încît, la sfîrșitul războiului, ciurda era chiar mai mare decît fusese la început. Era deci gospodar la casa lui cînd comuniștii au decis că a venit momentul „socializării agriculturii“. Primul lucru pe care l-a pierdut a fost chiar cireada de vaci. Nu s-a opus. Era bătrîn, pușcă nu mai avea de cîțiva ani, copiii erau în școli ori în slujbe la stat. S-au opus însă, în mod misterios, vacile. La mai puțin de o lună de la confiscare, după intrarea în gospodăria colectivă, cum se spunea pe atunci, vacile au început să nu mai dea 12-15 litri de lapte pe zi, ci doar două-trei farfurii. Erau niște vaci anticomuniste, după cîte se pare. Nu s-au obișnuit cu nici un chip cu grajdurile colectiviste. Noii conducători ai satului au făcut ședință după ședință, dar n-au reușit să convingă vacile să redevină productive. N-a reușit nici inspectorul

de partid de la raion, nici cel de la regiune. N-a reușit nici măcar securistul care se ocupa de sat. Cel din urmă s-a străduit cel mai mult, a urlat la ele și le-a amenințat cu pistolul. A propus în cele din urmă mutarea vacilor bunicului într-un grajd separat, ceea ce miroase a fracționism și e de mirare că nu l-au dat afară din Securitatea mamei lui! Vacile însă nimic! Pînă la urmă au fost sacrificate, astfel încît consătenii bunicului meu, care nu aveau voie să-și taie animalele, că le dădeau la cote, au mîncat o bucată de timp carne pe săturate. Am putea spune că vacile au ales sinuciderea în locul sclaviei. Cînd eram copil o întrebam pe bunica: bine, dar dacă vacile nu voiau să dea lapte la CAP, de ce nu i le-au dat bunicului înapoi? Bunica rîdea și îi spunea tatei: copilul ăsta are mai multă minte decît toți comuniștii ăștia la un loc. De fapt, ne înșelam amîndoi, și eu, și bunica, logica sistemului era cu totul alta, dar aveam să aflu acest lucru mult mai tîrziu…

Amintiri. Sînt multe amintiri, se adună o mulțime într-o viață deja semicentenară și chiar un pic mai mult de un semicentenar am avut ocazia să fim aici împreună. Eu și tata. Tata și cu mine.

A fost o perioadă pe la sfîrșitul liceului și începutul facultății pe care n-am înțeles-o atunci și n-o înțeleg nici acum. Tata n-a fost niciodată un om vorbăreț, puteai sta și o zi întreagă cu el fără să schimbi o propoziție, în schimb, te înțelegeai cu el din semne și priviri. Dar în perioada aceea a fost chiar tăcut, tăcut de tot, aproape nu vorbea decît cu totul funcțional și numai dacă nu avea încotro. În perioada aceea se instala ore întregi la geamul ușii de la intrarea în casă și privea undeva în gol. N-am știut la ce se gîndea, dacă se gîndea la ceva și nici ce anume vedea. În fond, de la fereastra aceea n-ar fi putut vedea decît niște vechi case evreiești, cum era și a noastră, pierdute toate la cutremurul cel mare din 1977. Nu spunea nimic despre experiențele lui taciturne, despre ce contempla. Nu mi-a trecut nici măcar mai tîrziu prin cap să-l întreb despre acea perioadă, despre acea experiență care mi s-a părut mereu importantă, iar acum mi se pare fabuloasă, tocmai pentru că nu mai poate fi recuperată. Regret că nu am făcut-o măcar în ultima noastră lună împreună. Ar fi indecent să încerc să inventez sau să fac presupuneri, dar sînt convins că am pierdut ceva important din viața lui nepunînd întrebările măcar în ultimele

zile, în ultimele clipe. Dar dacă el nu vorbea, mă simțeam și eu blocat. Mereu am crezut că este un om foarte sever, deși aș fi avut semne că nu este așa, că n-am găsit calea de acces. La petrecerile de familie, după două-trei pahare de vin, nu numai că vorbea, dar spunea glume, deosebit de majoritatea comesenilor cu perdea, ba chiar și cînta. Față de mine, care mi-am pierdut-o pe cînd era în schimbare, avea voce, o voce foarte plină și caldă, de bariton spre bas și chiar mă întreb dacă în vreo perioadă a vieții lui nu și-o cultivase. Doar un unchi, soțul unei surori de-a mamei, foarte bătrîn și bolnav acum, avea o voce poate mai bună, mai exersată, dar mai subțire, de tenor. Cînd i s-a născut nepoata și cînd am văzut cum își petrecea vremea cu ea, cum inventa jocuri și povești, cum se punea de-a bușilea pentru ca ea să urce călare, mi-am dat seama că am pierdut o parte dintre bucuriile copilăriei. Dar nu mi-ar fi trecut prin cap că mi-aș fi putut permite așa ceva, poate nici nu mi-aș fi putut permite, pentru că oricum bunicii sînt mai îngăduitori cu nepoții decît cu copiii lor. Dar sentimentul că am pierdut ceva, că am mai pierdut ceva, mi-a rămas, încă mă bîntuie. Mai mult mă bîntuie însă gîndul că n-am fost

în stare să aflu nimic despre stările acelea lungi de privit în gol, de contemplație. Îl văd foarte precis, sprijinit de ușa de la intrare, tăcut, privind spre undeva, spre ceva. Dacă voiai să intri sau să ieși pe ușă, se dădea ușor la o parte, apoi revenea în poziția aceea cumva relaxată. Uneori fuma. Alteori stătea ceasuri întregi chiar și fără să fumeze, el, care pînă la pensionare fuma trei pachete de Carpați pe zi, apoi numai zece țigări și s-a lăsat cu totul de fumat pe la șaptezeci de ani, cînd a făcut o operație de transplant de cristalin și a fost imobilizat la pat aproape o săp-tămînă.

Nu era doar foarte tăcut, ci și neverosimil de calm. Nu cred că l-am văzut nervos mai mult de zece ori în această lungă perioadă de viață. N-a țipat vreodată la mine, nici la ceilalți, din ceea ce am văzut eu. Nici nu m-a certat, mai degrabă îmi atrăgea foarte liniștit atenția cînd i se părea necesar. Dar și asta doar dacă prostiile pe care le făceam erau cu totul „remarcabile“. E incredibil cîtă libertate de mișcare am avut toată copilăria și adolescența. Nu mă întreba nici unde plec, nici cînd vin, dar nici eu nu cred că întindeam coarda prea tare. Dacă îi ceream bani – rar, pentru că învățasem să mă

descurc vînzînd sticle și borcane goale –, nu mă întreba pentru ce-mi trebuie. Dacă îi spuneam că vreau să merg la film ori la un spectacol, băga mîna în buzunarul din dreapta pantalonilor, unde ținea monezile și hîrtiile mici, și-mi dădea fără să spună nimic. Dacă era vorba despre o carte, îmi întindea o bancnotă de zece și una de douăzeci și cinci și eu o alegeam pe cea mai potrivită. Nu întreba cît costă, nu aștepta rest. M-a bătut totuși de trei ori, dar tot calm, pe îndelete, cu o curea, nu exagerat de tare, ceea ce m-a enervat cumplit de fiecare dată. Mă bătea mai mult din principiu decît pentru că i-ar fi plăcut să facă asta. Aș fi preferat să urle la mine, să nu-și controleze loviturile, cred că mi s-ar fi părut mai suportabil. Două bătăi probabil le-am meritat, pe cea din mijloc o socotesc luată pe nedrept și acum. În fond, ce făcusem? Colecționam orice în copilărie, timbre, monezi, fotografii cu actori și fotbaliști din pachetele cu gumă de mestecat aduse din Danemarca, alte poze cu actori care se vindeau la cinematografe, aproape orice. În mod firesc, a venit și rîndul cheilor. Cînd a văzut într-o bună zi șiragurile de chei pe care le adunasem, unele vechi, chiar de colecție, altele noi, nu știu de ce și-a imaginat

că voiam să mă fac spărgător, ceea ce mie nici măcar nu-mi trecea prin cap! Foarte calm, metodic și reținut, mi-a dat cea de-a doua bătaie. Pe prima, după regulile societății de atunci, am meritat-o, nu și după cele ale societății de acum, fundamentată pe libera inițiativă. Făceam de cîteva luni speculă cu bilete la cinematograf. Cum eram în timpul micii liberalizări comuniste, veneau o mulțime de filme capitaliste, cu Alain Delon, Jean Marais, Gina Lollobrigida, Sophia Loren și așa mai departe. Învățasem dialogurile pe de rost din filmul *Cartouche*, cu Belmondo și Lollobrigida, pe care l-am văzut de vreo zece ori. Toată lumea mergea la film, însă nu avea vreme să-și ia bilete, așa că mă trezeam pe la șapte, iar cînd se deschidea casa, luam zece sau mai multe bilete pentru spectacolele de după-amiază, cele de la cinci și de la șapte, foarte solicitate. Vindeam biletele de doi lei cu opt sau zece lei, chiar și la *Romulus și Remus*. Cuiva din Galați, care pierduse filmul acolo, i-am vîndut un bilet cu 20 de lei. Învățasem să negociez, să mă prefac că nu pot renunța să merg la film și alte trucuri. Aveam stofă de capitalist! Făceam cîteva zeci bune de lei, uneori chiar peste o sută pe zi, pe care îi cheltuiam la fel de ușor

pe cît îi cîștigam, îi duceam pe ceilalți puști la cofetărie, ne cumpăram țigări și fumam pe ascuns, iar o bună parte îi dădeam cerșetorilor de care era plin centrul orașului. Cînd terminam afacerile, de la cinematograf pînă lîngă Mitropolie, unde locuiam atunci, cam jumătate din bani mergeau la cerșetori, ceea ce mă făcea să mă simt ca un fel de haiduc ce ia de la bogați și dă la săraci. A durat cîteva luni activitatea mea de liber întreprinzător, pînă m-a turnat careva ori m-o fi zărit chiar tata din întîmplare. Oricum, într-o zi, cînd tocmai negociam strîns vinderea unui bilet, m-am simțit apucat de mînă, cumva din spate. Am crezut că e vreun milițian pe care nu reușisem să-l reperez în mulțime și m-am speriat. Însă m-am speriat și mai tare cînd am văzut că e tata. Mi-a spus numai vino, încet și calm, și l-am însoțit spre casă. Acolo, la fel de calm, mi-a aplicat prima bătaie. O țin minte bine, o socotesc îndreptățită, chiar dacă îmi va fi anulat definitiv spiritul de liberă inițiativă economică. E clar, n-o să ajung niciodată nici jucător la bursă, nici speculator pe piața imobiliară! Iar a treia bătaie a fost din cauza sandalelor. Îmi luaseră sandale noi, pentru că trebuia să plec în tabără la mare, iar acestea îmi fuseseră furate

la ștrand. În principiu, probabil că nici n-ar fi trebuit să știu unde-i ștrandul, pentru că nu mă duseseră niciodată acolo, dar eu deja înotam foarte bine. Îmi plăcea și uitam să mai ies din apă. Nu-mi cumpăram bilet, ci săream gardul, așa că nu puteam depune hainele la garderobă, ci le lăsam pe plajă, de obicei, lîngă cearșaful cuiva, rugîndu-l să fie atent și la hainele mele, în fond, un pantalon scurt, o cămașă și niște sandale. Doar că atunci sandalele erau noi, cumpărate în dimineața aceea, așa că deveniseră atractive și nu le-am mai găsit cînd am ieșit în sfîrșit din bazin. Am rătăcit prin oraș pînă seara desculț, mi-am pregătit o poveste cu niște băieți care mi-au propus un concurs de viteză la cățăratul într-un copac și tîrziu am ajuns acasă. Desculț. Nici n-am apucat să termin povestea că tata și-a scos cureaua, mi-a băgat capul între picioare, mi-a dat cîteva lovituri și m-a anunțat că a doua zi dimineață voi pleca în tabără cu sandalele vechi, aproape rupte. Nu mai era nici un magazin deschis. A doua zi, pe la cinci dimineața, am plecat împreună pe jos spre gară, care era la cîteva sute de metri de casă, apoi cu trenul spre litoral. El n-a scos un cuvînt față de mine, deși scotea monosilabe spre ceilalți copii

din grup, iar eu mă chinuiam să țin picioarele sub banchetă, ca să nu vadă nimeni vechiturile cu care eram încălțat. N-a fost însă crud pînă la capăt. Mi-a luat o pereche de sandale noi de la un magazin chiar de lîngă gara din Eforie-Sud, sfătuindu-mă să le păstrez și pe celelalte, pe cele vechi, pentru că nu se știe la ce concursuri voi mai participa. Da, vorbea rareori, dar tot timpul cu o anumită ironie. Și privirile sale tăcute erau cel mai adesea tot cumva ironice.

Știa că mă ocup cu scrisul încă din școala primară, cînd îmi scriam „romanele“ cu partizani și nemți ori cu cowboys, dar nu cred să fi citit vreodată ceva pînă foarte tîrziu. Voi evoca episodul primelor texte pe care sigur le-a citit. Acum însă îmi amintesc că, atunci cînd eram pe la jumătatea liceului, mi-a dăruit o mașină de scris. O mașină neagră, veche, portativă, cu o cutie tot neagră, din lemn, acoperită cu o hîrtie tare și lucioasă. Pe o plăcuță metalică fixată în șuruburi pe cutia de lemn scria: „Editura Cartea Românească, București, Bulevardul Regele Carol I…“. Fusese probabil primul proprietar, antebelic, și cine știe pe ce căi intrase în proprietatea cooperativei la care ajunsese tata contabil după desființarea raioanelor și a regiunilor, deci prin 1966.

Fusese dată la casare din pricina vechimii și pentru că veniseră mașini de scris noi, redegiste și lucioase. Tata a dat-o la reparat și uns și mi-a dăruit-o mie. Cred că a fost darul cel mai important pe care mi l-a dat vreodată. Am scris la mașina aceea pînă în ultimul an de facultate, cînd amîndoi, fiind deja lămuriți că soarta mea e definitiv legată de scris, mi-au dăruit-o pe domnișoara „Erika“, o mașină nouă, redegistă, desigur, care avea să mă însoțească pînă în 1990, cînd am trecut la o mașină electrică portocalie, primită „de la ajutoare“, de fapt, de la cineva de la „Europa Liberă“, care-mi luase un interviu. Din 2000 m-am modernizat și eu, am trecut la computer. Toate acele mașini de scris există încă: „Continentalul“ și „Erika“ sînt la ei acasă, deși el nu mai este – nu mă pot referi la acea casă ca fiind doar a mamei! –, iar cea electrică e aici, lîngă mine, în spatele meu, de fapt, cînd stau acum așezat la birou, scriind această poveste la computer.

În vara în care am intrat la facultate am avut prima, poate chiar singura mea discuție mai lungă cu el. O discuție serioasă, cum s-ar spune, ca de la tată la fiu, chiar de la bărbat la bărbat. Scăpasem de examenul de admitere și îmi făcuse

rost de o slujbă pentru o lună: să număr copacii din partea de jos a orașului și să măsor gardurile vii cu un fel de compas, ca să adun niște bani pentru vacanța la mare. Într-o după-amiază, cînd m-am întors, destul de aiurit de soare și de mersul pe jos, mi-a spus că vrea să discute ceva cu mine și a luat-o încet spre ușă. M-am luat după el, dar n-am mers mult, cîteva zeci de metri, pînă la Tosca, barul cel mai apropiat, unde mai intram cîteodată și eu, și el, dar, pînă atunci, niciodată împreună. Mai băusem de față cu el, dar numai la evenimentele din familie. Mă feream și să fumez de față cu el ori cu mama, deși știau. Odată, cînd încă eram în liceu, mergînd dimineața spre școală, am băgat mîna în buzunarul hainei după pachetul mic, cu două-sprezece țigări, de Diplomat și nu l-am găsit. Am găsit în schimb o monedă de trei lei, cît costa acesta. Nu apucase probabil să-și ia țigări și se autoservise, dar contra cost! Am intrat deci la Tosca și m-a întrebat ce vreau să beau. I-am răspuns cumva provocator că vreau Pinot Gris de Cotești, un vin pe care îl descoperisem la revelionul precedent, petrecut la București cu verii mei cei mai buni. Credeam că nu au așa ceva acolo, dar aveau și au adus o sticlă. Pentru

el am comandat bere Pilsner, cehească – în 1972 încă se mai găsea la liber –, știam că e berea lui preferată. Chelnerul ne-a umplut paharele, am început să bem în tăcere, am tăcut așa vreun sfert de oră, poate chiar mai mult, pînă cînd, aproape pe nerăsuflate, mi-a spus cea mai lungă frază pe care am auzit-o vreodată din gura lui. N-o țin minte exact, deși ar fi trebuit poate s-o rețin din pricina performanței sale de elocință! Oricum, mă felicita pentru media mare cu care intrasem la Sociologie, îmi spunea că știe că sînt foarte deștept și că, dacă-mi propun ceva la modul serios, reușesc, că nu se băgase în alegerile mele pentru că fiecare pasăre pre limba ei cîntă sau piere, în fine, că dacă vreau să fac o carieră în direcția pe care o alesesem, trebuie să intru în partid! Cu ultima chestie m-a dat gata! El nu intrase. Mai mult, o ironiza adesea pe mama, care intrase „pentru copii“, spunîndu-i că e forța conducătoare a familiei. I-am amintit toate acestea, iar el mi-a răspuns că nu intrase pentru că nu-l interesase o carieră, ci numai familia, să ne vadă pe noi mari ș.a.m.d. I-am spus că nici eu nu voiam o carieră, că sînt scriitor, că dădusem la Sociologie pentru că eram îndrăgostit de o fată care dădea acolo, de aia

și învățasem ca un nebun și renunțasem la examenul la Medicină, pentru care mă pregătisem vreo doi ani, nu din vreo pasiune specială pentru domeniu, despre care nici nu știam mare lucru. N-a insistat, ne-am terminat sticlele discutînd superficial despre cum e la numărat copacii, cînd plec la mare, fleacuri. Rămăsesem însă în cap cu întrebarea lui: „De unde știi că ești scriitor?“, așa că, odată ajunși acasă, eu clătinîndu-mă ușor, iar el deloc, am intrat în camera mea și am luat cele două pagini bătute la „Continental“, primul eseu dintr-o carte niciodată terminată pe care o botezasem curajos *Eseuri phalo-clitoridiene*. Am luat doar primul eseu, „Despre absolutizarea pripită“, nu și pagina de gardă, nu și prefața de o pagină, și cu filele în mînă am intrat în camera lor și i le-am întins. Cît a citit, am stat nemișcat, lipit de colțul mesei, într-o atitudine mai degrabă ostilă, în partea opusă celei la care era așezat el. A citit:

Propoziția „Toți oamenii sînt muritori“ este eronată. Mai mult chiar, ea este tendențioasă și răuvoitoare. Cum aș putea semna o asemenea afirmație cînd Eu sînt viu? Doar cel din urmă om mort poate susține asta. Ceea ce mă uimește

este că nici unul dintre marii exegeți ai locurilor comune nu a găsit timpul trebuitor nimicirii unei asemenea aberații.

Eroarea provine din extinderea nelegitimă a unei constatări referitoare la toate cazurile de pînă la un moment dat, la totalitatea absolută a cazurilor posibile, lucru ce dovedește un foarte grosier simț al nuanței și o dezarmantă absență a spiritului de finețe. Mai mult, este vorba aici despre tendința imperialistă a spiritului ateu și pozitivist, care, observîndu-se pe el însuși muritor, crede că și cel creștin, buddhist sau mahomedan suferă de aceeași îngrijorătoare lipsă a perfecțiunii.

Efectul devastator al unei asemenea afirmații aproape că nici nu mai trebuie revelat. Cum poate arăta un om care se știe condamnat a priori la moarte? Priviți-i ochii încercănați, mersul șovăitor și fruntea chinuită de riduri. Priviți-l pe acel tînăr cu statură atletică și aparență perfectă de Ares sau Hercule. Cît de temător traversează el strada, cum ezită înainte de a alerga după tramvai. Poate un asemenea om să ia o hotărîre decisivă, îndrăznește el să înfăptuiască ceva? Un asemenea om nu este decît teamă și supunere, sclavul sclavilor și împăratul netoților! Și este

firesc atunci nici să nu-și merite viața. Și este la fel de firesc să se agațe cu dinții de ea și să geamă neputincios!

La prima vedere, pare ciudat că unei asemenea erori grosolane i-au căzut pradă nu doar mediocrii, ci și spiritele inteligente, mințile de aleasă spiță, precum Aristotel ori Marchiza de Beauvoir, care comite imprudența să-și intituleze așa chiar unul dintre romanele sale. Să privim însă lucrurile cu mai multă atenție. Să luăm propoziția infamă și, absolut la întîmplare, propoziția că Socrate este om. Vom obține cele două premise ale unei figuri silogistice a cărei concluzie susține fără putința tăgadei că „Socrate este muritor!“, a cărei imensă prostie mă înspăimîntă. Cui i-ar fi fost însă de folos o asemenea concluzie? Mai întîi proștilor și mediocrilor, desigur, dar, printre alții, și bătrînului Aristotel, care și-ar fi eliminat un adversar din calea gloriei personale, uitînd însă proverbul cu săpatul gropii altuia. Doamne, pînă unde îi poate împinge invidia și setea de mărire chiar și pe cei mai aleși dintre nemuritori!

L-am urmărit concentrat în vreme ce citea. Mi se părea clar că-i place, că îl amuză, zîmbea din colțul stîng al gurii, expresie fizionomică pe

care am moștenit-o și eu. Cînd a terminat, mi-a spus însă că teza mea e la fel de ilegitim generalizatoare ca și cea pe care o combat, mai mult, că risc o suprapopulare periculoasă a pămîntului. M-am enervat, aș fi dorit doar să-mi spună că i-a plăcut, pentru că văzusem clar că îi plăcuse. În timp ce-mi spusese cele de mai sus, mi-a întins cele două foi, aceste două foi, pentru că, îngălbenite de cele peste trei decenii care au trecut, sînt aici, lîngă tastatura computerului. Mi le-a întins deci înapoi. Mai mult le-am smuls decît le-am luat, am ieșit ca o vijelie din camera lor, am intrat la mine în cameră și am scris fără să mă opresc această „Addenda la «Despre absolutizarea pripită»“:

Cele afirmate în eseul de mai înainte ar putea conduce cititorul inocent, ba chiar și pe cel experimentat, la concluzia că autorul acestor rînduri este adeptul aserțiunii „Toți oamenii sînt nemuritori“. Nimic mai eronat însă. Doar o minte neghioabă, neștiutoare, poate bolnăvicioasă ar putea susține la modul serios o asemenea enormitate dăunătoare pînă și sorții noastre pe pămînt.

Să ne imaginăm doar o asemenea lume în care toți, pînă la ultimul idiot al satului, s-ar ști

nemuritori. Ce-ar putea fi decît un nemărginit imperiu al lenei, viciului și prostiei? Cîrduri imense de imbecili zăcînd claie peste grămadă, toropiți de alcool, de desfrîu, luxurie și inactivitate, exalînd duhori insuportabile, exhibîndu-și sexul[1]*. Brrr! Nu simțiți cum vi se ridică părul măciucă imaginîndu-vă aceste scîrbavnice ființe cu nimic deosebite de limacșii ori șobolanii pe care-i găsim uneori prin pivnițele ori locurile ferite de lumina soarelui ale caselor vechi, prin fostele magazii ale prăvăliilor evreiești din Vechiul Regat și chiar din Imperiu? Am să vă cruț! Voi opri descrierea înainte de a fi nevoiți să o luați la fugă către un asemenea loc din propriile locuințe. Voi opri deci dezgustătorul tablou, oferind o soluție, singura posibilă de altfel, între cele două rele la fel de mari și de necruțătoare.*

Dacă fiecare se va considera după cum crede de cuviință – și aici raportul dintre cele două instincte fundamentale ale omului, erosul și thanatosul, este definitoriu –, în conformitate cu o teorie cunoscută, cea a numerelor mari – și o cifră între 3 și 15 miliarde, populația pămîntului

---

1. „Tii, ce imagine!“ (nota lui Luca Pițu din 1973 sau 1974).

la sfîrșitul ultimei conflagrații mondiale și cea estimată pentru 2100, pot fi considerate fără tăgadă numere mari –, se va ajunge firesc la o tendință spre echilibru. Un echilibru între optimism și pesimism, între activism și pasivism, între moralitate și imoralitate etc., care poate asigura o evoluție satisfăcătoare a speciei noastre.

Este de la sine înțeles că opțiunea mea între nemurire ori existența finită trebuie să se producă absolut liber, pentru că s-ar face în conformitate cu puterea de creație a fiecăruia, fiecare fiind ceea ce poate. Orice intervenție a unei voințe externe în alegerea înfăptuită de o voință liberă trebuie prohibită, pentru că nu ar face altceva decît să complice inutil lucrurile, tulburînd naturala tendință spre echilibru. Rezultatele îngrozitoare le-am descris mai sus. Aveți grijă!

Imediat ce am bătut clapa cu semnul exclamării, am smuls pagina din mașină și m-am dus în camera lor. Era întins pe pat, cred că ațipise, dar a deschis ochii cînd am smuls ușa și am intrat. I-am întins cele două pagini proaspăt scrise și m-am așezat alături, pe marginea patului. S-a ridicat pe jumătate, și-a așezat perna și, tot fără să spună nimic, a citit ce-i adusesem. A terminat.

S-a uitat la mine și mi-a spus: „Da, Liviu, cred că ai încurcat-o, ești scriitor“. Am ieșit destul de zăpăcit din cameră. Nu știu dacă mi-a spus pe numele mic de zece ori în viață, apelativele lui variau între „șmecherson“ și „tinere domn“, dar mi-a spus pe nume, de fiecare dată, doar în momente importante. De pildă, în toamna lui 1989, cînd a căzut Zidul și amîndurora ne-au dat lacrimile ascultînd radioul, iar el a spus: „Ai avut dreptate, Liviu, comunismul s-a terminat, s-a terminat“. Chiar dacă la noi avea să mai dureze vreo lună, eram convins că s-a terminat. Și pentru tot ceea ce aflam că se întîmplă în jur, desigur, dar și pentru că mi-o spusese el, care vorbea atît de rar și de puțin.

De ce am ajuns scriitor? Pentru că am avut talent? Se poate, dar nu sînt foarte sigur nici de asta. Pentru că am învățat să scriu și să citesc cu vreo doi ani înainte de a merge la școală? Pentru că m-am apucat de citit și scris romane în clasa a doua? Iarăși, se poate. Dar toate acestea au fost niște premise. Cred că am ajuns să mă socotesc scriitor din pricina acelei discuții de la 19 ani, din cauza acelei scurte propoziții pe care a pronunțat-o el la sfîrșitul lecturii celui de-al doilea eseu din tinerețe. Nu-mi dau seama

ce anume l-a făcut să spună acel lucru atunci, știu însă că după aceea m-am comportat mereu conform cu acele cuvinte. De aceea nu încetează să mă preocupe, să mă doară că nu a asimilat ad litteram eseul meu, poate acum aș sta de vorbă cu el la un pahar de Pinot Gris eu și de Pilsner el. Sau poate, într-un sens mai înalt ori mai adînc, l-a asimilat. Altfel nu m-ar vizita aproape în fiecare seară înainte să adorm...

Port ceasurile lui, rămase moștenire. Le port alternativ, cîteva zile pe cel elvețian, a cărui istorie n-o știu ori nu mi-o amintesc, un ceas auriu, cu o curea de piele maro închis, pe care am pus-o în locul brățării metalice albe, care nu era asortată. Apoi, alte cîteva zile, pun ceasul sovietic, Pobeda, pe care și l-a cumpărat din primul său salariu, de cîteva sute de lei, pe care îl primea de la dispensarul în apropierea căruia mi-am petrecut copilăria. Deși primul este evident un ceas de calitate, un ceas scump, nu știu de ce prefer să-l port pe celălalt, poate pentru că e primul lui ceas. La un moment dat am purtat și verighetele lui, pe cea de aur de la căsătorie și pe cea de argint, aniversară, dar apoi mi s-a părut deplasat, chiar de prost-gust, așa că le țin într-o cutiuță de tec de pe biroul

meu. Acum vreun an am crezut că mă vizitează în fiecare seară înainte de a mă scufunda în somn pentru că îi port ceasurile, obiecte pe care nici el nu le scotea de la mînă înainte de culcare, de parcă ar fi trebuit să știe ora exactă prin somn, el, care părea că nu se grăbește niciodată, care nu întîrzia niciodată, și asta fără măcar să se uite la ceas. Dar mă înșelam: chiar dacă scoteam ceasurile, tot mă vizita, tot mă vizitează. Și de ce nu ar face-o? Dacă m-a lăsat să fiu liber pe cît e cu putință să fie cineva liber în copilăria și adolescența sa, de ce s-ar priva tocmai el de această libertate? Și poate e proba faptului că nu mă înșelam în eseurile mele de la sfîrșitul adolescenței…

februarie 2007

Victimele inocente și colaterale ale unui sîngeros război cu Rusia care pînă la urmă nu a mai avut loc

Trecuseră cîteva luni de la plecarea mamei din cea mai bună dintre lumile posibile și, în sfîrșit, mă hotărîsem, găsisem timp să fac ordine prin hîrtiile rămase în urma ei și a tatei, plecat cu aproape trei ani mai înainte. Succesiunea o reglasem cu sora mea, de haine și alte obiecte de folosință personală ne dispensasem cu prilejul celor cîteva rînduri de parastase și pomeni care animă viața morților la noi, ortodocșii, indiferent cît de pravoslavnici sîntem. Eu purtam mica și eleganta sa cruce de aur, agățată de un lănțuc subțire, cruce care-i însoțise ultimii ani de viață, în vreme ce sora mea avea pe un deget al mîinii drepte unul dintre inelele sale. Făcusem o primă triere a cărților la puțină vreme de la înmormîntare, înainte de a închiria întîia oară apartamentul, împărțindu-le în manieră relativ egală în cele preluate de mine sau de sora mea, cele

lăsate la fața locului și cele dăruite sau pur și simplu lăsate pe niște folii de plastic lîngă locul de depozitare a gunoiului, să se autoservească fiecare după interes și trebuință. Ne uitasem atunci și prin albumele cu fotografii, prin cutiile în care erau depozitate alte poze, împărțindu-le și pe acestea fără mari dificultăți, multe cadre găsindu-le de altfel în două și chiar mai multe exemplare. Acum eram singur în micul apartament, înconjurat de cutii de carton cu diverse origini și dimensiuni și de pungi de plastic pline cu hîrtii. Nu erau prăfuite, pentru că stătuseră adăpostite în spațiile închise din bibliotecă, în dulapuri și tot felul de sertare ale unor servante și alte corpuri de mobilier. Era mobilier mult, dar nu în exces în acest ultim apartament al mamei, pentru că avusese priceperea să folosească judicios spațiul camerei, al sălii de baie, al bucătăriei și holului aproape la fel de larg ca și camera, transformat într-un fel de cameră de zi. Nu era obișnuita înghesuială din casele persoanelor în vîrstă, nu păstrase decît o mică parte din mobilierul din apartamentul spațios, cu trei camere, în care locuise cu tata imediat după cutremurul cel mare din 1977 și pe care-l părăsise la vreun an după moartea acestuia, pentru a reveni

aici, cumva vizavi de casa demolată cu prilejul cutremurului, casă în care îmi petrecusem, între familii românești și evreiești la fel de numeroase, o mare parte a copilăriei mele, adolescența și începutul primei tinereți. Era printre noi și o numeroasă familie de țigani, oameni de treabă, din care făcea parte și Costache, un băiat cam de vîrsta mea, ce avea să devină ulterior, după cutremur și după împrăștierea noastră în cele patru colțuri ale orașului, cînd ne cam pierduserăm unii de alții, mai puțin de treabă și să moară la puțină vreme de la ieșirea din una dintre numeroasele sale vizite în măruntaiele pușcăriilor. Făcuse multe vizite acolo, dar toate scurte, pentru că delictele sale nu erau grave: mici furtișaguri de la numeroasele locuri de muncă, în care nu rămînea prea mult, pentru că rămăsese ceva de rătăcitor în el, chiar dacă își terminase școala obligatorie și un fel de profesională. Nu se integrase, cum se spunea pe atunci și cum începe să se spună și acum, în ciuda faptului că era la a treia generație de sedentari.

Stăteam deci pe patul din camera mamei, înconjurat de cutiile și pachetele de hîrtii arhivate cumva de ea, însă nu întotdeauna după cele

mai clare și mai riguroase criterii, și le puneam în două categorii: cele pe care voiam să le păstrez și cele ce urmau să fie date uitării. Nu era ușor să fac asta, pentru că nu procedam nici eu suficient de limpede, ci după anumite impulsuri de moment, așa că m-am hotărît să fac o selecție mai degrabă laxă, urmată eventual de o alta, mai exigentă, cînd voi ajunge acasă, decît să risc să mă despart de hîrtii cărora să le regret mai tîrziu pierderea. Aș fi nedrept dacă nu aș recunoaște că existase un anumit spirit de ordine, chiar dacă nu perfect, și în modul de a proceda al mamei. Așa cum găsisem astă-vară colecțiile de fotografii cît de cît grupate, scrisorile și ilustratele erau și ele laolaltă, în cîteva corpusuri. Printre primele, într-o cutie de bomboane legată cu o sfoară erau cele cîteva zeci de scrisori trimise de mine în perioada celor șase luni de armată, care închideau cam la mijlocul lor amintitul cutremur. Nu am deschis vreun plic, nu din lipsă de curiozitate, pentru că aceasta era mare, dar nu voiam să întrerup procesul primar de selecție. Încă nu m-am uitat prin ele, nu pentru că mi-ar fi dispărut între timp curiozitatea, ci doar pentru că vreau să evit încă o bucată de vreme redeșteptarea anumitor emoții. Alte

scrisori le-am păstrat în funcție de expeditori, așa cum am procedat și cu miile de ilustrate și felicitări primite cu ocazia zilelor onomastice, a celor de naștere, de Crăciun, de Paște, de 1 sau 8 Martie, că doar nu sînt colecționar de ilustrate, ci doar de amintiri! Au rămas, prin urmare, doar cele de la membrii apropiați ai familiei – m-a emoționat scrisul de pe cîteva epistole primite de ei de la bunicii mei, Toader și Zenovia, părinții mamei mele, un scris regulat, chiar frumos, deși amîndoi nu făcuseră mai mult decît școala primară pe la începutul celuilalt secol de la sfîrșitul celuilalt mileniu – și cîteva de la prieteni vechi de-ai lor, pe care s-a întîmplat să-i cunosc și eu pe cînd mai erau pe acest pămînt. E interesant că, în general, părinții mei le-au supraviețuit acestora, precum și majorității fraților și surorilor lor. Chiar și la cimitir cînd merg, mai rar decît se obișnuiește, simt mereu un fel de satisfacție egoistă, văzîndu-i înconjurați de morți mai tineri, unii mult mai tineri decît ei. E ceva consolator în asta? Nu știu, așa mă încurajez, deși probabil nu este cum se poate mai creștinește să faci asemenea comparații.

Hîrtiile provenite din pasiunea lor de compunători de rebusuri, care le ocupase vremea mai

ales după pensionare, erau iarăși grupate laolaltă în caiete de matematică, pentru că acolo se desenau mai ușor careurile, dar și în mai multe dosare. Am găsit și contabilitatea revistei lor de rebus de la începutul tranziției, cînd îi apucase nu atît spiritul de investiție, inițiativa capitalistă, cît dorința de independență editorială, ca să spun așa. De altfel, escrocați de distribuitorii de presă, nu doar că nu se îmbogățiseră, dar acumulaseră și datorii pe la tipografi, stinse încet din pensiile lor, pentru că își asumaseră cu demnitate falimentul și nu acceptaseră vreun ajutor. Într-o pungă de plastic, o tușieră și ștampila „firmei“, că doar lucraseră în deplină legalitate! Am decis să le păstrez. În alte pungi, tot felul de legitimații, de Crucea Roșie, de veteran de război și soție de veteran, de pensionari cu liber pe mijloacele de transport în comun urban, de membri în tot felul de organizații, printre care cele de membri PAC, cu cotizația la zi! Și mai erau zecile de carnețele, agende și caiete-agendă de toate dimensiunile și de toate felurile ale mamei, în care se amestecau numere de telefon, adrese, calcule financiare, poezii, încercări de amintiri din copilărie și tinerețe, notații despre tratamente sau despre Mircea Eliade și Marin Preda, cîte o propoziție sau un singur cuvînt fixate pe cîte o

pagină rămasă în rest albă și părînd misterioase, enigmatice în singurătatea lor. Dintr-un caiet a căzut o hîrtiuță pe care am recunoscut scrisul meu cu creionul, „glasnost, sinceritate, transparență; perestroika, restructurare“, era deci scrisă pe la sfîrșitul anilor ’80, pe cînd, după divorț, locuisem la ei. Nu mai știu dacă notasem asta pentru mine sau pentru vreunul dintre ei. Caiete, agende și carnete. Le-am păstrat pe toate și vreodată va trebui să scotocesc atent printre ele, cum va trebui să văd și ce e cu arborele genealogic de vreo patru-cinci generații alcătuit de tata înainte de moarte. Este interesant cum începem să ne căutăm originile cînd simțim că ni se apropie sfîrșitul. Și la fel de interesant e ce rămîne în urma noastră după ce ne sînt moștenite sau date de pomană bunurile, obiectele ce ne-au însoțit de-a lungul vieții – cum constat mereu, hîrtii, mai ales hîrtii, tot felul de hîrtii, dar ce supraviețuia oare pe vremea cînd hîrtia nu era atît de răspîndită, atît de excesiv utilizată, atît de irosită, pînă la urmă? Amintirile, de bună seamă, ce altceva să rămînă, dar era memoria oare mai puternică atunci decît acum, cînd tocmai aceste hîrtii sînt și un fel de cîrje ale memoriei care încearcă să-i suplinească debilitatea, caracterul imprecis, găurile?

Cred că din ultimul caiet răsfoit în grabă au căzut două plicuri și o ilustrată. Pe plicuri erau dedicații: „Tatei, de ziua lui“, „Mamei, de ziua ei (cu scuze pentru întîrziere)“, iar înăuntru erau cîte o poezie pentru fiecare! Nu cred că le mai dedicasem vreodată așa ceva! Nu cred că măcar le arătasem vreodată intenționat vreo poezie de-a mea! Erau datate 26 octombrie 1989, deci de ziua onomastică a tatei și la cîteva săptămîni de la onomastica mamei. Era trecută cu precizie și ora, cu menționarea pînă și a minutului cînd le încheiasem. Erau scrise de mînă, nu dactilografiate. Dacă nu aș suferi de o anumită pudoare, le-aș cita aici, dar acum nu cred că sînt chiar niște poezii, ci mai degrabă niște documente existențiale legate de situația biografico-politică specială în care mă aflam în toamna acelui an. Erau de fapt niște semne cumva lirice de recunoștință pentru grija pe care o aveau față de mine în acele împrejurări și pentru tot ceea ce făcuseră pentru mine de cînd sosisem des-pielițat în această lume, ei, da, chiar des-pielițat, nu îm-pielițat, pentru că sosisem fără piele, dar înarmat cu un dinte în față. Împielițat aveam să devin mai tîrziu! Am senzația că în perioada aceea, cînd stăteam închis în casă și aproape

nu ieșeam din camera mea, i-am simțit cel mai aproape, așa cum le resimt acum cel mai puternic, cel mai acut absența. Și mai era ilustrata, de fapt, nu chiar o ilustrată, ci o carte poștală din acelea ieftine, de 30 de bani, tipărite pe carton subțire și prost, cu timbrul gata imprimat, ce reproducea stema RSR. Era trimisă de mine pe 19 august 1968, scrisă cu creion chimic, probabil nu găsisem altceva în casa rudelor mele din satul în care venisem în vacanță de cîteva zile, după ce fusesem la mare cu mama și sora mea. De ce erau cele două plicuri și această carte poștală împreună în acel caiet habar nu am, știu doar că m-am simțit alunecînd, pe nebăgate de seamă, într-un fel de tunel al timpului. 19 august 1968 deci, cartea poștală în care le scriam că ajunsesem cu bine, deși ei mă aduseseră acolo cu puțină vreme mai înainte, că mă simt minunat, că devenisem un campion veritabil la mîncat harbuji, fusese expediată de mine cu două zile înainte de a afla că există politică și istorie și ajunsese probabil, fiind trimisă între limitele aceluiași județ, chiar în ziua cu pricina! Nu cred că din cauza asta se aflau cele trei documente împreună, habar nu am dacă mama știa cînd se trezise în mine conștiința istorică,

dacă formula asta nu sună cumva prea pretențios, dar e totuși interesant că ele se aflau laolaltă. La interval de 21 de ani, ele marcau un început și un fel de încununare, căci ar fi fost vorba cumva despre debutul conștiinței istorice și apoi despre decizia de a mă mișca în istorie, prin autoeliberare, prin schimbarea, prin tulburarea, aproape prin ruperea legăturilor mele cu contextul, dacă îl exclud pe cel familial și dacă fac excepție pentru un grup foarte mic de prieteni și o iubită. E ceva teribil totuși să vezi ce puțini îți rămîn în preajmă, de parcă ai fi ciumat sau purtător de holeră, atunci cînd chiar ai avea nevoie să simți prezența, fie și difuză, discretă, a cît mai multora. Dar, de vreme ce ne naștem singuri, dacă nu se întîmplă să fim gemeni, și plecăm de aici și mai singuri, de ce ar trebui între capetele intervalului acesta nedrept de scurt să simți în preajmă legiuni de apropiați? De fapt, probabil e normal, e chiar mai bine că lucrurile stau așa, și nu altfel. Și de ce m-aș plînge, n-am spus mereu că mă irită camaraderismul, tovărășismul, spiritul gregar, nu le-am taxat de foarte mic drept semne de inferioritate, manifestări ale plebei și poate ale neputinței de a înfrunta singurătatea acestei lumi?

Pe 21 august 1968, eu și cei doi veri ai mei dinspre mamă ne treziserăm devreme, cam odată cu soarele ce-mi gîdila pleoapele pe foișorul colibei de stuf, legat de un cadru trilateral din lemn, unde-mi făcusem somnul. Eu, sus, în foișor, ei, în colibă, unchiul în cealaltă colibă, a șefului, cîinii în cuștile de lemn de pe laturile harbuzăriei, iar vacile în aer liber, în *no man's land*-ul dintre aceasta și lanul de porumb din apropiere. Adormiserăm devreme și avusesem parte, cel puțin noi, cei tineri, de un somn de plumb. Nimeni nu dăduse atac la harbuji peste noapte și cîinii stătuseră destul de liniștiți. Eu adormisem cu ochii țintiți spre cer, încercînd să recunosc constelațiile de pe suprafața neagră ca păcura. Dormiserăm bine, adînc, și ne treziserăm atît de dimineață și pentru că, o zi mai înainte, fuseserăm învoiți, cumva premiați de unchiul meu cu o jumătate de zi liberă, în care fuseserăm la scăldat într-un iaz din exact cealaltă parte a satului, pe șesul pîrîului Miletin – frumos nume, cu sonorități cumva grecești. Premiu binemeritat, de bună seamă, de vreme ce, cu încă o zi mai înainte, ne afirmaserăm la culesul harbujilor cu care au fost încărcate două camioane și mai multe căruțe, pe care CAP-ul îi trimisese în piața

din oraș. Deci ne treziserăm devreme, eram odihniți, mîncaserăm niște pîine de casă, care începea să se întărească, cu brînză, resturile unei fripturi de pui, niște roșii și începuserăm prima degustare a zilei. Pentru că unchiul plecase în sat după țigări, stricaserăm deja patru-cinci harbuji pe care îi coborîserăm de cu seară în fîntînă ca să se răcorească, pînă ne-am oprit la unul care ni s-a părut pe gustul nostru, avînd coaja foarte verde și lucioasă, cu sîmburi mici, negri și mai ales rari. Resturile celorlalți le aruncaserăm deja la vite, să nu fim cumva surprinși asupra faptului risipei. Fiecare, cu o felie în stînga și un cuțitaș în dreapta, așezați pe niște piei de oaie în jurul vetrei din fața colibei noastre, degustam alene miezul roșu, răcoros și foarte dulce. Deși încă era dimineață, se făcea tot mai cald și ne făceam socotelile cum l-am putea convinge pe unchiul meu și tatăl lor să ne mai dea o jumătate de zi de învoire pentru scăldat. N-am trăit de multe ori în viață pînă atunci și nu aveam să trăiesc nici după aceea de prea multe ori un început al zilei atît de liniștit, pașnic și blînd. Parcă și aerul era încremenit, aproape compact și vîscos. O asemenea zi îți trebuie ca să înțelegi, în sensul cel mai fizic, cel mai meteorologic,

formula poetului „slavă stătătoare“. Iar eu, care sînt atît de dependent de variațiile vremii, de schimbările climatice, vă asigur că sensul meteorologic nu este unul demn de dispreț ori de nebăgat în seamă. Ei, bine, în această liniște deplină, în această slavă stătătoare, a năvălit peste noi, peste mine, pe neașteptate, fulgerător, istoria! A năvălit sub chipul verișoarei mele, sora celor doi frați, pe care am zărit-o cu toții ieșind de pe cărarea din lanul de porumb, în fugă, cu părul lung fluturîndu-i în spate, apropiindu-se de noi cu o viteză de care nu am fi crezut-o în stare. Ne-am dat seama că se întîmplase ceva, dar nu aveam habar ce anume se putuse întîmpla încît devenise atît de performantă la probele de cros. În cîteva zeci de secunde a parcurs distanța sub ochii noștri căscați de mirare, s-a oprit în fața noastră, care ne ridicaserăm spontan, cumva automat, în picioare și ne-a spus dintr-o suflare: „Armata sovietică și ale încă patru țări frățești au ocupat Cehoslovacia!“. O văd și acum vorbind printre gîfîituri, răspunzînd întrebărilor noastre nu dintre cele mai dibace! Țin minte că îi urmăream cu interes și sînii tresăltînd sub cămașă, de unde se vede că interdicția incestului e o achiziție tîrzie nu doar a speciei, ci și a fiecărui

individid în parte. Mie, oricum, pînă atunci, mi se păruse foarte „sexy“, un cuvînt învățat destul de repede după mutarea noastră în oraș. Ne-am lămurit în cele din urmă că celelalte țări participante la invazie erau Ungaria, Polonia, Bulgaria și Germania. Nu prea înțelegeam ce făcuse armata noastră de nu era laolaltă cu celelalte, nici nu ne era prea limpede despre care Germanie era vorba, că erau două pe vremea aceea. Pînă la urmă, eu, care eram mai de la oraș, am înclinat spre RDG, ceea ce era riguros exact și respecta adevărul istoric. Dar problema adevărată era că trebuia să merg imediat în sat, să-mi iau bagajele pe care mătușa mea deja le făcuse, să mă ducă unchiul cu o căruță sau cu șareta CAP-ului la gara din satul vecin, să mă urce în tren și să mă trimită acasă, tatăl meu urmînd să mă aștepte în gara din Iași. Să fiu cu ai mei „dacă intră rușii și peste noi“. Formula aceasta suna destul de ciudat în gura verișoarei mele, care, în ciuda agitației de care era cuprinsă, nu era altceva decît o fetișcană cu un an, doi mai mare decît noi. Dar ea era numai un fel de Hermes de gen feminin, ea numai adusese în fugă, iute și degrabă, cum se spunea pe acolo, nu concepuse mesajul…

Într-o oră eram în șaretă, în altă oră la gară și puțin după aceea în trenul către Iași. Tata nu era la gară, așa că am luat energic drumul către casă, de altfel, situată la mai puțin de un sfert de oră, în centrul orașului. Ajuns acasă, am găsit sufrageria plină, toți cu ochii țintă la televizor, tata, bunica, sora mea, mai mulți vecini care nu aveau televizor, un frate al mamei. Nu și mama, care era la București, cu o reclamație împotriva unei instituții, împreună cu care împărțeam clădirea și care voia să ne ia beciul și să ne dea în schimb o magazie, schimb cu care, desigur, n-ar fi fost nimeni dintre noi de acord, cu atît mai puțin eu, care-mi găsisem în sutele sale de metri și pe cele trei nivele descendente, un minunat teren de explorare, ba chiar și un loc bun, mult mai bun decît acoperișul blocului din apropiere, pentru întîlnirile secrete cu Lili Țiganca, Tamango, după porecla curții. La televizor se dădea muzică patriotică, se difuza mereu un comunicat reluat, în termeni duri de condamnare, după cît îmi puteam da eu seama, a ocupării Cehoslovaciei de armatele celor cinci țări „frățești“ și se anunța periodic că urmează un miting în Piața Palatului în care Tătuca avea să formuleze clar punctul de vedere al României în

privința evenimentului petrecut peste noapte. În cele din urmă, a venit discursul și trebuie să recunosc că am fost impresionat. Deși vorbitorul era cam bîlbîit și mai stîlcea cuvintele, era convingător, energic, mobilizator, cumva magnetic. Se vedea asta și în imaginile din Piața ocupată de sute de mii de oameni, în aplauzele, uralele și lozincile scandate de ei, dar se vedea și în biata noastră sufragerie! Și cum să nu fi fost, cînd l-am văzut pe tata mai excitat decît îl văzusem vreodată, pe un vecin cu ochii parcă ieșiți din cap, cînd l-am auzit pe unchiul meu strigînd că se înscrie în gărzile patriotice, a căror înființare tocmai fusese anunțată de vorbitor? Pînă și bunica, care de la Franz Josef al ei nu cred să mai fi reținut numele vreunui conducător de țară, părea vrăjită de magia acelui discurs, de atmosfera exaltată a imaginilor de la televizor. Ei, da, Tătuca își trăia zilele de glorie, de vreme ce avusese un asemenea impact zdrobitor din Piața Palatului și pînă în sufrageria noastră! De altfel, după discurs, păream cu toții zdrobiți, însă convinși, strîns uniți în jurul Conducătorului, cu o formulă care avea să facă o lungă carieră în limbajul public de după aceea. După momentele de stupoare, de tăcere compactă, adulții au început să discute, sora mea și bunica s-au dus în camerele

lor, eu am întîrziat puțin cu bărbații, care mă tolerau, luîndu-mă drept unul de-al lor, mi-am și dat cu părerea de cîteva ori, fiind, culmea, băgat în seamă, dar nu aveam stare, nu mă lăsau în pace vorbele despre gărzile populare, războiul întregului popor și riposta hotărîtă pe care o vom da oricărei agresiuni. Mi se părea destul de clar că după Cehoslovacia va veni și rîndul nostru, deși habar nu aveam de ce trebuia să se întîmple asta, poate pentru că lipsisem de la atacul de peste noapte? Dar ce știam eu? Abia de cîteva luni împlinisem 15 ani! Și stăteam așa de liniștit dimineața în harbuzăria de la mai puțin de 50 de kilometri de Iași! Însă dacă e vorba să fim atacați, dacă vorbim despre războiul întregului popor, era cazul să fim pregătiți, să ne pregătim cu toții pentru asta. M-am strecurat încet afară din cameră, apoi din casă, ca să adun cumva armata cea mică a curții noastre, a celor cîtorva curți reunite în jurul unei străduțe paralele cu bulevardul. Majoritatea băieților știau despre ce este vorba. Cum era destul de tîrziu, am hotărît să ne vedem a doua zi dimineața la 8, fiecare cu ce găsea la îndemînă prin casă în ceea ce privea muniția și armamentul, după care ne-am despărțit, ducîndu-ne fiecare pe la casele noastre…

Am dormit destul de prost, de agitat, aruncînd și căutînd cearșaful cu care eram acoperit, schimbînd mereu poziția pernei, iar neliniștile, agitația, exaltarea, toate la un loc, nu m-au părăsit mai deloc peste noapte. Se mai auzea și zgomot de trafic greu pe strada noastră centrală, camioane, poate și tancuri, ceea ce nu se întîmpla de obicei, cînd, înainte de miezul nopții, strada noastră, ca și orașul, păreau să adoarmă cu totul. M-au trezit vocile tatei și mamei, deci ea ajunsese acasă, m-au trezit, mai devreme decît îmi propusesem, voci ce răzbăteau destul de animate de după glasvandul de sticlă opacă ce despărțea camera mea din acea veche locuință evreiască ce avea să fie demolată vreo zece ani mai tîrziu, laolaltă cu celelalte case evreiești, sub pretextul stricăciunilor provocate de cutremur, spațiu în care m-am simțit foarte bine vreo cincisprezece ani ai vieții mele, de la sfîrșitul școlii primare pînă după absolvirea universității. Dar să revin la dimineața de 22 august 1968 și la vocile mamei și tatei. Am tras mai întîi cu urechea de după glasvand la povestirea mamei despre miting. Deși trecuse între timp o noapte întreagă și un drum lung cu trenul, părea la fel de exaltată precum fuseserăm noi, cei din Piață și cei din sufrageria noastră, precum fusese probabil și ea,

acolo în Piață, unde se nimerise de fapt din întîmplare, pe toată durata așteptării și desfășurării discursului! Bun, deci auzeam că lumea – ea vorbea despre peste 300 000 de oameni, dacă nu chiar o jumătate de milion, nu știu după ce surse –, deci auzeam că lumea fusese practic în delir pe toată durata discursului, iar după încheierea acestuia nu se prea lăsase dusă acasă, trebuind să fie îndemnată de milițieni, mai auzeam că se va înscrie în partid – ea, fiică de chiabur, care din pricina acestei filiații putuse urma doar școala de moașe, și numai sub pretextul unei înfieri fictive de către o rudă mai săracă! Dar, cum aveam să aflu mai tîrziu, se întîmplase asta și la case mai mari, cazul lui Goma și al altor foști deținuți politici fiind cele mai izbitoare. De ce intra în partid? Păi, ca să poată face parte din gărzile patriotice și să se lupte cu rușii! Doamne iartă, același motiv ca și în cazurile celebre amintite! Era limpede că tata era mult mai sceptic și mai scăpa și cîte-o ironie, iar mama, atunci cînd o sesiza, se supăra și-i spunea: „Ce știi tu? N-ai fost acolo“, ceea ce, faptic, era riguros adevărat, dar nu contrazicea neapărat scepticismul tatei. Totuși, îmi aminteam că, pe parcursul transmiterii televizate a discursului, se aprinsese destul de tare și el. Noaptea fusese însă un sfetnic

bun, care îl adusese la scepticismul său obișnuit în ceea ce privește lucrurile omenești, dacă nu cumva la nepăsarea sa proverbială, abia zgîndărită de povestirile mamei. Mie însă vorbele ei mi-au amintit că aveam o armată de organizat, așa că m-am uitat la ceas, era 7.30, mi-am pus repede pantalonii scurți, tenișii chinezești, a căror talpă rezista mai mult decît a celor românești, și o bluză, am ieșit în fugă pe lîngă ei, dar am fost oprit de mama s-o sărut de bun sosit, am sărutat-o, am intrat în bucătărie, mi-am întins unt și dulceață pe niște felii de pîine și mi-am turnat lapte rece într-o ceașcă, am dat totul pe gît și, cînd m-am uitat la ceasul de pe peretele bucătăriei, am văzut că se făcuse 8 fără vreo zece minute. M-am uitat de după perdea și am văzut că băieții începuseră să se adune în fața ușii de metal de la intrarea în beciul nostru. Am mai tras puțin de timp, că doar un comandant de oști vine cînd oastea e adunată, dar trebuia să ajung totuși înainte de Adolică, pentru că nu ar fi pierdut ocazia să-mi conteste titlul, cum se mai întîmplase. Sigur, și acum, ca și în alte dăți, aveam marele avantaj al acestei cazemate perfecte care era beciul, plus că le puteam povesti celorlalți ceea ce auzisem de la bunica. Cum

aveam să verific de-a lungul vieții, intuiția mea era bună – cine are povestea are și puterea. Și atunci chiar aveam povestea, ba chiar avusesem și inițiativa de a ne organiza în vederea rezistenței în fața invadatorilor, că doar era vorba despre războiul întregului popor, nu? Ce naiba!

Cînd ceasul din bucătărie arăta 8 fix, am ieșit repede din casă, am ocolit, am ajuns în fața intrării în beci și, dintr-o privire rapidă de conducător încercat, mi-am dat seama că eram cam toți, cam toți combatanții, pentru că i-am lăsat deoparte pe cei care nu erau nici măcar în clasa a treia, iar pe cei mai mari decît noi i-am lăsat să-și vadă de fetele lor. Și, oricum, dacă ar fi acceptat Willy, Costel sau Gabi să participe la război, ar fi revendicat oricare poziția de comandant de oști, iar asta nu se putea! Eram, prin urmare, cam toți cei cuprinși între circa zece și cincisprezece ani, vreo doisprezece luptători, fără Adolică – de la Adolf, ce nume putuseră să-i dea părinții săi evrei! –, care nu venise și nici nu avea să mai vină. Nu, nu era deloc fricos, ne băteam adesea în parte, dar adunasem prea multe atuuri și-i cădea prost rolul de subordonat. Am descuiat lacătul, am deschis ușile masive de metal ruginit, am intrat și am aprins lumina,

i-am așteptat să intre toți, apoi am tras ușile, că doar nu organizezi o operațiune militară atît de importantă în văzul lumii! Iar rușii, o știam cu toții de la nenea Vladimir, și el un fel de rus la origini, aveau sateliți din care urmăreau tot ce se petrece pe pămînt, pînă la dimensiunea unei mingi de tenis de cîmp. Americanii ar fi putut urmări orice obiect pînă la mărimea unei mingi de ping-pong, dar nu cu americanii aveam noi probleme acum, în ciuda a ceea ce se scria de obicei prin ziare despre imperialismul american și răutățile lui. Și-apoi, ei erau foarte ocupați în Vietnam. Bun, cînd eram toți înăuntru și ascunși de privirile indiscrete ale inamicului, am început inventarul. Toți își aduseseră praștiile de cauciuc și fiecare cîte bile de rulment găsise. Aici stăteam bine, aveam și eu cam o jumătate de găleată de bile de diferite dimensiuni, obținute prin spargerea cîtorva duzini de rulmenți, pe care îi cărasem la începutul verii de la Vlădeni, cînd fusesem cîteva săptămîni acolo – îi găsisem aruncați la groapa de gunoi a SMT-ului și, iată, făcusem bine că-mi cocoșasem spatele cărîndu-i. Cîțiva aveau și arcuri și am decis să punem cuie mici în vîrful săgeților, pentru că bucățile de stuf nu puteau face mare pagubă. Mai aveam, ca arme

albe, un fel de sulițe confecționate din bucăți mari de deșeuri de lemn pentru foc, de care era plin primul nivel al beciului nostru. Dar să te lupți cu brava și numeroasa Armată Roșie numai cu arme albe nu suna prea bine, așa că am început să ne scotocim mintea după idei privind ameliorarea înzestrării cu armament a oștirii. După un brainstorming pe care cu greu am reușit să-l controlez – normal că nu știam atunci nici ce este, nici cum se face! –, s-au conturat două idei bune, pe care pînă la urmă le-am aprobat, chiar trei, dacă nu socotesc cocteilurile Molotov cu carbid și benzină niște variante ale aceleiași arme. Și, da, ceva ce mai încercasem o dată, dar renunțasem, pentru că mă prinsese mama și nu mi-a fost ușor – dar acum eram în caz de forță majoră, cu patria în pericol! –, niște mici tunuri din țeavă de aluminiu pentru antenele de televizor, folosind drept exploziv fie clorat de potasiu în amestec cu sulf, fie fosforul desprins de pe capetele chibriturilor. Clorat de potasiu și sulf nu aveam, că mai era mult pînă la sărbătorile de iarnă, nici carbid, că mai era destul și pînă la Sfînta Parascheva, cînd ne făcea mare plăcere să tulburăm slujbele și pelerinii. Un bidon cu benzină era chiar în beci și o mulțime de sticle

goale, pe care nu apucasem încă să le vînd. Sticle urmau să mai aducă toți, benzina cădea în sarcina lui Vlăduț și Nelu, că doar tații lor erau șoferi. Carbid puteam face rost de pe șantierul de la Casa Modei din apropiere și i-am desemnat pe Moni și Dănuț să rezolve asta. Rămîneau cloratul de potasiu și sulful. Cum era vacanță, iar rușii ne puteau ataca dintr-o zi într-alta, dacă nu dintr-o oră într-alta, de furat din laboratoarele de chimie din școli, cum procedam înainte de Crăciun, nu putea fi vorba. Pînă la urmă am decis să-l obținem contra cost, dar nu cu bani direct, ci cu țigări, pentru că toți portarii și paznicii școlilor fumau. Eu îl știam pe cel de la liceul meu, că îi mai dădusem țigări ca să ne lase să jucăm fotbal pe terenul școlii, Mircea și Țucu, Dumnezeu să-l ierte pe cel din urmă, că a plecat din lumea asta la cîțiva ani după Revoluție, îi cunoșteau pe cei de la școala generală din apropiere, unde și învățau. Să le dăm Carpați nu se făcea, așa că ne-am certat oleacă între Litoral și Snagov. Litoral erau numai 5 lei, Snagovul era 8, dar avea filtrul din păr de cămilă, cum circula legenda urbană pe atunci. Am rămas la Snagov și am început să ne buzunărim cu toții, dar n-am găsit decît de un pachet

și jumătate. A rămas să găsesc eu diferența de la mama, că doar se întorsese foarte binedispusă de la București! Nu trebuia să le spunem paznicilor pentru ce ne trebuie substanțele, nu puteam ști dacă nu-s spionii rușilor sau guri sparte, așa că am compus o poveste cu un hram undeva la țară la care voiam și noi să ne amuzăm oleacă pe seama credincioșilor. Totul era stabilit, fiecare avea o sarcină de rezolvat, urma să ne vedem la ora 14. Doar carbidul rămînea să fie procurat seara de Dănuț și Moni, după ce plecau constructorii de pe șantier și rămînea doar un paznic care se îmbăta în mai puțin de o oră și se culca într-o magazie de tablă. Sigur, l-am fi putut mitui și pe acela cu un sfert de „doi ochi albaștri", dar ar fi fost păcat de banii cheltuiți, pe care oricum nu-i mai aveam!

La 14 punct eram cam toți din nou în fața ușii de la beci. Am intrat. La inventar mai aveam două canistre de benzină, zeci de sticle goale numai bune de transformat în grenade, cloratul și sulful procurate de mine, pe Mircea și Țucu chemîndu-i paznicul de la școala generală mai pe seară, pentru că directorul și niște profesori erau acolo cu nu știu ce treburi cînd se duseseră ei. Fuseseră destul de deștepți să nu dea țigările

dinainte. Eu mă descurcasem destul de bine, în două borcănașe aveam mai mult de cîte 100 de grame din fiecare substanță, dar am avut și impresia că paznicul voise să mă tragă de limbă, pomenind de două tancuri rusești distruse peste noapte pe podul de la Ungheni, topite cumva cu o armă nouă, pe care o aveam doar noi, românii, o armă cu lumină sau așa ceva! Dar nu i-a mers paznicului cu mine! La desființarea raioanelor și a direcțiilor sanitare raionale, tata, rămas fără slujbă, fusese mutat la spitalul din Ungheni, unde mă luase de cîteva ori cu trenul, un drum de 20 de minute, și văzusem cu ochii mei că nu era nici un pod rutier pe acolo, ci numai unul de cale ferată, situație care nu s-a schimbat de atunci, numai la începutul anilor ’90 podul feroviar căpătînd un fel de frate din flori! Acum însă nici măcar acela nu mai este! Stăteam deja bine și în ceea ce privește armamentul de foc! Seara aveam să-l completăm cu alte cantități de clorat de potasiu și sulf, plus carbidul! Puteam însă deja să ne pregătim. Pe o bucată de scîndură am amestecat bine două părți de clorat și una de sulf și am închis amestecul în două borcănele. Apoi am căutat niște bucăți de scîndură mai robuste printre deșeurile din beci și am confecționat cinci afeturi pentru tunuri, că doar cinci

bucăți de țeavă corespunzătoare din aluminiu reușiserăm să găsim prin magaziile caselor noastre. Am teșit cu ciocanul cîte un capăt al țevilor și le-am prins încrucișat pe afeturi bătînd niște cuie. Apoi am început să umplem sticlele cu benzină, adăugînd și pietricele, nisip și bile de metal mai mici, care încăpeau pe gîturile sticlelor. Drept fitile am utilizat ciorapi subțiri de damă, din nailon, pe care i-am stabilizat cu bucăți de „scîrțîitoare“, materialul acela alb și poros care începuse să se folosească la protecția fizică a mărfurilor, pe care îl frecam de bucăți de sticlă pînă îi scoteam din minți pe adulți. Pe la ora 4 am auzit-o pe bunica lui Cellu strigîndu-l și i-am spus să iasă încet, ca să nu-l observe nimeni și să nu spună nimic nimănui. Puteam avea încredere în el: cu un an înainte, cînd fusese războiul de șase zile, ne-a spus tuturor că-și convinge părinții să plece în Israel, ca să se lupte care pe care cu arabii, iar aceștia erau de nu știu cîte ori mai mulți. Pentru el, cădea bine războiul ăsta cu rușii, că se antrena puțin, iar rușii erau și ei mai mulți! Apoi am început ameliorarea armelor albe, montînd cuie mici în vîrful săgeților și cuie mari, de 18-20, în vîrful sulițelor. Între timp, am urcat de cîteva ori în

casă, pe de o parte, ca să nu mă caute cumva ai mei și să ne prindă în plină cursă a înarmărilor, iar pe de alta, ca să aflu dacă nu cumva rușii deja intraseră și trebuia să începem lupta înainte de încheierea pregătirilor de campanie. Nu, încă nu intraseră, iar la televizor se dădeau scene din Cehoslovacia, comunicatul partidului, secvențe din discursul Tătucăi din ziua precedentă, oricum, numai despre invazie se vorbea. Erau și scurte interviuri cu oameni de pe stradă și din fabrici, care își manifestau solidaritatea cu poporul cehoslovac, sprijinul pentru politica partidului și hotărîrea de a intra în gărzile patriotice. Eu trăiam satisfacția că deja făcusem un fel de gardă patriotică, în timp ce oamenii mari abia se pregăteau de asta!

Bun, tot ce putusem face pînă atunci era făcut, bine făcut! Ne-am gîndit că, înainte de a ieși afară ca să ne antrenăm cu armele albe, trebuie să le încercăm pe cele de foc, tunurile, ca să nu avem surprize în plină luptă, că sticlele de benzină știam că funcționează, nu le făcusem altfel decît alte dăți, cînd ne băteam pentru controlul maidanului pentru fotbal cu cei din gașca de pe strada Cloșca. Dar cu tunurile numai eu mai încercasem, după ce văzusem modelul

la Vlădeni. Dar unde să le facem proba, să vedem cum funcționează? Afară nu, nu era posibil, că ne-ar fi auzit toți și s-ar fi speriat, crezînd că au venit deja rușii peste noi. Și ne mai trezeam și cu vreo ceartă, dacă nu cu vreo bătaie din partea celor mari. Prima parte a beciului era prea la suprafață și s-ar fi auzit aproape la fel de bine ca și afară. Partea a doua era, iarăși, prea sus și sunetele nu s-ar fi estompat foarte tare. Rămînea să coborîm la nivelul cel mai de jos, la capătul a vreo cincizeci de trepte și al unui coridor de vreo zece metri. Dar acolo nu mergea electricitatea de o bucată de timp, iar tata tot chema un meseriaș s-o repare și ăla nu mai venea. Acolo am fi fost la vreo 15 metri adîncime, dincolo de casă, cumva și dincolo de bulevard, sub un fel de parc destul de ponosit, deși situat în centrul orașului, pustiu probabil la ora aceea. Cei care aveau lanterne acasă au fost trimiși după ele, iar în vreo zece minute aveam șase lanterne cu baterii în regulă, care dădeau o lumină destul de bună prin efect cumulat. Am luat tunurile de aluminiu și borcanele cu amestecul exploziv, niște cutii cu nisip, pietricele și bile dintre cele mai mici și am coborît spărgînd întunericul cu fasciculele de lumină ale

lanternelor. Jos, era o încăpere mare, pătrată, cu latura de vreo zece-doisprezece metri, din care plecau două mici galerii laterale late de vreo doi metri și lungi de vreo cinci-șase. Pe laterala din dreapta era o ușă blocată cu pietre și legată cu sîrmă, prin care s-ar fi putut intra în beciul vecin. Pe vremea aceea, înainte ca fundațiile blocurilor să le taie, cam tot orașul era subîntins de asemenea beciuri, coridoare subterane, tuneluri ce comunicau între ele, într-o vastă rețea. Chiar încercasem odată să deblochez ușa spre beciul vecin, dar nu reușisem, era prea solid baricadată. Dar văzusem ce este pe partea cealaltă în timpul unei explorări făcute împreună cu Nelu, care reușise să subtilizeze cheia de la vecinii mai în vîrstă din casa de alături. Nu era chiar un beci ca al nostru, pentru că era ceva mai îngust, mai puțin bine compartimentat, însă mi-ar fi plăcut să-l fi putut adăuga vastelor mele terenuri subterane.

Am pus primul tun în galeria din dreapta, cu țeava îndreptată spre înăuntru, spre peretele de la capătul încăperii mari, cu gîndul ca noi să ne adăpostim în lateralele intrării în galerie. În principiu, nu aveam ce să pățim, fiind protejați de pereții enormi din piatră. În țeava de aluminiu

am introdus mai întîi amestecul exploziv, apoi am pus doi-trei centimetri de nisip și pietricele, apoi cîteva bile, după aceea, încă vreo doi centimetri de nisip cu pietricele. La baza țevii pusesem o tăviță dintr-un capac de la o cutie de fiert seringile, plină cu benzină. Cînd toți s-au adăpostit după pereții de piatră, am dat foc benzinei și am fugit să mă ascund și eu. Timpul trecea, dar nu se întîmpla nimic! Așa trece timpul cînd aștepți ceva cu nerăbdare, dar noi ne-am gîndit că poate se stinsese benzina. Am mai stat puțin nemișcați, apoi ne-am sfătuit și am decis că trebuie să se uite careva. S-a uitat Nelu și i s-a părut că se stinsese într-adevăr benzina ori poate chiar se terminase înainte de a-și produce efectul. Oricum, am decis să mă duc să mă uit, că doar nu degeaba eram conducător de oști. Am intrat și, pentru că-i auzisem pe alții în urma mea, m-am întors ca să le spun să se retragă. Și atunci s-a auzit bubuitura! Credeam că se va dărîma casa peste noi. Am simțit o arsură în umăr, dar din fericire nu era decît de la flacără și nisip, cum avea să constate mama puțină vreme după aceea. În schimb, Nelu urla cu mîinile la față, iar de sub palme îi curgea sînge șuvoi, iar Mircea se uita cumva hipnotizat la

mîna stîngă, de unde părea să lipsească o bucată de deget, în schimb șiroia sîngele și din palma lui ca dintr-un izvor. Eram răniți, uluiți, aproape surzi cînd au năvălit mama, tata și soră-mea acolo. După toate aparențele, explodase și țeava tunului odată cu explozia substanțelor, de vreme ce Nelu avea o bucată de aluminiu, o schijă, înfiptă deasupra ochiului stîng, unde avea să-i rămînă pe veci o cicatrice de care era foarte mîndru. Că doar era de pe urma războiului cu rușii! Mircea nu mai avea buricul degetului inelar de la mîna stîngă, iar eu, care fusesem cel mai aproape, dar din fericire cu spatele, aveam o plagă destul de urîtă pe umărul stîng. Nu era ceva profund, pentru că n-au rămas urme, doar un fel de mici puncte albe aproape invizibile, care rămîn nebronzate oricît ar fi expuse la soare. Sigur, astea aveam să le aflu mai tîrziu, pe moment, nici măcar nu știam cum am ajuns în casă, unde mama și tata îmi oblojeau rana, iar eu le explicam în ce împrejurări nobile o căpătasem. Nu țin minte mare lucru, nici măcar dacă am luat bătaie, deși nu cred că le ardea să mă mai și bată. Eram nu doar rănit, ci și speriat de gîndul că explozia m-ar fi putut surprinde cu fața neîntoarsă.

Și mai țin minte o frază spusă de tata în vreme ce mă badijona cu alcool iodat, ca să-mi distragă atenția probabil ori poate pentru că pur și simplu i s-au amestecat gîndurile: „Ai naibii rușii ăștia, fac victime și dacă vin peste tine, și dacă nu vin!". Cred că știa ce spune, că doar fusese aviator în timpul războiului, de fapt, radio-telegrafist de bord, și tocmai începuse să mă învețe alfabetul Morse pe vremea aceea, a invaziei așteptate. Pe ecranul televizorului se perindau imagini cu cehi morți și arestați în timpul invaziei și cu tineri cu părul lung aruncînd în tancuri cu pietre smulse din caldarîm...

2-5 februarie 2009

O dimineață foarte bună pentru un drum spre plajă

Mă trezisem, ca de obicei aici, dis-de-dimineață, ca să prind soarele blînd, care durează vreo două ore de la sosirea zorilor. Doar că, în ziua cu pricina, după o altă zi lungă și obositoare și o noapte scurtată de trecerea prin singura tavernă de stil vechi din oraș, a fost altfel. Ziua fusese lungă și obositoare din pricina călătoriei prin capitala insulei cu scopul dinainte stabilit de a revizita mormîntul lui Kazantzakis, scop atins, dar și depășit de revizitarea și a celorlalte cîteva locuri demne de a fi revăzute. Mă trezisem deci cu noaptea în cap, băusem două nesuri cu lapte unul după altul, însoțite de cîteva țigări, luasem o portocală, pe care am curățat-o în vreme ce coboram scările din hotel, avînd geanta de pînză cu cele necesare plajei agățată de un cot: un prosop, o carte, un caiet, un pix, loțiune de soare, apă plată, ciocolată și cîteva portocale. Țigările, bricheta și șpițul cu filtre de silicon le

țineam în buzunarul profund al cămășii largi, parcă special cusută pentru asemenea împrejurări. Pînă am ieșit pe ușa hotelului, portocala era gata mîncată, așa că mi-am aprins țigara pentru drum și am pornit spre capătul străduței dinspre bulevardul principal, în fapt, singurul, care servea și de șosea națională, paralelă cu autostrada de la capătul de sus, dinspre munți, a orășelului. În cîteva clipe eram la bulevard și, cu mintea încă nu de tot trezită, încercam să decid dacă să traversez exact pe acolo, prin locul în care străduța mea întîlnea în unghi drept bulevardul, sau să mai fac niște zeci de metri pe „malul ăsta" al celui din urmă. Cum circulația era destul de calmă, m-am hotărît să traversez pe acolo. Altfel, povestea, de bună seamă, nu s-ar fi născut în veci și de-a pururi! Pentru că totul depinde de cele mai neînsemnate amănunte, de detaliile acelea care, fiind îndeobște niște automatisme, îți scapă, trec neobservate! Deci am traversat bulevardul și am luat-o în sus, spre est, de fapt, pentru că diferența de nivel pe direcția est-vest e atît de mică, încît trebuie să fii foarte atent și chiar abil ca să percepi un sus și un jos, pentru a ajunge la una dintre străduțele mele preferate ce conduc spre plajă…

Ieri, m-am trezit tot cu noaptea în cap, dar nu pentru a merge la plajă, ci pentru a prinde primul autobuz spre Heraklion. Voiam deci să revăd orașul, dar mai ales să revizitez mormîntul lui Kazantzakis, în care acesta a fost repatriat la cîteva decenii de la plecarea sa într-o lume mai bună. Lumea vechilor zei, a lui Hristos, a lui Buddha? Nici măcar el n-ar putea răspunde fără un răgaz de gîndire. Dar de bună seamă că nu lumea lui Lenin! Am prins autobuzul și, după ceva mai mult de o jumătate de oră pe autostrada săpată în piatra insulei, am coborît la autogară, în partea de jos a orașului, la cîteva zeci de metri de portul venețian și de portul nou, lipit, de fapt, de cel vechi. Am plecat prin soarele care deja dogorea spre capătul de sus al orașului, unde se afla mormîntul. Dar nu grăbit, ci oprindu-mă din loc în loc, fotografiind ba bisericile din drum, ba loggia venețiană, ba casele mai cochete ori pe cele decrepite, unele în reparație, altele parcă părăsite. Pe o străduță am dat peste un bar care se chema „Jameson“ și, în amintirea Londrei, m-am fotografiat cu firma deasupra capului. Din păcate, era închis, așa că n-am putut să-l văd pe dinăuntru. M-am oprit însă la o cafenea de lîngă bazar, am mîncat o pizza și

am băut o cafea, iar apoi, traversînd bazarul cu aparatul foto mereu în funcțiune, folosindu-mă de hartă și întrebînd doi trecători și un taximetrist, mă tot apropiam, prin soarele amiezii, de mormînt. La fel ca prima oară, am fost tulburat de amestecul de măreție și modestie al lăcașului. Interiorul de piatră al vechiului fort venețian umplut cu pămînt, ca un mic munte terminat cu un platou. Scările de piatră ce te conduc acolo. Pe platou, iarba deasă și moale, aproape elastică, iar spre vechile ziduri, o „bordură“ amplă din toate florile, arbuștii și arborii Cretei. În centru, un postament de cîteva zeci de metri pătrați din piatră albă, pe care e așezat mormîntul din blocuri de piatră neagră. O piatră tombală din calcar, pe care nu e scris nici măcar numele, ci doar un citat din marele scriitor pe avers și, pe revers, pe o placă din metal, cuvîntul „pace“ cioplit în cîteva limbi, de la greacă și ebraică la engleză. O cruce simplă, alcătuită din două lemne de catarg legate cu sfoară marinărească. Nu am văzut niciodată un mormînt mai potrivit pentru un mare scriitor, deși am vizitat pînă acum cîteva cimitire, de la Eternitatea din Iași la Bellu, Père Lachaise și cîteva cimitire londoneze. În stînga mormîntului, puțin

mai în față, odihnește din 2004 Elena, ultima lui soție, într-un lăcaș de veci mai mic și la fel de sobru. De pe marginea platoului, peste întinderea orașului, se vede marea cea mare. De aici, de lîngă mormînt, se aude murmurul său neîncetat… „Odihnește-te în pace, Neînfricatule…“, am șoptit în vreme ce mă îndreptam spre scările ce duceau afară.

Mergeam pe trotuar cu gîndul la vizita din ziua precedentă, ițindu-se destul de neclar din mintea încă amețită de somnul insuficient. Soarele începuse deja să încălzească și căutam umbra lăsată nu atît de copaci, cît de copertinele ce se întindeau deasupra fiecărui magazin, a fiecărei terase. De pe trotuarele proaspăt stropite se ridica un fel de răcoare, iar lumea se agita deja, deschizînd prăvăliile de tot felul. Orașul se trezea la o nouă zi. Era trecerea, tranziția de la liniște la marea agitație care avea să înceteze seara, noaptea tîrziu. Dar încă se mai păstrau cîteva fuioare din liniștea de peste noapte. Mergeam agale, percepînd ca printr-un fel de ceață această metamorfoză, cînd, deodată, m-am oprit brusc, aproape cu gura căscată. Pe terasa din fața unui hotel, de altfel goală, la o masă aproape

lipită de peretele de sticlă, am văzut un cuplu într-o scenă cu totul ciudată. Am simțit cum mă trezesc brusc, cum se duc și ultimii aburi adunați în seara precedentă în singura tavernă de stil vechi din capătul dinspre vest al orașului. El stătea pe unul dintre scaunele de trestie, dar răsucit cu spatele spre măsuța de sticlă cu cadrul și picioarele tot din trestie, ea stătea ghemuită cumva în fața lui, aproape în genunchi, și îi ținea mîna dreaptă în mîinile sale. Din cînd în cînd își apropia buzele și îi săruta mîna. El vorbea liniștit, iar ei îi curgeau lacrimile și nu spunea nimic. Bărbatul avea vreo șaizeci de ani, ea cu vreo cincisprezece-douăzeci mai puțin, amîndoi frumoși, păstrînd încă bine urmele frumuseții din tinerețe. Blonzi, tipul nordic, el aproape albit, dar, ținînd seama de scena în care i-am surprins, mi-am spus automat că trebuie să fie ruși, oricum, slavi, pentru că nu prea vezi la alte nații femei sărutînd mîna bărbaților. Mă uitam cumva hipnotizat la ei, iar prin minte îmi fojgăiau tot felul de ipoteze și nu-mi era deloc teamă că-i deranjez, că-mi vor sesiza indiscreția. Ce zic indiscreție, eram cu ochii holbați de-a binelea! Eram, de altfel, convins că ei nu văd nimic în jurul lor, că sînt prinși cu totul în drama

aceea pe care, nu știu de ce, încercam s-o înțeleg, să mi-o explic. Încercam, dar nu reușeam. Cum nu reușesc nici acum, deși am și distanța timpului la dispoziție, și mintea mult mai limpede decît în acea dimineață de vară. Pot doar să presupun că era o chestiune de dragoste sau de moarte, chiar de dragoste și de moarte laolaltă, dar mai mult de atît nu cred că pot spune. Dacă aș fi unul dintre acei scriitori din secolul al XIX-lea, omniscienți, cum îi numesc naratologii, care știu totul despre personajele lor, de la amănuntele de stare civilă la gîndurile cele mai intime, ar fi simplu, doar că nu sînt un asemenea scriitor. Ar fi la fel de simplu dacă aș fi un scriitor de romane polițiste, pentru că i-aș da cinci euro omului de la recepție și aș afla datele de bază ale personajelor, aș pune apoi un microfon undeva la masa lor și le-aș asculta conversația, dar, cum nu sînt autor de romane polițiste, cade și această posibilitate. Iar cum un adevărat romantic nu mai sînt de multă vreme, nu mă pot apuca nici de frumoase, rafinate și cutremurătoare speculații de sfîrșit de secol al XVIII-lea. Las prin urmare povestea în indecizie, o indecizie reală, nu una jucată, și îmi reiau drumul spre plajă. Simt cum ceața, aburii denși ca o vată, datorați

ședinței culinare și bahice de cu o seară înainte mi se așază înapoi în minte…

Poate că, după ziua aceea lungă și obositoare, n-ar fi fost cazul să fac popasul la singura tavernă de stil vechi din Hersonissos sau măcar să nu fi profitat atît de ospitalitatea gazdelor. Dar, trecînd cu autobuzul prin fața ei, am văzut-o pentru prima dată mai puțin aglomerată ca de obicei cînd îmi făceam drum pe acolo. Doar la două mese alăturate erau vreo cinci persoane, localnici, după aparențe, destul de prinși de chef, iar la intrare un cuplu de turiști ce păreau să-și isprăvească sucurile de portocale. Așa că, la stația imediat următoare, am coborît și am luat-o spre tavernă. Am intrat și am comandat raki – dacă tot am intrat într-o cîrciumă tradițională, măcar să comand ceva tradițional. Nu știu ce s-a întîmplat. Ori pentru că folosisem cîteva cuvinte grecești dintre puținele pe care le știam, ori pentru că pusesem pe masă un manual de neogreacă, ori pentru că făcusem comanda de raki, dar după cîteva minute, cîrciumarul, pe care îl văzusem vorbind cu cei de la masa localnicilor, a sosit cu un platou cu bucăți de friptură de miel și felii de pizza și cu încă un rînd de

raki. La masa grecilor se aflau patru mai vîrstnici și relativ rablagiți și unul în jur de cincizeci de ani, cu plete negre și o barbă frumoasă, la fel de neagră. Părea mai înalt decît majoritatea insularilor și era mult mai elegant îmbrăcat decît comesenii săi. De la cîrciumar am înțeles cît am putut că masa și rachiul sînt un dar de la grupul cu pricina. M-am uitat spre ei și, cum cel care părea șeful privea către mine, am ridicat paharul în semn de noroc și am salutat – sau mulțumit? – înclinînd capul. Mi-a răspuns la fel, după care și-a continuat discuțiile cu colegii de masă. Sau poate era patronul. Nu știu. Nu m-am lămurit. În vreme ce mîncam, mă uitam la mobilierul vechi, la pereții dați cu ruloul, ca și la noi pe vremuri, la obiectele decorative vechi, unele chiar foarte vechi: icoane, hărți, tablouri, un ceas de aramă și altele, pe care nu mi le mai amintesc. Doar televizorul, o plasmă uriașă, așezat în stînga barului, la care se vedeau scene dintr-un meci de fotbal, și ustensilele specifice de bucătărie și bar contrastau, prin noutate și modernism, cu restul mobilierului. Pe cînd mîncam, bărbatul brunet și înalt s-a ridicat de la masă, a trecut pe lîngă masa mea, m-a salutat dînd din cap și a ieșit. Pe rînd, în vreo cîteva minute, au plecat

și ceilalți. Turiștii plecaseră fără să-i fi observat. Mă simțeam bine, gata să fac o plimbare pe jos spre hotel. Am chemat cîrciumarul să-i plătesc, dar n-a vrut să-mi ia nici un ban, nici măcar pentru primul rînd de raki pe care îl comandasem. Am încercat să mă lămuresc cu el în amestecul meu inimitabil de greacă, engleză și franceză, dar n-a fost chip. Atunci am mai comandat un raki și o cafea, dar nu espresso, ci una grecească, la nisip, pe care în Turcia trebuie s-o rebotezi ca fiind turcească dacă n-ai chef de discuții! Am băut rachiul scurt și cafeaua pe îndelete, fumînd vreo două țigări una după alta. Măcar comanda asta am reușit s-o plătesc, rotunjind puțin, ca să iasă și un bacșiș corespunzător. M-am despărțit de cîrciumar făcîndu-ne reciproc plecăciuni, ca să nu vorbesc de funie în casa spînzuratului spunînd „salamalecuri“, dar abia după ce mi-am terminat și activitatea de fotograf, prinzîndu-l într-un portret și un fel de peisaj, avînd ca fundal peretele cel mai încărcat. Am luat-o spre hotel, cu senzația clară că ultimul rachiu fusese cumva peste normă… Băusem și un pahar de vin la masa din Heraklion și o sticluță mică de ouzo la mormîntul lui Kazantzakis.

La vreo cincizeci de metri de locul în care i-am lăsat pe slavii mei cu drama lor misterioasă și am plecat spre plajă am cotit la stînga și am văzut marea de la distanță. Am trecut pe o terasă, apoi printr-o porțiune din plaja privată cu piscină a unui hotel și am ajuns la plaja mare și publică, cu mai multă piatră decît nisip. Am luat-o la dreapta, spre insula mea de piatră, despărțită de insula cea mare de circa un metru de apă. Privirea a început să-mi devină mai clară și mi-am scos ochelarii, agățîndu-i de buzunarul cămășii largi, de culoarea nisipului. De cum mi-am ridicat privirea, am observat că pe insula mea erau doi intruși: un tînăr și o tînără. Coabitare? Insulița e destul de mare, de vreo douăzeci și ceva de metri lungime, cu o lățime medie de trei-patru metri. Dar suprafața nu este toată la fel de netedă, iar locurile pe care te poți așeza cît de cît comod sînt destul de puține. Atunci, mai degrabă conflict? Dar eu nu sînt de felul meu conflictual, iar cu trecerea anilor potențialul conflictual s-a tot diminuat. Să-mi schimb locul? Nu, așa ceva nu fac, așa ceva nu se face. E totuși prima dată de mai bine de zece zile, de cîtă vreme vin aici de două ori pe zi, cînd mi se întîmplă așa ceva. Mi-am găsit mereu insulița

pustie, de asta am și desemnat-o ca fiind a mea. Poate e mai bine să mă întorc la hotel și să-mi completez somnul insuficient…

decembrie 2010

Ce căuta neamțul în Polonia?

Gătesc rar, chiar foarte rar. Cu toate acestea, mă grăbesc să salut călduros noul site gastronomic al lui Boerescu, precum și ghidurile sale de vinuri și felurite alte băuturi fermentate sau distilate. Nu doar pentru că mănînc zilnic și din cînd în cînd mai și beau, ci și pentru că, printre atîția agenți neobosiți ai culturalizării, s-a găsit în fine unul care să se ocupe și de civilizarea noastră. Vorba nobilului Pașadia, care i-a cunoscut pe adevărații Arnoteni, „nici cuțitul în gură, nici furculița în pește“. Nu, nu sînt vreun spenglerian și nu cred că, prin civilizare, s-ar duce cumva naibii bruma noastră de cultură. De altfel, Occidentul de la care ne-au venit Luminile și ne vine acum lumina tot apune de mai bine de peste o sută de ani și nu mai dispare odată! Dar pînă la urmă nu despre ce, cum și cît gătesc și mănînc este vorba în aceste cîteva pagini – oricum, nu doar despre asta! –, ci despre singurele momente de bucurie, dacă nu de-a dreptul

fericire, trăite de un tînăr neamț în jumătatea de an pe care a petrecut-o angoasat și dificil în totuși unul dintre cele mai frumoase orașe din lume. Cred că-l chema Michael, însă, chiar dacă l-ar fi chemat Hans sau Otto nu cred că s-ar fi schimbat în vreun fel situația, pentru că nu cred că ar exista vreo predestinare legată de nume. Michael avea în jur de 25 de ani, abia își terminase studiile de limbă și literatură germană la Berlin, de unde era de loc, și venise de cîteva luni la Cracovia, cu puțină vreme înainte de începutul anului universitar, ca lector la Institutul de Germanistică al Universității. Era înăltuț, subțire, cu ochii căprui și părul șaten, deci, fizicește vorbind, nu era chiar un simbol sau un monument al germanității pure și dure. Îl întîlneam pe scările blocului în care se aflau apartamentele noastre – al lui era așezat exact deasupra apartamentului meu –, prin preajma clădirii ori prin magazinele din jur și ne salutam vag, înclinînd capetele și mormăind eu o formulă poloneză sau nemțească de salut, iar el, invariabil, una nemțească. N-am vorbit niciodată, pentru că el era fixat ermetic în limba sa maternă, pe care o frecventez nu doar episodic, ci și de-a dreptul rapsodic. E adevărat că l-am auzit de cîteva ori

aproximînd formule în franceză și italiană, dar n-aș fi pariat sume importante pe el în calitate de translator în și din aceste limbi. Dar Michael nu era fixat doar în limba maternă, ci și, poate chiar mai mult, în imaginea, amintirea, memoria mamei sale, de dorul căreia i se afișase pe chip o melancolie statornică, ce-mi evoca îndepărtații poeți romantici de la el de-acasă plimbîndu-se gînditori și agale, cu vreo două sute de ani mai devreme, prin nepătrunsele păduri germane. De altfel, se plîngea mereu celor cu care se putea înțelege în vreun fel ori altul că nu suportă să stea atît de departe de mama lui așa de multă vreme, că nu va rămîne multă vreme la Cracovia, deși nu are nimic împotriva orașului în sine, ba chiar ar putea spune foarte sincer că îi place foarte mult. Cum nu-și evoca niciodată tatăl, mă gîndeam că acesta trebuie să fi dispărut într-o manieră ori alta de multă vreme din viața sa, asta dacă va fi fost vreodată prezent, de bună seamă. Pînă la urmă, un fel de caz tipic pentru psihologi, o mină de aur pentru psihanaliști: băiat singur, crescut doar de mamă, ținut mereu de mînă, situație care provoacă dependențe care excedează adesea normalul. Totuși, nu e treaba mea nici să fac psihanaliză aici și acum, cum

n-a fost nici atunci cazul să mă apuc de făcut vreun fel de psihoterapie. Singurul lucru pe care l-am putut face pentru Michael, și asta fără măcar să-mi dau seama de la bun început, a fost să-i ofer o masă bună, cea mai bună de care a avut parte la Cracovia, poate una dintre cele mai bune din viața sa de băiat singur, crescut de o mamă singură și, de bună seamă, grijulie pînă la hiperprotecție. Iată, nu mă pot abține, încep să o dau pe psihologisme de doi bani desaga!

(Deci gătesc rar, foarte rar. Poate, în medie, cam o dată la o lună și ceva, dar aproape niciodată cînd mă aflu în România. În schimb, la Cracovia gătesc, găteam de cîteva ori pe săptămînă. Nu lucruri complicate, să spunem, fasole sau varză cu cîrnați și afumături, însă nu de la supermarket, ci de la piață, de la *górali*. *Górali* de la *góra* – se pronunță cu *u*, de unde și „Gura Humorului“ –, cuvînt care înseamnă „munteni“. Sau orez cu ciuperci, cu ciuperci tot de la *górali*, desigur, și măsline. Sau alte chestii simple, cît mai simple posibil. De ce nu gătesc aproape niciodată în România? Pentru că, în afacerile de bucătărie, starea de spirit este la fel de importantă, dacă nu chiar mai importantă, cum sînt ingredientele și rețetele. Dacă mă prinde cineva gătind

aici, fără îndoială că ori mă simt prea bine din stranii motive, ori voi fi înnebunit cu totul. Nu vorbesc de cafea sau de ceai verde, desigur, care trebuie să curgă valuri de-a lungul zilei, ba chiar și al nopții, și pe care mi le pregătesc mereu cu anticipație, ca să nu fiu surprins vreodată de penurie.)

Dar să las parantezele și să trec la fapte! Printre altele, la Cracovia nu ratez niciodată să pregătesc felul principal pentru masa din noaptea de Revelion. Și nu e vorba despre pește, după obiceiul polonez, ci despre carne. Carne roșie sau albă, dar carne să fie. Indiferent dacă optez pentru vită, porc, curcan sau găină, rețeta e cam aceeași. Desigur, pentru pui nu voi face baițul din vin roșu, ci din bere, iar pentru carnea de porc, din vin alb. Dar astea sînt lucruri cunoscute mai de toți cei care vor fi pus mîna vreodată pe-o tigaie. La trecerea dintre anii cu pricina a fost vorba despre pui – dar, să fie limpede, de la piață, de la *górali*, nu orătănii palid-vineții de la supermarket! Deci pe 30 decembrie am cumpărat puiul din piață, iar mai spre seară am început să-l „lucrez“. L-am spălat bine, am băgat în el sferturi de măr, de cartof și de ceapă, l-am împănat cu căței de usturoi tăiați de-a lungul – atenție, nu

folosiți un cuțit obișnuit pentru a produce găurile, ci mai degrabă unul de tip stilet sau chiar o șurubelniță bine aseptizată, altfel „crapă“ puiul în cuptor și e păcat. Am pus puiul astfel lucrat într-un vas, mai degrabă înalt decît lat, ca să rămînă cumva sprijinit și cu incizia în sus, am turnat două sticle de bere pînă am acoperit „victima“, am adăugat sare, bucăți de măr, ceapă, cartof, ciuperci, usturoi și fel de fel de ierburi, de la cele mediteraneene la busuioc și mărar – pentru mine, o rețetă fără ierburi e barbară, dacă nu de-a dreptul inutilă sau chiar periculoasă. Am adăugat deasupra cam un centimetru de ulei de măsline ca să țină capac, dacă am pus și un capac propriu-zis, mai mult pentru protecție. Am lăsat cîteva ore să zacă totul, apoi, la culcare, am băgat vasul în frigider. Dimineață, primul lucru, înainte chiar de prima cafea și prima țigară, a fost să scot vasul, pe care l-am lăsat să stea iar la temperatura camerei pînă spre seară, cînd i-a venit rîndul probei de foc. Am luat tava de cuptor, am uns-o cu unt – însă, iarăși, unt de la *górali*, nu de la supermarket! –, apoi am așezat puiul cumva în centrul tăvii, am turnat baițul, cu tot cu elementele sale solide și am băgat tava la cuptor. Cuptorul este electric, așa că începi coptul în trepte de putere calorică,

pînă te stabilizezi la 150. În vreme ce puiul – ditai găina, de fapt, că era de la munte, nu? – își vedea de coptul său, am pregătit un mujdei generos, din vreo patru căpățîni. Nu știu cum vă faceți voi mujdeiul, dar recomand procedeul mai laborios, dar sigur al strivirii cățeilor cu furculița, după prealabila tăiere a fiecăruia în bucăți. Merge mai ușor dacă aveți la îndemînă sare grunjoasă. Nu uitați oțetul, folosiți ulei de măsline sau de orez și nu exagerați cu apa. Va ieși exact așa cum trebuie, ca la tata acasă, că la noi acesta era apanajul tatei! Cît băteam mujdeiul, mai aruncam cîte un ochi prin fereastra cuptorului, mai deschideam să ung puiul cu baițul, chestii, socoteli.

Cînd puiul a fost aproape – repet, aproape! – gata, am închis cuptorul, am acoperit cu ceva vasul cu mujdei și l-am pus la frigider – dacă stă prea mult la temperatura camerei, prinde un gust care nu-mi place –, ne-am îmbrăcat, am pus în geantă o sticlă de Dalwhinnie, un *single malt* bătrîn de vreo 15 ani, și ne-am dus în Rynek Główny, Piața Centrală, pentru partea de Revelion în stradă. Nu spun aici cum este, pentru că am povestit deja despre Revelionul în stradă cracovian în „Ocolul Cracoviei într-o singură noapte,

laolaltă cu incredibila și banala poveste de dragoste a unui turist yankeu". Oricum, după focurile de artificii și spargerea unei sticle de șampanie cam proastă, adică ucraineană și prea dulce, am luat-o agale spre casă. Cînd eram la vreo sută de metri de blocul lectorilor străini, am văzut că la etajul de deasupra noastră neamțul și alți băieți și fete ne făceau semne entuziaste de la geam și ne chemau acolo. Am urcat, am avut parte de o primire bahic-entuziastă, dar în mine a pogorît grabnic deziluzia. O mulțime de sticle de bere și de votcă banală – nici măcar Żubrówka! –, însă drept mîncare niște farfurioare de plastic pline cu alune și alte uscături vegetale, fursecuri, saleuri etc. Revelion nemțesc? Se sparie gîndul! În fața dezastrului iminent ca un *blitzkrieg*, am cerut permisiunea să cobor cîteva clipe un etaj. Am apucat din frigider ce mi-a picat în mînă – „porcării", dar de la *górali*, să fie clar! –, somon afumat, cașcaval, ba chiar și telemeaua de oaie adusă pentru un prieten care a studiat la Cluj și a lucrat la ambasada de aici vreo zece ani, care la ei nu există, nu se produce, dar nici nu se importă! Am adăugat cele trei sticle de vin alb, ușor, de Rhin, nu de cine știe ce marcă, dar foarte plăcut și, înainte de a urca cu ofrandele, am repornit repede cuptorul electric. Am pus

ceaunul mare pentru o mămăligă generoasă. După ce le-am lăsat cele necesare pentru începerea ospățului, am coborît și am supravegheat puiul pînă s-a rumenit cum trebuie. E necesară o mare atenție în final, dacă nu vrei să-l „scapi“ în ars.

Și abia sosi bătrînul… Ce mai freamăt, ce mai zbucium… Nu găsesc cuvinte mai potrivite pentru a evoca primirea ce mi s-a făcut cînd am intrat cu puiul pe un platou într-o mînă, cu alt platou încununat cu mămăliga aurie și aburindă în cealaltă și cu toarta vasului în care mutasem mujdeiul agățată glorios de un deget. Primirea ca primirea, dar să fi văzut pofta, deși cam epuizaseră gustările aduse cu mai puțin de jumătate de oră înainte. Cred că a fost singura dată cînd nu am apucat nici să gust din ceva pregătit de mine. Și cred că a fost tot singura dată cînd am înțeles exact ce înseamnă că bucătarul se satură cu mirosul. În cîteva minute era gata totul, neamțul a ros pînă și oasele – cred că pe toate! –, iar în final a atacat mujdeiul rămas doar cu mămăligă. Stăteam într-un fotoliu și sorbeam ce mai rămăsese din sticla mea de whisky, pe care totuși o protejasem, privindu-i. Minunat spectacol internațional, cu exclamații în toate limbile pămîntului printre îmbucăturile lacome. Micuța portugheză. Vorbăreața Sandra. Ahmad, care

învinsese cancerul. Doi polonezi și o poloneză. Sau două poloneze și un polonez, că e greu să-mi mai aduc aminte cu exactitate. Și Juan, care a cîntat la un moment dat la chitară. Priveam cu ochii semideschiși, cumva printre gene, freamătul micii adunări, atent mai degrabă la ritmul îngurgitării decît la felul în care păreau că se fac și se desfac cuplurile provizorii, mai degrabă mîndru de talentul meu de bucătar decît împins de vreun instinct de voyeurist. De altfel, pe cel din urmă mi-l epuizasem cu asupra de măsură la sutele de petreceri la care voi fi luat parte din adolescență încoace, în vreme ce plăcerea de a găti era o descoperire foarte recentă. Singurul lucru care îmi atrăgea atenția în ordinea relațiilor umane era Michael, cu capul așezat în poalele lectoriței braziliene, ușor trecută de amiaza vîrstei, vag trupeșă, dar cu o carne care, la prima vedere, se păstra tare, nereușind să decid dacă neamțul meu e amețit, își face siesta ori dacă nu cumva căuta un fel de consolare compensatorie pentru absența iubitei sale mame.

A trecut Revelionul, după cîteva zile, s-a încheiat și vacanța mea și am plecat acasă. După puțină vreme, mi-a sosit vestea că, nemaisuportînd depărtarea de mama sa, după ce plecase alungată de iarnă masiva și bronzata lectoriță braziliană, pe

genunchii căreia își mai plîngea dorul din cînd în cînd, neamțul meu, așa de abil la mîncat puiul cu mămăliguță și mujdei, plecase pînă la urmă și el acasă. Însă gurile rele din Berlin și de aiurea bîrfesc că obișnuiește să meargă adesea la Turnul de Televiziune din fostul Berlin Răsăritean, să urce cu liftul la restaurantul de la ultimul nivel, să-și comande acolo o salată cît se poate de vegetariană și să privească în zare spre Est, cu gîndul la cel mai gustos pui cu mujdei și mămăliguță pe care l-a mîncat vreodată. Și mîncînd salata, spun gurile rele cu pricina, plînge. Mănîncă și plînge. Mănîncă. Ca în foarte populara poezie pe care o învățăm de foarte mici la școală. Uneori, în zilele mai bune, își imaginează, cu un zîmbet fericit parcă lipit pe obraz, cum pleacă în zbor înalt și larg, planat, pe deasupra întunecatelor păduri romantice, a întinsei cîmpii renane, dînd ocol peste lacurile mazuriene de dincolo de frontieră și luînd-o apoi spre sud, spre Cracovia. Iar eu eram din nou acolo, în orașul vacanțelor mele, și-l priveam de la fereastră apropiindu-se în zbor. Sau cel puțin așa îmi imaginez eu, așa îmi place să cred.

noiembrie 2010

Neașteptata apariție a lui Poseidon pe insula lui Zeus

Eram cu puțin înainte de jumătatea sejurului cretan, într-o după-amiază, pe la cinci, cu lucrurile lăsate pe insulița mea, despărțită de piatra uriașei insule de vreun metru și jumătate de apă, și făceam scufundări, uitîndu-mă la cîrdurile de peștișori de toate culorile, cu regretul reiterat al dispariției aparatului pentru pozat subacvatic în mîinile unui hoț din Praga. Deodată, pe cînd îmi scoteam capul din apă ca să respir ca lumea, am rămas blocat cu privirea înspre o arătare umană atît de spectaculoasă, atît de sugestivă, că abia mi-am oprit strigătul ce-ncepuse să se formeze în fundul gîtului – Poseidon! –, atît de mult mi se părea că seamănă cu anticul zeu al apelor – mă rog, cu imaginea mea mentală despre acela. La vreo douăzeci de metri de mine, pe malul stîncos, un bărbat la vreo șaizeci de ani, minunat conservat, tocmai se pregătea să coboare spre mare. De înălțime mijlocie, relativ

masiv, însă cu mușchii încă bine conturați, fără pic de grăsime sub pielea-i măslinie, în egală măsură de la natură și de la soare, cu o barbă albă, destul de lungă ca să fluture în briză și părul la fel de alb, însă legat la spate într-o amplă coadă de cal, chiar era o apariție, o epifanie. La cîțiva metri de el, un caniș cumva în culorile stăpînului, alb cu cîteva pete negre, lătra prietenos, jucăuș. Bătrînul zeu al mării a coborît în apă și a pornit hotărît, într-un *crawl* perfect, înspre larg. Cîinele a coborît pînă la malul mării, s-a muiat puțin, s-a scuturat energic, apoi a început să alerge în toate părțile pe mal, lătrînd din cînd în cînd în direcția stăpînului, dar nu cu foarte multă convingere. Între timp, am ieșit și eu din apă, m-am uscat și am luat în mîini *Raport către El Greco* de Kazantzakis, pe care mă hotărîsem să-l recitesc. Adîncit în lectură, n-am apucat să observ întoarcerea zeului din ape, nici plecarea acestuia. Cînd m-am oprit din citit ca să-mi aprind o țigară, am observat doar că nu mai era nici canișul, nici movilița alcătuită din hainele înotătorului. Nu se zărea vreo urmă de-a celor doi tovarăși nici altundeva prin preajmă.

În fiecare seară, după cină, obișnuiesc să ies la o plimbare mai lungă pe malul mării. Cînd

sînt puțin mai leneș sau prea obosit din pricina plajei și a înotului de peste zi, aleg drumul cel mai scurt, către un mic dig dinspre estul stațiunii, mă întind pe un șezlong – ceea ce n-aș face cu nici un chip în timpul zilei, cînd prefer piatra insuliței mele! – și mă uit la stele sau înspre valuri, alternînd pașnic aerosolii marini cu cei din fumul de țigară. Dintr-o sticluță de 50 de mililitri, iau din cînd în cînd cîte o gură de whisky. Desigur, la origine, sticluța a fost de ouzo, dar prefer o băutură mai seacă, fără zahăr. Mai rar, însă mai energic, iau și cîte o gură de apă plată cretană. De obicei însă nu mă simt prea obosit, așa că aleg plimbarea pe esplanada de cîțiva kilometri, pînă la bisericuța din portul Hersonissosului. La capătul drumului, intru în bisericuța pe o treime scobită în stîncă și două treimi construită din piatră, mă reculeg cîteva minute, aprind niște lumînări pentru vii și pentru morți, apoi mă instalez pe o bancă de lemn din stînga bisericii, sub un chiparos. În seara aceea însă am observat de la distanță, cu destulă iritare, că băncuța era ocupată, așa că mi-am continuat plimbarea pe lungul dig care adăpostește portul și se termină cu un mic far cu lumină verde, dar foarte puternică. Seară de seară, sute de vaporașe de pescuit, iahturi, șalupe și chiar simple bărci

cu motor mai mărișoare se odihnesc acolo și e plăcut să auzi clinchetele provocate de legănarea lor pe apă și de loviturile de geamanduri. Un sunet mai estompat totuși decît cel pe care l-am auzit într-o altă noapte de vară, undeva mai la nord, într-un port de la Marea Nordului. Deodată, de la oarece distanță, am observat că banca mea preferată s-a eliberat, așa că am pornit voinicește spre scările de piatră ce duc spre bisericuță. Am aruncat din mers geanta de pînză pe băncuță în semn de ocupat, apoi am intrat în locaș pentru scurtul meu ritual de reculegere și comemorare. Îmi place să mă aflu singur într-un locaș al Domnului, cum sînt și multe alte locuri în care îmi place să fiu singur. Am ieșit, m-am așezat pe băncuță, mi-am pregătit țigările și sticluța de 50 ml de whisky și căutam prin geantă sticla de apă.

În timp ce făceam toate acestea, mă gîndeam la curcubeul ce apăruse deasupra mării, după o ploaie cu soare care nu durase nici măcar cinci minute. Îl admirasem din balconul camerei, în vreme ce-mi savuram cafeaua de după masa de prînz. Interesant fenomen, cîțiva nori cenușii și compacți, alți cîțiva albi și scămoși, cea mai mare parte a cerului însorită, așa că era greu de precizat de unde anume a venit ploaia scurtă, rapidă, cumva ritmată, și de ce va fi apărut

curcubeul în vreme ce cădeau ultimii stropi de apă. Deodată, am auzit un răpăit de motoretă de pe aleea care urca de la chei pînă la bisericuță. A oprit în fața bisericii și, cînd am ridicat ochii, l-am văzut pe zeul meu de după-amiază coborînd de pe un scuter, cam în același timp cu canișul, care stătuse pe puntea acestuia. Cît Poseidon stabiliza scuterul, cîinele a făcut o tură în biserică, a ieșit și s-a așezat sub un chiparos din față. A intrat și omul, a zăbovit cîteva minute, a ieșit și a încuiat ușa. M-a zărit și a salutat dînd din cap și bolborosind ceva ce n-am auzit înainte de a nu înțelege. Am răspuns la salut și s-a apropiat. A văzut sticluța și a spus, în engleză, că e puțin. I-am făcut semn să se servească. A luat o gură și mi-a dat-o mie. S-a terminat foarte repede. Mi-a făcut semn să stau liniștit și s-a dus în biserică. Priveam valurile mici cum se spărgeau de țărm în interiorul portului, dar le auzeam mai degrabă pe cele de dincolo de dig, pe care nu aveam cum să le văd. Poseidon a zăbovit cîteva minute în interiorul bisericii și s-a întors cu o sticlă de jumătate de litru de raki și două păhărele. „Raki“, mi-a spus așezînd sticla pe băncuță. I-am răspuns că în limba mea se spune „rachiu“, ceea ce însemna că am împrumutat de la ei dacă nu neapărat rețeta produsului,

atunci măcar numele acestuia. Am rămas împreună vreo oră, sporovăind în cel mai aiurea amestec de limbi posibil. Am terminat sticla. Avea 72 de ani, era preot aici de peste 30 de ani. Mai înainte fusese căpitan de vapor. Își pierduse prima soție în vreme ce se afla pe mare, pe cînd se întorcea dintr-o călătorie lungă din America de Sud. I-a trecut pofta călătoriilor și s-a înscris, pe la 35 de ani, la teologie pe continent. A slujit la început în satele Cretei, dar cînd a fost posibil, în urmă cu peste 20 de ani, s-a stabilit aici, în biserica săpată în stîncă, la doi pași de mare. Slujește după tipic, dar în rest se obișnuise să lase bisericuța deschisă, în paza lui Dumnezeu. Doar de vreo trei ani, în urma unor mici furturi și stricăciuni provocate de cei care începuseră să se adăpostească noaptea acolo, a început să vină pentru a o încuia cînd se apropie miezul nopții. Și-a pierdut și a doua soție, dar măcar de data aceasta se afla acasă, alături de ea, asistîndu-i lunga agonie și veghindu-i sfîrșitul. Își povestea viața liniștit, în amestecul de limbi la care ajunsesem împreună, eu mai degrabă în franceză, el mai mult în engleză, dar ne înțelegeam destul de bine – era împăcat și cu lumea, și cu sine, și cu Cel de Sus. A văzut punga cu mica reproducere

pe lemn a unei icoane celebre în Grecia a Sfîntului Dimitrie, patronul tatei, și m-a întrebat dacă nu vreau s-o sfințească. Am vrut, desigur. Nu-mi dau seama de ce va fi simțit nevoia să mi se spovedească, poate pentru că eram un străin, Străinul.

Am băut ultimul pahar. Ne-am strîns mîinile urîndu-ne *kali nichta* și s-a îndreptat spre scuter. Înainte de a ajunge acolo, canișul, pe care îl pierdusem din atenție, se și așezase pe mica punte și dădea din coadă. A pornit motorul, m-a salutat marinărește de data aceasta și a plecat pe alee, în jos, lăsînd în urmă sunetele tot mai estompate ale mașinăriei și lătratul vesel al cîinelui. Am rămas așezat pe băncuța de sub coroana chiparosului, am mai fumat o țigară, chiar două, apoi m-am ridicat de pe bancă și am luat-o agale spre hotel. Mă gîndeam că va trebui să mă trezesc foarte devreme pentru vizita planificată a doua zi la peștera în care s-a născut Zeus. Ce chestie totuși! Să-l întîlnești pe Poseidon în chip de slujitor al lui Hristos! Pe insula lui Zeus.

august 2010

Nefericita aventură a prietenului meu Adam Leon, profesor, literat, fotograf și martir

Un vrednic pilon al literelor, un arbitru al eleganței

Prietenul meu Adam Leon este unul dintre cei mai cunoscuți literați ai urbei noastre și probabil, în ciuda ținutelor sale mai degrabă sportive, un fel de arbitru al eleganței masculine. Este destul de înalt, suplu, ca un om care se mișcă mai mult decît între pat și mașină și între aceasta și locul de destinație. Se îmbracă mereu comod, însă mereu asortat – dacă poartă sacou, de bună seamă că totul e în linie, de la vîrful șosetelor la cel al cravatei – și mereu cu haine de foarte bună calitate. Dacă sînt blugi, nu coboară sub Levi Strauss, puloverele sînt din lînă sută la sută, de preferință Shetland, cămășile englezești, pantofii cusuți de mînă, tricourile de la Gucci sau Dior, șosetele mereu de bumbac și cravatele

întotdeauna din cea mai fină mătase. La cei puțin peste cincizeci de ani ai săi din momentul acestei nemaipomenite întîmplări, era o prezență mai degrabă plăcută, nu doar din pricina chipului tineresc, a coamei lăsate să curgă pe spate și a ochilor căprui, vii, scormonitori, însă cumva melancolici și calzi, ci și din pricina unei amabilități egale cu ea însăși, demnă de a fi împărțită cu orice interlocutor, cu toată lumea. Poate că era și un fel de platoșă de autoprotecție, dar era și o mecanică foarte eficientă în relațiile cu cei din jur. Această amabilitate îi cerea desigur efort și îi drămuia energic timpul. Nu putea refuza o invitație la o lansare de carte, la o emisiune televizată, ba chiar nici la vreun botez, o nuntă sau o înmormîntare, deși evenimentele de acest fel nu erau neapărat cea mai mare slăbiciune a sa. Sigur, îi plăcea să fie prezent în viața publică a orașului, însă i-ar fi plăcut să-și poată selecta mai personal și mai parcimonios ocaziile. Știa prea bine că o prezență excesivă sfîrșește prin a eroda o imagine publică, dar Dumnezeu sau natura, în ciuda numeroaselor daruri cu care îl înzestraseră, nu i-l oferiseră și pe cel al puterii de a refuza. Așa că își petrecea o bună parte din timpul său liber – dacă mai avea așa ceva –

răspunzînd diverselor solicitări și regretînd mai de fiecare dată această blestemată neputință de a refuza. Asta nu înseamnă însă că-și irosea chiar toată vremea. În afara orelor de la Universitate, unde strălucea la cursurile sale de literatură, și în pofida nenumăratelor obligații cultural-mondene tocmai evocate, își mai găsea timp să scrie și să publice cu oarece regularitate în presa culturală cultivate și erudite eseuri despre literatură, pe care le reunea periodic în volume bine primite de cunoscători și de colegii critici literari; ba chiar publica din cînd în cînd și volume de poezii de o sensibilitate poate exacerbată, dar de un rafinament stilistic ireproșabil, totul pe fondul unei anumite melancolii, mai degrabă deprinsă cultural, așezată în ființa sa prin lecturi, decît una structurală.

Oricum, îi mersese vestea că se pricepe la literatură, că este un excelent specialist, și asta nu doar prin educația sa filologică solidă, culeasă din cărțile altora, cum s-ar spune, ci și din propria și constanta sa experiență a scrisului. Așa că, din cauza neputinței sale de a refuza, era mereu asediat de colegii care doreau să-i afle părerea despre vreun manuscris, de juni începători care-i supuneau atenției volumele lor

de debut în mai toate genurile literare, de nelite-rați care credeau că viața lor e un roman și doreau să dovedească asta și în scris, de alții care credeau că nu pot lăsa lumea văduvită de memoriile lor sau de amintirile din copilărie. Mai peste tot prin casă, amestecate printre cărți adevărate în curs de lectură, printre revistele literare sau din domeniul filologic, puteai da peste printurile celor mai felurite manuscrise literare sau paraliterare, peste volume de debut sau caiete scrise de mîini mai mult sau mai puțin îndemînatice. Alte asemenea încercări pîndeau de pe ecranul monitorului, neajungînd încă să fie printate sau urmînd să nu mai fie niciodată puse pe hîrtie, solicitînd și mai mult niște ochi care și așa stăteau prea mult în fața ecranului luminescent. Dar așa era, așa este el, amabilul Adam Leon, cel incapabil să refuze pe cineva. Adevărul este că nici solicitanții nu-l asediau chiar degeaba. Citea întotdeauna cu atenție ce i se propunea spre lectură, propunea soluții la care autorii nu se gîndiseră, mai îndrepta și stilul dacă era cazul, nu refuza să scrie o prefață dacă era solicitat. Ba chiar amabilitatea sa devenea nelimitată dacă nimerea peste un manuscris cu adevărat foarte bun. Vorbea pînă în pînzele albe

cu redactorii de reviste sau de edituri pe care îi cunoștea pentru promovarea produsului literar cu pricina. Și adesea avea succes, pentru că gustul său era în afara discuției – un grupaj de poezie într-o revistă, un fragment de proză sau un eseu într-alta, un articol de susținere în altă parte, iar în ceasurile fericite chiar publicarea în întregime a manuscrisului la o editură dispusă să-și asume riscurile financiare ale aventurii. În felul său, era un fenomen ciudat în republica literelor, guvernată mai degrabă de invidie și gelozie decît de excese de generozitate. Dar așa era el, cînd citea un manuscris bun sau o carte bună, chiar se bucura, deși nu era el autorul, fiindu-i uneori moașa, alteori nașul.

Sigur, generozitatea, incapacitatea de a refuza, curiozitatea literară i-au jucat și feste de cîteva ori. S-a întîmplat uneori ca vreo studentă sau doctorandă să caute vreun autor străin mai puțin cunoscut, să-l traducă în limba română și să i-l propună spre lectură. Dar nu din dorință de glorie literară, nici pentru a-l păcăli pur și simplu, ci în căutarea unei punți care să-i permită accesul într-o altfel de apropiere decît cea legată de literatura ca atare. Zadarnică trudă, de altfel; unul dintre principiile sale inflexibile era „niciodată

studentele". Mai încercase o dată să-l păcălească și un fel de cleptoman și mitoman care se prezentase cu un dosar întreg de opere furate, dar trecute toate, dincolo de varietatea autorilor furați, printr-un fel de filtru personal, ca și cum n-ar fi reușit pînă la capăt procesul de identificare cu nici unul. Lecturile sale destul de bogate și variate îl ajutau, în general, să se descurce în asemenea împrejurări, precum și un fel de-al șaselea simț, destul de bine dezvoltat și antrenat, ce-i semnalau cumva în filigran intențiile oamenilor, dar de cîteva ori a fost cît pe ce să trimită spre tipar asemenea făcături! Slavă Cerului, ceva îl oprise în ultima clipă. Ei, bine, tot această generozitate cumva paternă – trebuie menționat că nu avea copii, deși era căsătorit de ceva vreme – l-a condus în încurcătura pe care mi-a povestit-o la un pahar de whisky bătrîn și o cafea aromată în biroul său de lucru de acasă.

O năvălire în zori

„Cum îți spuneam, eram singur acasă de cîteva zile, Marta fiind plecată la săpăturile ei după vestigiile trecutului. Stătusem seara puțin mai

tîrziu, ca să mai citesc dintr-o carte pe care urma s-o prezint la o lansare și, dacă m-ar fi convins destul de mult, să scriu și vreun articol despre ea. Pusesem telefonul să mă sune la opt dimineața, ca să-mi continui lectura și eventual să-mi notez cîteva lucruri, pentru că pe la prînz aș mai fi avut de făcut niște drumuri, iar evenimentul era fixat la cinci după-amiază. Nu eram neapărat sub presiune, dar era cazul să lucrez destul de strîns, ca să fiu cu temele făcute la momentul potrivit."

S-a oprit puțin, ca pentru a-și găsi cuvintele, el, un vorbitor spontan și fluent. Tocmai aceste calități făceau farmecul cursurilor sale, al conferințelor sau cuvîntărilor la diverse evenimente culturale sau mondene… A reînceput să vorbească. Povestea destul de greu, cu pauze și reveniri, cu precizări după alte pasaje de poveste, așa că voi încerca să rezum, pe cît posibil, incredibila sa întîmplare dintr-o frumoasă dimineață de sfîrșit de primăvară. Ceea ce în viață e dezlînat, lacunar, repetitiv, bîlbîit nu poate rămîne la fel în literatură, pentru că riști să fii acuzat de critici de lipsa coerenței. Deși, la urma urmei, nu despre literatură este vorba aici, ci despre încercarea de a ajuta un prieten ajuns la grea

încercare. Pe măsură ce Adam avansa cu povestea, o auzeam pe soția lui în celelalte încăperi, cu mișcări normale, liniștite. Nu făcea vreun zgomot demonstrativ, nici nu-mi părea că ar încerca să tragă cu urechea.

Deci Adam se culcase cam tîrziu și își pusese telefonul să-l trezească la opt. Pe cînd își vedea de somnul său, acesta a început să sune. A auzit, mai întîi prin somn, țîrîitul, apoi și zgomotul, un fel de uruit venit de pe măsuța de la capătul patului – ca să fie mai sigur că-l aude, îl pusese pe vibrații și fixase alarma pe „repetă". În cele din urmă, încă pe jumătate adormit, cu ochii închiși, întinse mîna spre aparat, îl duse la ureche, apăsînd în același timp pe butonul de preluare a convorbirii. Înțelesese că nu alarma suna să-i dea deșteptarea. Mormăi un „alo", în vreme ce deschidea cu dificultate ochii, aruncînd o privire spre ceasul de perete. Nu era nici șase! Aproape că-i scăpă o înjurătură, o opri cu greu în fundul gîtului, nu fără regrete, dar buna creștere nu-l părăsea probabil nici prin somn. Din receptor auzi: „Lia sînt, tocmai am ajuns în gară. Vii să ne vedem? Scuze pentru ora asta așa de matinală, dar abia a sosit trenul. Am făcut mai mult de zece ore de la Cluj pînă în orașul tău.

Gara e frumoasă. Am băut o cafea aici, dar nu-mi place zona, numai gara“. Vocea feminină turuia în viteză, oferindu-i o mulțime de informații de care nu avea nevoie. Oricum, nu la ora asta și trezit brusc din somn. Nu-i plăcea să se trezească așa, prefera să se întindă precum pisica un minut, două înainte de a trece pe verticală. În prima clipă n-a înțeles practic nimic. Care Lia? Ce gară? Ce treabă are el cu una și cu cealaltă? Ar mai fi dormit încă două ore fără acest telefon imbecil, apoi s-ar fi trezit încet, cum îi place lui. Sub impactul șocului, a început oricum să se trezească, i-a răspuns că e o chestiune de un sfert de oră să ajungă acolo. Să se mai uite prin gară pînă cînd ajunge. În timp ce-i spunea aceste vorbe, se uita prin cameră după niște haine pe care să le îmbrace imediat. Le reperă. Ar fi putut să-și ia un interval mai mare, să apuce să bea măcar prima dintre cafelele sale de dimineață, fără de care nu era funcțional. Și totuși…

Se îmbrăcă automat, cît se putea de repede, regretînd în același timp că dă curs solicitării, iar gîndurile începură să i se așeze în oarece ordine. Da, Lia, fata aceea din Ardeal care lucrează la Strasbourg, translator, traducătoare, ceva de genul

ăsta, la instituțiile acelea europene cărora nu le mai ține nimeni socoteala. Îi citise niște manuscrise, le și stilizase puțin. Era talentată, chiar în mai multe direcții, îi citise un volum de poezii, unul de proză scurtă și două mici romane. Scrise bine, cu imaginație. Îi făcuse și două prefețe, una la volumul de poezii și alta la unul din microromane, cel care a apărut ulterior și în limba franceză, la o editură probabil foarte mică, de care nu auzise. Corespondase cu ea în perioada cînd îi citea încercările, ba chiar îi făcuse legătura cu editurile de aici, nu cu cele mari, cu unele mici, dar destul de exigente în selecțiile lor, chiar dacă îndeobște publicau pe banii autorilor, pe sponsorizările atrase de aceștia ori prin apelul la tot felul de finanțări locale sau centrale de „sprijinire a culturii scrise“. Dincolo de aceste chestiuni financiare, problema cu aceste edituri mici era și este aceea că, neavînd servicii de difuzare serioase, drumul cărții spre cititor e cu totul aleatoriu. Da, își amintea că îi făcuse Liei și o lungă listă cu personalități literare la care cărțile ei ar fi trebuit să ajungă, cărora să le trimită cărțile prin poștă, dacă dorea să aibă și niște cititori cît de cît calificați. Văzuse cîteva articole despre ea prin presa culturală, îi zărise

numele în diverse enumerări din articolele de bilanț, ceea ce însemna că-i urmase sfatul. Dacă nu cumva le plătise, pentru că părea antrenată cu mecanismele culturale ceva mai capitaliste. Îi trimisese prin Western Union mai multe sute de euro pentru efortul său de lectură și stilizare, deși nu pretinsese așa ceva, mai mult, încercase un fel de protest timid. Dar pînă la urmă acceptase, desigur, nu doar pentru că un ban în plus nu face rău nimănui, ci și pentru că Lia nu era dispusă la vreo discuție în această privință. Bun, asta era Lia, o reperase, dar ce-o apucase cu drumul ăsta neanunțat? Ce naiba voia de la el la ora șase dimineața? Era deja în drum spre gară, locuia destul de aproape, în centrul orașului, iar gara, situată probabil mai la marginea acestuia cînd a fost construită, ajunsese și ea cumva aproape de zona centrală. Nu avea rost să urce la volan. Nici n-ar fi avut reflexele bune. Nici să ia un taxi nu avea sens; era totuși prea aproape, iar în plus se mai dezmeticea puțin mergînd într-un ritm destul de vioi, dat fiind contextul trezirii sau al încă somnului…

Era acolo unde îi spusese să-l aștepte, lîngă un chioșc cu balustradă pentru pus paharele de cafea și tocmai sorbea dintr-unul. A recunoscut-o

imediat, deși n-o văzuse decît în fotografiile de pe cărțile apărute, pe care i le trimisese de fiecare dată, inclusiv micul roman tradus în franceză. Era mai mică de înălțime față de cum își imaginase, luîndu-se după forma alungită a obrazului. Era mignonă, cum s-ar spune, și, ca să rămînem în zona francofonă, un fel de *fausse maigre*, era subțire, dar avea forme, după cum putea vedea datorită blugilor mulați și a tricoului asemenea. Problema era dacă o chema chiar Lia, pentru că folosea mai multe adrese de mail, cu nume diferite, semnase volumele din România cu unul dintre ele, dar pe cel din Franța cu un pseudonim franțuzesc. Nu-și dădea seama de ce proceda așa, poate că juna simțea că are un fel de personalitate multiplă, poate voia să se ascundă în spatele acestor multiple identități. Dar ce conta? El era acolo, în gară, la vreo douăzeci de metri de ea, trezit cu noaptea în cap și cu gîndul clar conturat că trebuie să bea urgent o cafea, înainte de orice. N-a fost chiar înainte de orice, pentru că și ea l-a zărit foarte repede, i-a ieșit cîțiva metri în întîmpinare, s-a urcat pe vîrfuri, l-a îmbrățișat cam prea călduros pentru cît se cunoșteau, ba chiar a vrut să-l sărute pe gură. Abia a reușit să-și întoarcă puțin fața și să

primească sărutul pe obraz. I-a răspuns cu un sărut mai mult convențional pe obraz și, motivînd că are nevoie urgent de o cafea, porni spre chioșcul în fața căruia erau bagajele și cafeaua ei începută, întrebînd-o ce caută aici și de ce n-a dat măcar un semn în prealabil. A primit cafeaua, cu lapte și prea dulce, pentru că vînzătoarea nu dădea și un pliculeț cu zahăr, ca să-ți pui cît ai nevoie, ci turna dintr-un borcan cu muștiuc de metal și, pe cînd se chinuia cu excentricul produs, a primit și răspunsurile. Venise în țară să-și vadă familia. Venise aici ca să-i mulțumească direct și personal pentru sprijinul pe care i-l oferise la începuturile sale literare. Are și niște cadouri pentru el, pe care nu le-ar fi putut trimite prin poștă, pentru că erau nespus de fragile. Și, dacă tot era aici, voia să vadă și orașul, pe care îl mai văzuse o singură dată, în fugă, pe cînd era elevă la liceu și participase la nu știu ce olimpiadă, probabil de literatură. Pe unul dintre ceasurile gării se putea vedea că se apropia ora șapte. I-a propus s-o conducă la un hotel, în centru, la cîteva sute de metri, și apoi, după ce se va schimba, să iasă undeva să ia micul dejun. I-a răspuns zîmbind că la hotel camerele se închiriază la prînz și că e mai bine să meargă

mai întîi la el acasă, să se primenească, să-și tragă sufletul, să bea o cafea ca lumea împreună și să iasă după aceea în oraș. Nu-i suna bine. De altfel, cum era singur de peste o săptămînă, casa nu era nici foarte aranjată, plus că era cumva reticent la autoinvitații. Dar, mă rog, chiar dacă involuntar, era un fel de gazdă și ghid. Așa că, fără să termine cafeaua nefastă, a luat pe umăr geanta de voiaj mai mare, de altfel, nu foarte grea, și au plecat împreună spre centru, fără să ia un taxi. Locuia prea aproape, cum am mai spus.

„Bătrîne, în cîteva minute am ajuns acasă. Am descuiat mecanic poarta, apoi ușa, am invitat-o să intre, am intrat și eu după ea, am închis ușa, am luat-o înainte spre camera mea de lucru, întrebîndu-mă în gînd cît de mare e dezordinea. Era destul de mare! Așa că, după ce am dat drumul aparatului de cafea, căruia apucasem să-i fac plinul înainte de a pleca spre gară, am mai luat din hainele împrăștiate peste tot, am strîns teancuri niște cărți, am aranjat niște hîrtii și, cum rămăsese în picioare, am invitat-o să ia loc într-un fotoliu proaspăt eliberat. Am întrebat-o dacă nu vrea să guste ceva și mi-a răspuns că la cafea ar prefera să bea ceva, două-trei

degete de scotch, dacă am. Nu aveam scotch, dar aveam un whisky irlandez, cred că Bushmills. Era cam dimineață pentru mine, dar am pus în două pahare, într-al meu poate ceva mai puțin. Apoi am turnat cafeaua fierbinte în două cești și m-am așezat și eu într-un fotoliu. Am ciocnit, după care a început să vorbească despre cîte-n lună și-n stele, trecînd de la un subiect la altul după o logică pe care nu reușeam s-o surprind – de la vizita la părinți la soțul ei arhitect și de la ce-a mai scris la întrebări despre ce mai scriu eu. Vorbea nu doar dezlînat, dar și cumva precipitat. Timp în care terminase paharul și-și turnase singură din nou. La fel de brusc, s-a oprit din vorbit, s-a ridicat din fotoliu și a început să se învîrtă prin cameră, uitîndu-se la cărțile din bibliotecă. Mă întrebam dacă se comportă așa din pricină că se afla într-un loc nou, în prezența unei persoane pe care nu o mai văzuse niciodată *face to face*, dacă e un efect al oboselii drumului, cuplată cu whisky-ul băut cam repede ori dacă nu cumva nu era chiar de tot întreagă la minte. S-a așezat la fel de brusc în fotoliu și mi-a spus că acum, da, ar gusta ceva. Nu era mare lucru în frigider, dar am reușit să încropesc pe un platou niște cașcaval, șuncă, măsline și cîteva

bucăți de pește afumat, rechin, somon, mă rog, lucruri care merg cu un pahar de tărie. Am găsit și o bucată de pîine cam veche, că nu luasem de vreo două zile. Am întrebat-o dacă să ies să iau pîine proaspătă, căci magazinul e aproape, dar a spus că nu este nevoie, că oricum nu mănîncă multă pîine și că nu vrea să se lipsească de prezența mea nici o secundă. Asta iar m-a pus pe gînduri, dar încercam s-o iau ca pe un fel de glumă."

Au ciugulit cîte ceva, au mai băut cîte o gură de whisky, parcă și ea devenise mai calmă în această privință, el a reumplut ceștile cu cafea și s-a lăsat pacea. Dar n-a durat mult. Femeia s-a ridicat deodată, a ieșit pe hol și a venit cu cealaltă geantă de voiaj, mai mică și pe care el o crezuse mai ușoară. Dar nu era. „Aici e cadoul tău, uită-te în geantă, pe care, de altfel, o poți păstra." A început să scoată: o lădiță de lemn cu două sticle de Glenfiddich de 18 ani, o casetă Kenzo cu parfum, deodorant și gel de duș, cîteva cartușe de Muratti Ambassador, iar deasupra, împachetată, o cămașă italiană cu tot cu cravata ei din mătase.

„De unde naiba știa, bătrîne? Nu cred că în mesajele noastre, exclusiv literare, fusese vorba despre gusturile mele! Îți dai seama? Muratti nu

mai fumasem de ceva vreme, iar din eventualele mele poze publicate prin reviste nu avea cum să știe ce cămăși și cravate prefer. Iar dimineața, înainte de a pleca, îmi amintesc precis că ezitasem dacă să folosesc Davidoff sau Kenzo! Pînă la urmă, am folosit Kenzo, identic cu cel adus de ea! Pe toți dracii, nu înțelegeam nimic. Înainte de a deschide geanta mă gîndeam să refuz cadourile, dar văzîndu-le, mi-am dat seama că le voi păstra!"

Cît timp el scosese cadourile din geantă, le analizase și, cinstit vorbind, se și bucurase de ele. Ea stătea liniștită în fotoliu, zîmbind ștrengărește, cumva complice. I-a mulțumit și a început să așeze darurile în locuri mai potrivite decît măsuța de lîngă cele două fotolii. Cămașa și cravata într-un sertar, cartușele de Muratti într-altul, după ce scosese două pachete și le pusese pe masă. A întrebat-o dacă nu vrea să schimbe băutura, să deschidă una din sticlele aduse de ea, dar i-a răspuns sec și cumva languros, lungind puțin vocalele: „Totul e pentru tine". Apoi a cerut îngăduința să meargă la baie, să facă un duș și să-și schimbe hainele. Desigur, ca orice om civilizat, amabil cu oaspeții săi, fie și intempestivi, i-a răspuns afirmativ. Ea și-a luat geanta mai mare după ea și a intrat în baie. El și-a

aprins primul Muratti după cîțiva ani în care nu găsise așa ceva nici aici, dar nici în călătoriile sale. Îi plăcea fumul, îl aspira adînc în plămîni, gîndind în sinea lui că această Crăciuniță sosită în plină vară e cam ciudată, dar poate că nu era chiar nebună, cum îi păruse mai întîi din pricina agitației de care părea bîntuită. Se simțea bine adîncit în fotoliu, cu țigara într-o mînă și cu paharul în cealaltă. Se gîndea să o scoată pe Lia în oraș după ce iese din baie și s-o ducă la un restaurant de fițe & pretenții. O aștepta să iasă. I se părea că stă prea mult.

„Bun, bătrîne, a ieșit din baie. Și schimbată. Doar că era desculță, cu părul ud și purta halatul de baie al Martei! Asta mi-a displăcut profund, știi cît este de atentă Marta cu lucrurile personale. Mai și mirosea a sărurile și spumantele de baie ale ei. Eram deja puțin speriat. Dacă e totuși nebună? Sau, și mai rău, nimfomană? A venit repede și s-a trîntit în fotoliu, cumva ghemuită, de parcă i-ar fi fost frig. Deși totul era pentru mine, după spusa ei, a luat un Muratti din pachetul deschis de mine, deși mai avea Marlboro în pachetul său, l-a aprins cu bricheta mea, deși a ei era, cred, mai aproape, apoi a luat ceașca de cafea pe care tocmai o umplusem din nou. După

cîteva fumuri, a pus țigara în scrumieră și a prins ceașca cu ambele mîini, ca și cum ar fi vrut să se încălzească. Era neașteptat de tăcută, aproape absentă. Asta n-a durat mult. După cîteva minute a pus ceașca pe masă, a început să mă privească fix în ochi, ceea ce am făcut și eu, astfel încît am fost luat complet prin surprindere cînd am simțit degetele ei de la picioare mîngîindu-mă ușor pe coapsă și înaintînd periculos spre o zonă și mai intimă. Am simțit un fel de scurtcircuit prin tot corpul. Dar nu de plăcere, oricum, nu doar de plăcere, ci mai degrabă de spaimă. M-am tras speriat mai înlăuntrul fotoliului, lipind energic picioarele unul de celălalt. O fi plăcut, o fi sexy să fii agățat de o femeie, dar nu era stilul meu, cel puțin nu atît de agresiv. Probabil pentru că fusesem violat de doică pe cînd aveam cinci ani și de o altă femeie cînd abia împlinisem doisprezece! Cred că ți-am mai povestit asta. A început să rîdă încet și, în opinia ei, seducător. Dar eram ultimul om din lume care ar fi putut să fie sedus atunci! Aveam senzația că voi rămîne pe veci cu un fel de complex al castrării. Mi-a spus că nu înțelege de ce nu vreau să accept felul ei de a-mi mulțumi. I-am răspuns că, dacă de cîte

ori am sprijinit vreo fată la începuturile sale literare aș fi dorit și acceptat să mi se mulțumească așa, aș fi fost probabil de mult oale și ulcele din pricina epuizării. Iar dacă aș fi acceptat asta și de la băieți, că doar am intrat în Europa, aș fi fost epuizat chiar în jumătate din timp. Nu cred că mă auzea. Repeta obsesiv că trebuie să-mi mulțumească, că nu e o tîrfă, că nu face asta cu oricine, dar eu sînt un om deosebit, de la care a primit cel mai mare ajutor în viața asta nenorocită, ajutor care nu-i venise de nicăieri din altă parte. După aceea, parcă uitînd ce-a spus, mi-a recitat o listă de personalități pe care le avusese pînă la capăt, nume românești și străine, printre care cele ale lui Houellebecq și Bergenbier, pardon, asta e berea, deci Houellebecq și Weyergans. Practic, delira. Era clar, era nebună. Dar nu numai, în mod cît se poate de dialectic, era de bună seamă și nimfomană. Cum naiba s-o liniștesc? Bine că stăteam la casă, și nu la nu știu ce etaj, ca să mi se arunce nebuna pe geam! Să-i dau un calmant? După atîta whisky?!“

Adam retrăia scena de acum vreo cinci ani. Era agitat povestind și, în ciuda distanței temporale și a umorului căznit, părea să regăsească emoția de atunci. Era destul de amuzantă această

discuție. A trebuit să fac eforturi să-mi stăpînesc un rîs care stătea să năvălească din cînd în cînd. Probabil nu am reușit să-mi stăpînesc și zîmbetul, pentru că mi-a spus: „Rîzi dacă vrei, sigur că e și de rîs, chiar dacă mie nu-mi vine!“. Nu rîdeam, îi respectam totuși tulburarea, pentru că simțeam că nu mă chemase degeaba aici, nu-mi povestea de dragul poveștii, care, iarăși simțeam asta, nu se terminase atunci, cu un cincinal în urmă. Plus că mă interesa toată povestea, sfîrșitul sau sfîrșiturile ei. L-am liniștit deci amical și l-am rugat să ducă povestea mai departe. Cum-necum, reușise și el s-o liniștească pe Lia Ciocîrlia, cum mi-a spus c-o numea în glumă, care, iată, se dovedea, se dovedise mai degrabă o vajnică, nemiloasă ciocănitoare! O liniștise, dar nu de tot, nu pînă la capăt. I-a spus că, dacă nu vrea să facă dragoste, deocamdată, cum s-a grăbit să adauge, atunci măcar să-i facă niște poze nud. A acceptat, ce era să facă? Măcar, pentru moment, scăpa de cazne! Își amintea clar cum și-a desfăcut singură cordonul de la halatul alb, cum a început să pozeze lasciv, ba strîngînd halatul pe ea, ba desfăcîndu-i pulpanele sau scoțîndu-l de tot. La un moment dat, s-a întins, a luat o banană de pe platou și a început să se mîngîie cu aceasta

în partea de jos a abdomenului, în interiorul coapselor, chiar pînă sus. Din cînd în cînd rostea ceva obscen, ca o actriță de filme porno intrată pe bune în rol. A făcut vreo cincisprezece poze, toate descăpățînate, pentru că-i spusese să-i lase chipul în afara cadrului. A pozat mai degrabă pe pilot automat, aproape fără să privească, fără să se bucure, fără să simtă, ca un robot. Cînd s-a săturat să fie pozată, probabil și pentru că nu obținuse efectul sperat, și-a închis cumva pînă la gît halatul alb, a luat sticla de Bushmills, aproape a umplut amîndouă paharele și l-a întrebat: „Bun, și acum ce facem?“. El s-a grăbit să-i propună o ieșire în oraș, să i-l arate, eventual să ia prînzul, iar ea a fost de acord, adăugînd, iarăși cu zîmbetul pe buze, că la masă vrea să bea vin roșu și că-i arată ea ce și cum cînd ajung din nou acasă. Cum pericolul părea să se depărteze, a zîmbit și el, cît ironic, cît nătîng, pretextînd că trebuie să ude niște flori din grădină cît se îmbracă ea.

Pe cînd le uda, o văzu ieșind din casă cu alte haine, cu mîinile în buzunar și o țigară în colțul gurii. A convins-o că trebuie să ia și bagajul, ca să facă rezervarea la hotel, asigurînd-o că, după masă, vor reveni acasă la el. Au plecat

spre oraș. Pe drum, se întreba dacă „înainte sau după masă“, deci dacă mai mănîncă împreună. Politicos ar fi fost să ia masa, dar frica era mai mare decît politețea. La hotel i-a rezervat o cameră, lăsînd-o să își urce singură bagajul și, cînd a fost sigur că e deja sus, a ieșit din hotel și a luat-o la fugă, pe după colțul unui bloc din apropiere. Cum bănuia că ținea minte drumul, nici nu s-a dus acasă, ci la niște rude, așteptînd acolo lansarea de carte și privind mereu cu frică spre ușă, întrebîndu-se dacă i-a spus ceva despre acest eveniment și dacă organizatorii au pus cumva afișe. Spera că nu! În ciuda faptului că nu apucase să termine de citit cartea, că nu avea notițele la el, prestația sa a fost strălucită, poate peste media prestațiilor sale obișnuite. După paharul de șampanie de la sfîrșit, a luat-o spre casă, privind cu mare atenție în jur, în apropierea casei, chiar cu atenție sporită, dacă așa ceva era posibil. I s-a părut că totul e în ordine, așa că s-a năpustit pe poartă și a intrat la fel de repede în casă, unde a tras toate draperiile care nu erau trase, a aprins o lumină pe hol, care nu se vedea de afară, și o mică veioză pe biroul din camera sa de lucru. S-a așezat în fotoliu, a respirat adînc, și-a aprins o Muratti

din pachetul uitat pe masă la plecare, și-a turnat ultimul deget de băutură din sticla de pe masă și, deschizînd o sticlă de apă plată, și-a zis că începe să se liniștească. Se gîndea că totuși e bine că nu e cardiac, că nu-și dădea seama cum ar fi ieșit din povestea asta. S-a ridicat în cele din urmă și, trecînd la birou, a deschis computerul, a transferat fotografiile din aparat într-un fișier botezat ad-hoc „Captura“, apoi a deschis mailul și a trimis în cîteva mesaje succesive fotografiile pe una dintre adresele ei de e-mail. A șters imediat pozele din aparatul foto, dar, după cum se va vedea ulterior, nu și pe cele transferate în computer.

Epilog după cinci ani

„Ei, bătrîne, pînă aici, totul e simplu și chiar demn de rîs dacă nu te privește direct, iar dacă ai fi rîs, nu m-aș fi supărat deloc. De-abia acum însă, după aproape cinci ani, începe partea cu adevărat sinistră. Și tocmai din pricina asta te-am rugat să vii și ți-am povestit toată chestia asta cumva suprarealistă, dacă nu extraterestră. Știi că am fost la București, la Bookfest, m-au invitat

niște autori și editori amici să vorbesc la niște lansări. Nu-mi plac lansările de la tîrguri, pentru că e zgomot, lumea circulă peste tot, trece și prin spațiul de lansare și nu se înțelege nimic. M-am dus totuși pentru că e una dintre puținele ocazii în care pot vedea cunoștințe din toată țara, nu doar bucureșteni, iar pe deasupra mai găsesc și cîte o carte care mi-a scăpat ori n-am auzit de ea în momentul apariției. Bun. Sîmbătă-dimineață, în ziua plecării spre casă, m-am trezit mai devreme pentru o ultimă vizită, dar am ajuns înainte de închidere, așa că am intrat la Centrul de Presă, să-mi verific corespondența electronică. Cînd intru pe adresa mea, surpriză, trei mesaje de la Marta, toate cu atașamente. Doar că bucuria a fost de scurtă durată – chiar în formatul mic al atașamentelor am recunoscut o parte dintre pozele făcute de mine acum cinci ani. De mesajele ca atare nu mai vorbesc: nerușinatule, divorț, halatul meu, casa noastră și toate cele ce pot fi imaginate în asemenea situații. Ce naiba să-i spun? Am răspuns prima oară că nu înțeleg nimic, pentru că nici nu înțelegeam, uitasem complet că nu am șters pozele și din computer, mă gîndeam că e o înscenare etc. Apoi m-am legat de faptul că în al treilea mesaj

era o poză-nud datată anul acesta, care sigur nu era făcută de mine. Era o fotografie primită și mi se păruse realizată artistic, de asta o păstrasem undeva în computer, poate chiar pe desktop. Marta era conectată, mi-a răspuns imediat că pozele celelalte erau făcute de mine, ceea ce nu aveam cum să neg. Am mai schimbat niște mesaje, ea tot mai nervoasă parcă, eu tot mai speriat și, înainte de a pleca din fața computerului, am scris un mesaj cu replica deja clasică: nu e ceea ce crezi, nici ceea ce vezi. Cam asta a fost. De cîteva zile, de cînd m-am întors, m-am mutat în camera asta. Nu-mi răspunde nici măcar atunci cînd o salut. Nu știu ce să-i spun, cum să-i explic. Dacă îi povestesc exact cum a fost, nu am nici o șansă să mă creadă. Cine ar crede o asemenea aberație? Mă gîndeam că mă poți ajuta. Că ai putea scrie povestea asta și apoi s-o publici cît mai repede. Pe blog, că merge cel mai repede și ai mai publicat literatură acolo. Poate așa va înțelege. Asta vreau de la tine, bătrîne. De ce nu scriu eu? N-aș fi credibil și nici n-am scris vreodată proză!“

Sigur că aveam și am dubiile mele în privința puterii literaturii de a influența atît de radical realitatea, dar ce era să fac? I-am promis că voi

scrie povestea care, iată, tocmai se termină, și că o voi publica pe blog, ceea ce voi face imediat după ce o recitesc și-i aduc corecturile necesare. În privința efectului sperat de prietenul meu Adam, am mari dubii în continuare, dar cine știe? Eu îl cred, ceva atît de halucinant e greu de imaginat, bașca faptul că i-am urmărit chipul în timp ce vorbea, dar nu contează dacă îl cred eu! Ce-aș fi făcut în locul lui? Adevărul gol-goluț este că habar n-am. Oricum însă, dincolo și dincoace de literatură, nu poți lăsa de unul singur un prieten la așa un necaz grozav. Mă rog pentru norocul lui, poate că rugăciunea e mai puternică decît literatura!

25-26 noiembrie 2010

Un președinte oarecare

Într-o dimineață oarecare, un oarecare președinte, al unei țări oarecare se trezi brusc. Brusc și cam devreme, față de cît somn ar fi avut nevoie după o seară și o bună parte din noapte petrecute în jurul mai multor butelci de whisky, de calitate aproape foarte bună, laolaltă cu lunganul și ciufutul său premier, cu mititelul de la Externe și cu băieții de băieți din fruntea feluritelor servicii speciale, ce înfloriseră precum liliacul primăvara începînd cu debutul întîiului său mandat. Asta se petrecuse demult, nici el nu mai reușea să țină socoteala nenumăratelor sale mandate. Se trezise deci brusc, mai devreme decît ar fi fost cazul, și cu o stranie și neplăcută senzație, aceea că puțea puternic a rahat. La început a crezut că l-au lăsat sfincterele din pricina licorii sosite cu avionul special din Scoția, dar s-a uitat la pijama, a dat plapuma la o parte, a cercetat așternuturile și nimic, totul era curat, de un alb strălucitor și doar cîteva cute tulburau

peisajul. Și totuși, mirosul de rahat îi sucea nasul! Se ridică greu din pat, căută prin cameră, se uită sub fotolii, sub cele cîteva măsuțe joase, chiar sub pat, deschise pe rînd cele cinci uși ale uriașului dulap, se uită apoi în *secretaire*-ul masiv, într-o mică debara unde ținea de obicei ascunse sticlele de vigilenta sa soție și nimic. Ușile de la baia și toaleta dormitorului erau închise etanș. Le deschise și pe acestea totuși, căută și în cele două încăperi intime, dar nimic. Nu pricepea ce naiba se întîmplă. Deschise larg cele două ferestre, în ciuda gerului destul de serios de afară, le lăsă minute bune deschise, dar nu sesiză nici o schimbare odorifică în jurul său. În cele din urmă, acceptă. Mirosul acela puternic, grețos de-ți întorcea mațele pe dos venea din sine însuși, din propria ființă. Era mirosul său personal, apărut prin nu știu ce miracol malefic la suprafața ființei sale. Inima începu să-i bată cu putere. Se așeză pe un scaun, după ce luase o sticlă de whisky din debara și trase cîteva înghițituri serioase direct din gîtul sticlei. Simțea cum îl cuprinde panica. Făcu un efort, se ridică de pe scaun și se îndreptă spre sala de baie. Aruncă pijamaua albă de mătase într-un coș pentru rufele murdare, deși n-o purtase decît

bucățica de noapte cît apucase să doarmă. Intră în cadă, dădu drumul dușului potrivit de cald, puțin peste temperatura corpului, se unse cu balsam, luă un burete aspru, de mare, și se frecă din cap pînă în picioare de mai multe ori. Simțea mirosul de plante al gelului, dar prin acesta simțea la fel de puternic mirosul de rahat. Puse bușonul și dădu drumul la apă să curgă în cadă, apoi slobozi spumant, sare de mare și ce i se mai păru potrivit din ce avea la îndemînă. Așezat, se frecă iarăși cu buretele îmbibat cu balsam pe toate părțile. Apa părea să mai estompeze mirosul, dar cînd se ridică și ieși din cadă, în timp ce se ștergea cu un imens prosop alb, simțea că i se întoarce nasul. Știa că un corp poate începe să miroase așa, dar numai dacă e mort de ceva vreme – or, el era cît se poate de viu!

Revenit în cameră, luă de pe o etajeră un deodorant puternic și se stropi pe tot corpul, își frecă apoi obrazul, gîtul și partea de sus a pieptului cu o colonie la fel de puternică. Nimic. Se îmbrăcă resemnat, privi spre pendulă și văzu c-a mai rămas jumătate de oră pînă cînd va trebui să-și facă intrarea în birou, sub privirea speriată a șefului de cabinet. Acesta era ritualul. Cînd era la reședința oficială, la ora 8 fix intra

pe ușa biroului, sub privirea speriată a aghiotantului – era deja al cincilea sau al șaselea de la începutul primului său mandat încoace. Se uită în oglinda enormă prinsă într-una dintre ușile dulapului, ținîndu-se cu degetele de nas. Era ciudat: deși era mirosul său, nu putea să se obișnuiască! Ieși apoi, o luă spre mica și cocheta sală în care își sorbea prima cafea a zilei împreună cu soția. Cînd a deschis ușa, a apucat s-o audă strigînd „Doamne!…“ și s-o vadă prăbușindu-se leșinată. O lăsă în grija servantei și o luă spre partea oficială a reședinței, spre cabinetul de lucru al președintelui, cel mic, pentru că era și unul mare, patria! În drum, își aminti că, după plecarea băieților, petrecuse un pic în camera de refugiu de lîngă birou cu frumoasa și bruneta sa consilieră politică. Deschise ușa refugiului, o văzu frumoasă și goală în așternutul alb, cu un cearșaf ce nu-i trecea dincolo de glezne, cu pletele artistic împrăștiate pe pernă. De la zgomotul ușii sau de la mirosul ce-l însoțea neabătut pe președinte, aceasta se trezi. În timp ce se ridică de pe pernă, scăpă un „Ce naiba pute așa…“, dădu ochii cu el, îi căscă imens, apoi îi închise, îi deschise din nou, rosti „Visez, ce naiba?“, apoi își înfipse nasul în pernă și rămase nemișcată, cu spatele frumos curbat în sus. O lăsă și pe

frumoasa consilieră în legea ei și își continuă drumul pe coridor, spre ușa principală a biroului, deși ar fi putut să o facă direct prin refugiu. Dar nu făcuse asta niciodată dimineața, de cînd își începuse primul dintre mandatele sale, constituționale, desigur, că doar schimbase de nu știu cîte ori constituția, după numărul de mandate ce trebuiau prevăzute. Probabil nu mai existau decît doi colegi, prin satrapiile orientale, care să se fi bucurat de asemenea domnii de cursă lungă. Unul se apucase, chiar înaintea sa, să modifice constituția, astfel încît să se poată realege de cîte ori avea chef, celălalt se amuzase și mai mult cu joaca de-a democrația și-și găsise un fel de păpușă, împreună cu care alterna la cîrma statului o dată la două mandate. Cînd nu era în postura asta, se odihnea în cea de premier. Intră în birou. Șeful de cabinet îl privi speriat, după regulă, dar apoi regula își ieși din țîțîni – începu să se clatine, să bolborosească aproape cu spume la gură, dădu să leșine, dar reuși să se abțină, așa că, după o ultimă privire îngrozită aruncată președintelui, ieși din birou trîntind ușa și o luă la fugă atît de hotărît, încît mă tem că nici acum, după atîta amar de vreme, nu s-a oprit.

În acea dimineață oarecare, dar atît de plină de neprevăzut, un oarecare președinte al unei țări oarecare rămase singur în biroul său, fără șef de cabinet, fără nimeni altcineva. Se duse și deschise larg ferestrele, dar în birou nu se simți nici un efect. În schimb, afară, în gheretele lor decorative, soldații din gardă simțeau că-i ia cu leșin. Grădinarul, aflat la cîteva zeci de metri de ferestre, căzu secerat, iar cîțiva șoferi intrară urgent în mașini, închiseră ușile și începură să fumeze, ceea ce nu mai făcuseră pînă atunci niciodată, fiind drastic interzis de regulament. Numai președintele își putea aprinde țigara în mașinile oficiale. Acesta, rămas singur în biroul său, se așeză pe unul dintre fotoliile pentru invitați și încercă să înțeleagă ce se întîmplă, ce i se întîmplă. Își aminti că la începutul mandatelor sale avusese un consilier filosof, de care se despărțise cînd trebuise să aleagă între acesta și consiliera politică blondă de atunci. Pînă să se debaraseze de el, îi umpluse totuși urechile, ba chiar și mintea, cu tot felul de povești despre existență și esență, fond și formă, materie și spirit și cîte altele. Poate că filosoful nu era chiar nebun, își spuse el în gînd. Mai stătu cîteva minute cu capul între palme și, cînd ridică privirea,

văzu că trecuse o oră de cînd era la birou, era aproape 9. Văzînd că deschisul ferestrelor nu rezolvase nimic în tragica chestiune olfactivă, se ridică, se duse și le închise. Apoi trase și draperiile grena cu auriu grele, masive. În timp ce se întorcea spre birou, își spuse cu voce șoptită că trebuie puse în acord existența și esența, dacă nu cumva și fondul cu forma. Ajunse la birou, se așeză pe scaunul oficial, ceva între jilț și tron, deschise cu mîna stîngă un sertar, iar cu dreapta luă un revolver ofițeresc, negru cu incrustații de fildeș, de paradă. Pendula arăta ora 9 fix. Era 31 decembrie 202… și ceva. Lipi țeava revolverului de tîmplă și apăsă pe trăgaci. Aproape deodată cu sîngele și creierii, din trupul său începu să se ridice un miros nepămîntean de trandafiri, dafin și smirnă, care, ieșind din camera închisă aproape ermetic, se înălța peste urbe, dînd Capitalei unei țări oarecare vestea cea bună…

26 decembrie 2010

Raport despre două cupluri smulse realității, însoțit de un comentariu vag, imprecis, privind realitatea ca atare

Nu știu ce-mi venise în vara aceea schimbătoare, care poate fi și vara aceasta, dar îmi trecuse prin cap să încep un roman. Un roman realist. De fapt, mai mult decît un roman care să respecte convenția realismului, unul care să se inspire direct din realitate, adică să-și împrumute personajele și, pe cît posibil, poveștile acestora. Și atunci s-a pus, se pune problema documentării. Dacă este vorba despre personaje smulse realității, de bună seamă că trebuie să te ridici de la birou, să te îmbraci, să deschizi larg ușa și să dai buzna în realitate. Așa am făcut și am început punînd un slip nou pe sub hainele ușoare de vară, cu tricou, pantaloni scurți și șlapi, agățînd pe umăr un sac de pînză cu cele necesare – un prosop mare pentru plajă, spray de protecție solară, sticlă cu ceai verde, mentă,

flori de cactus etc. scoasă din frigider, ultima carte tradusă din Henry Miller, cea despre lumea sexului, două dintre cele trei reviste satirice, un pachet de biscuiți fără zahăr, țigări, brichetă etc. – și m-am îndreptat în pas elastic spre ștrandul nou din cartierul meu. Mă bîntuia gîndul că, pentru un romancier, realitatea este alcătuită mai ales din oameni și întîmplările lor și unde naiba poți găsi mai multă realitate concentrată, ba chiar înghesuită, decît pe o plajă într-o zi călduroasă de august? Ei, da, pot spune că am găsit un loc doldora de realitate, începînd chiar cu intrarea în ștrand, unde am stat la o coadă de vreo douăsprezece-cincisprezece persoane! Și cînd am reușit în sfîrșit să pătrund în incintă, pot spune că am dat energic piept cu realitatea. Am luat-o pe una dintre aleile care conduc spre plajă, am ajuns la suprafața acoperită cu nisip fin, adus de nu știu unde, m-am strecurat cum am putut printre cearșafurile gemînd de trupuri goale de ambe sexe, ba și de sex incert, și de toate dimensiunile, am reperat un loc cu iarbă la marginea suprafeței nisipoase care mi s-a părut bun ca punct de observație asupra realității, am ajuns acolo, mi-am întins prosopul mare, plușat, cumpărat în urmă cu vreo doi ani din Creta,

m-am dezbrăcat la slipul roșu cumpărat de la Decathlon, m-am întins, mi-am aprins o țigară și am închis puțin ochii ca să-mi limpezesc cît de cît privirea care tocmai trecuse de la miopie la tulburarea inversă, de la minus la plus, cum s-ar spune. Da, optasem bine! Unde poți găsi mai multă realitate la un loc decît la ștrand? Realitate umană, singura interesantă pentru un romancier, realitate, cum ar spune o vorbă populară, și călare, și pe jos, și îmbrăcată, și dezbrăcată. Am fumat cu ochii închiși, iar cînd am terminat țigara, am pus mucul într-o cutie de tablă special adusă, pentru că mă enervează tonele de gunoaie de toate felurile care se adună într-un asemenea loc într-o zi de plajă, deși e împînzit cu peste o sută de coșuri de gunoi clasice și cîteva zeci de tomberoane de plastic de mari dimensiuni. În fond, în afară de mine, dar în cazul meu operează și dorința de a nu tulbura excesiv mediul în care m-am hotărît să observ realitatea, mai procedează după regulile bunei cuviințe în ceea ce privește deșeurile numai „italienii“, numele generic al românilor care muncesc în străinătate și sînt veniți în vacanță, și bărbatul acela ceva mai în vîrstă decît mine, foarte bronzat și cu părul alb, pe care îl văd de vreo trei veri pe

aici și cu care schimb din cînd în cînd cîte o vorbă. Dar nici el nu era atît de grijuliu pînă nu i-au venit într-o vară în vizită cele două fiice plecate de vreo zece ani unde au văzut cu ochii, una în Spania, cealaltă tocmai în Costa Rica, unde a reușit să-și deschidă un cabinet de recuperare fizică medicală. Tocmai mă gîndeam, mă gîndesc dacă n-ar trebui să selectez din grupul acesta imens de mizerioși, de mizerabili, de producători de mizerie un fel de personaj colectiv negativ, ca un fel de cor antic, care să însoțească de-a lungul romanului meu acțiunile protagoniștilor, dar mă gîndesc că le-aș face o onoare prea mare, mai bine scriu despre ei un articol satiric și demascator pentru vreun ziar.

Dar gata cu vorbăria! N-am venit aici ca să fac filosofia personajelor, fie individuale sau colective, fie pozitive sau negative, ba chiar și neutre, de ambe sexe, cum s-ar spune. Am venit aici să observ realitatea concentrată și în stare pură. La treabă! Am luat ultimul număr din *Cațavencii* și am început să mă uit atent în jur pe deasupra marginii ziarului. Trebuie să spun că, de cînd *Academia Cațavencu* s-a făcut trei, înmulțindu-se prin sciziparitate, citesc două dintre publicații, *Kamikaze* și *Cațavencii*, renunțînd

tocmai la prima apărută, dar care din păcate a nimerit pe mîini rele și, în afara caracteristicilor strict formale, nu mai moștenește nimic din formula folosită cu succes aproape douăzeci de ani. Or, o *Academia Cațavencu* ce apare grafic la fel, dar în care nu mai găsești umor nici dacă îl cauți cu miliția populară e de necitit. Poate nici cele două succesoare nu sînt de nivelul vechii reviste, dar cu siguranță au umor și ai ce citi în ele, chiar dacă probabil nu chiar din scoarță în scoarță, cum stăteau lucrurile pînă la intervenția primei sciziuni, cea de acum un an și ceva. Dar am spus că mă pun pe treabă și văd că o țin tot în divagații, acum despre starea umorului la români și, cum gîndul mi-a fost atins de frontispiciul de *Le Canard Enchainé*, și la alte popoare, dar tot de gintă latină. Priveam deci peste marginea revistei, în timp ce mă prefăceam absorbit de lectură. Ca să-mi ascund direcția privirii, îmi pusesem ochelarii de soare cu lentilele cele mai întunecate dintre cele cîteva perechi pe care le aveam. Purtîndu-mi privirea pe deasupra oamenilor și printre aceștia, undeva, la vreo opt-zece metri de mine, însă pe nisip, nu pe vreun petic de iarbă, atenția mi-a fost atrasă de un cuplu pe care, chiar de la prima

vedere, l-am judecat drept asimetric. Stăteau pe două prosoape mari, mai mari decît al meu, al lui albastru spre ultramarin, al ei un fel de bleu pal. Asortate, în nuanțe diferite ale aceleiași culori fundamentale. Ea era frumoasă, cu adevărat frumoasă. Părul negru, nu știu dacă natural, dar dacă era vopsit, folosea o vopsea de foarte bună calitate, cu un corp atractiv de *fausse maigre*. Dacă ar fi fost îmbrăcată, aș fi pariat că e prea slabă, dar așa i se vedeau niște rotunjimi excepțional așezate. Era fără sutien, așezată cu fața în jos, dar tot i se zărea unul din sfîrcurile întărite. Ochii verzi, niciodată să nu-i crezi, cum spune vorba populară. Sincer vorbind, îmi plăcea destul de mult ca femeie, ca animal, cum spun misoginii, dar eu nu sînt așa ceva, deci îmi plăcea ca femeie. Poate prin contrast, el părea și mai banal, și mai placid decît era în realitate, în realitatea din care îmi propusesem să-l smulg, să-i smulg pe amîndoi. Tot cam de treizeci de ani, avea părul spălăcit, pielea prea albă și ochii de o culoare imprecisă, oscilînd între cenușiu, albastru deschis și verde spre galben, deși nu părea hepatic. Nu cu mult timp în urmă avusese probabil un corp mai degrabă atletic, acum însă burta îi devenise destul de impozantă – burdihan

de băutor de bere, cum crezusem eu de cuviință să precizez cauza –, foștii mușchi acoperiți cu straturi nu foarte groase, dar vizibile de la distanță de țesut adipos. Înfățișare de funcționar superior, de director de agenție bancară ori de filială de companie de asigurări. Asta, văd, îmi notasem în grabă, aproape stenografic, pe un fel de fișă a personajelor despre acel prim cuplu supus observației. Mai jos, după un spațiu lăsat liber, notasem: „Sînt nouă șanse din zece ca tipa asta mișto să-l înșele“. Bun. Am lăsat cuplul acesta în legea lui și mi-am rotit privirea vreo 45 de grade spre stînga. Cu vreo doi metri mai departe, în adîncime față de cel dintîi, atenția mi-a fost atrasă de un alt cuplu – tot asimetric, dar de sens contrar, ca să spun așa. El era un fel de Apollo spre patruzeci de ani, de vreun metru și optzeci și cinci, cu mușchii frumos reliefați sub pielea bronzată, aproape măslinie, însă nu mușchi diformi, de culturist, ci naturali cumva. Ochii de un albastru intens, „ca două lacuri de munte“, cum sună replica-refren dintr-o telenovelă din anii ’90, părul închis la culoare și tuns foarte scurt, cu un fel de breton roman. Era, este ceea ce se cheamă un bărbat după care femeile întorc capul și pe stradă, nu doar

la plajă. Stăteau amîndoi pe un cearșaf mare, de un alb aproape orbitor – el l-a ales, desigur, mi-am spus și am notat pe fișă, l-a ales pentru contrast. N-aș putea spune că ea era, este urîtă, dar dacă aș spune că e frumoasă, aș exagera cu siguranță. Trăsături regulate, blondă spre roșcată naturală, corp bine proporționat. Ce lipsea, ce lipsește? Cred că sex-appealul, strălucirea fără de care frumusețea nu e cu adevărat frumusețe, indiferent de corectitudinea trăsăturilor și a formelor. De data aceasta, după spațiul lăsat gol, am notat: „Băiatul acesta sare din pat în pat. Ca un cosaș. Ca o libelulă mascul". Punct.

Recunosc. De obicei îmi mint cititorii și, pe cît e posibil, încerc să-i mint frumos. Inventez personaje plecînd de la un nas ciudat ori de la mișcarea unui fund de femeie, apoi brodez povești în jurul lor după cum îmi aleargă imaginația. Și mereu caut să dau un aer de implacabil, lucrurile nu pot sta decît așa, de autenticitate. De data aceasta însă vreau să fiu cît mai onest cu cititorii mei, mi-am propus să smulg personajele direct din realitate și să încerc să le reconstitui povestea din fapte reale, să-mi limitez cît mai mult imaginația. Dacă observațiile mele, mai ales concluziile extrase din ele, sînt incorecte? Oricum, superficiale

sînt cu siguranță. Am scos telefonul din buzunarul pantalonilor scurți, după ce i-am scos pe aceștia din sacul de pînză, și am format numărul lui Max. I-am spus că am nevoie pe loc de ajutorul lui și al băieților lui și că sînt la ștrandul din cartierul meu. De parcă ar mai exista și altele! Mi-a răspuns că urcă în mașini cu doi băieți și vin imediat. Max, de fapt Maxim Dîrjan, este patronul primei agenții de detectivi privați apărută în oraș, la vreun an după revoluție. El spune că „înainte“ a fost ofițer de miliție, de cercetări criminalistice, dar eu sînt aproape sigur că a fost securist. Dar asta nu mai contează acum, la patru cincinale de la „evenimente“. M-am împrietenit cu el, dacă pot folosi termenul acesta, în urmă cu vreo patru ani, cînd voisem să scriu un roman cu tramă polițistă și am socotit că am nevoie de puțină documentare în domeniu. Vorbisem cu niște polițiști pe care îi cunoscusem pe vremea cînd ocupasem un fel de demnitate în urbea asta, dar ei nu mi-au spus mare lucru, prea socoteau secrete toate lucrurile ce țineau de meseria lor. Unul dintre ei mi l-a recomandat pe Max, pe principiul că un privat e mai deschis la gură decît un detectiv aflat în serviciul public. Și așa a fost. Nu doar că mi-a spus o mulțime

de chestii generale și de detaliu despre munca de detectiv, dar m-a și invitat în cîteva misiuni de supraveghere ale lui, de alte cîteva ori trimițîndu-mă pe teren cu agenții săi. Banale cazuri de adulter, desigur, cercetate în vederea unor procese de divorț, dar asta nu contează. În fond, urmărirea, pînda, postul fix de observație, supravegherea electronică, înregistrarea, fotografierea, filmarea, scormonirea în sacii cu gunoi etc. se desfășoară la fel de indiferent de natura cazului. La sfîrșit n-a vrut să-mi ia nici un ban, a spus că-l voi plăti din drepturile de autor. Cum n-am mai scris romanul, nu doar că a rămas neplătit, dar tot el a mai dat cîte o bere vara pe vreo terasă ori un deget de whisky în anotimpurile mai reci, seara, în biroul său situat la parterul unui bloc din centru. Avea și un sediu mai mare, undeva mai spre periferie, unde erau restul birourilor, magaziile pentru echipamente, locurile pentru antrenamentele detectivilor etc. Cît mi-a luat mie să-mi amintesc toate acestea, Max a și apărut, însoțit de doi dintre tinerii săi angajați. Perfect acoperiți! Se dezbrăcaseră deja la intrarea în ștrand probabil, așa că au apărut în chiloți de baie, cu niște plase în care erau hainele într-o mînă și cîte un prosop de plajă în cealaltă. Toți

trei aveau ochelari de soare foarte închiși. Mi-am amintit, culoarea și forma ochilor se țin minte cel mai bine. Cînd am lucrat cu el, mi-a spus că are și lentile de contact pentru agenții săi, dar preferă să nu le chinuiască ochii decît atunci cînd e absolut necesar. M-au reperat ușor, după cum mi-am dat seama, au venit spre mine, s-au oprit la vreo 15 metri pe un petic de nisip liber, și-au întins prosoapele unul lîngă altul, s-au întins și ei, Max și-a aprins o țigară, cei tineri nu, unul dintre ei a scos dintr-un fel de sacoșă din imitație de piele maro trei cutii de bere, s-au ridicat în șezut, au deschis cutiile și au început să bea și să pălăvrăgească de parcă erau trei colegi de slujbă ieșiți de la birou sau, dacă ținem seama că nu era încă prînzul, fugiți de acolo. După ce a terminat berea, Max s-a uitat într-o doară spre mine, s-a ridicat și s-a îndreptat spre construcțiile de lemn care adăposteau magazinele de răcoritoare, cafea și diverse gustări calde. M-am ridicat, m-am îndreptat în direcția opusă, spre una dintre toaletele pentru bărbați, am intrat, am întîrziat puțin în hol, spălîndu-mi mîinile la chiuvetă și dînd cu apă pe față, apoi am ieșit și, cumva pe ocolite, m-am îndreptat spre locul în care plecase Max puțin mai înainte.

Își luase o cafea și se așezase la o masă de lemn din spatele construcției. Am luat și eu una și m-am așezat la aceeași masă, pe banca din cealaltă latură. Am schimbat un salut și i-am spus în cîteva propoziții despre ce este vorba, ce vreau de la el. S-a felicitat că venise fiecare cu mașina lui și mi-a spus că este vorba despre trei zile de supraveghere totală, o zi pentru coroborarea materialului și redactarea rapoartelor. Urma să ne vedem luni după-amiază, la 17, în grădina bine ascunsă de arbori și plante a unui local nou, deschis undeva în plin centru. „Ești în centru, dar ai senzația că nu e nici un oraș în jurul tău“, a adăugat Max. Mi-a cerut apoi să-i arăt „obiectele“, dublele obiective, dacă ne gîndim că era vorba despre niște cupluri, și m-a întrebat dacă îmi trebuie binoclu. Atunci am văzut că luase un fel de borsetă din piele cînd plecase de pe prosop. I-am răspuns că nu, că tocmai scăpasem de miopie, dar trecusem la ochelari cu semnul plus. I-am arătat prin urmare cuplurile reperîndu-le cu ochii liberi. Le-a fixat în funcție de niște repere numai de el știute, apoi mi-a spus că distracția asta mă va costa o mică avere. „Bine“, i-am răspuns, „nu e o problemă“. El a plecat spre detectivii săi, în vreme

ce eu, după ce mi-am terminat cafeaua, am intrat în bazin să fac cîteva ture, cauza mea era în mîini bune. Cînd m-am reîntors la prosop, am observat că Max nu mai era, în schimb, cei doi juni detectivi se prăjeau la soare, aparent neinteresați de nimic din jurul lor. După vreo oră și ceva, era deja prînzul și soarele dogorea, primul cuplu a început să-și strîngă lucrurile, ceea ce a început să facă, cumva într-o doară, și unul dintre detectivi, care a plecat înaintea cuplului spre ieșire. Știam și acest truc. Mi-l aminteam de la operațiunile de urmărire la care participasem. N-am mai așteptat să plece și al doilea cuplu însoțit de îngerul lor păzitor. Știam că treaba merge de-acum de la sine, eu neavînd altceva de făcut decît să aștept raportul și discuția de luni după-amiaza cu Max. M-am îmbrăcat, mi-am strîns lucrurile și am luat-o agale spre ieșire. În drum, m-am oprit și mi-am cumpărat un Pepsi Light rece, din care am început să beau încet cîte o gură.

Luni, cu puțin înainte de ora 17, am reperat grădina noului local, care se afla într-adevăr într-un fel de kilometru zero al centrului, pe o străduță ce pornea de vizavi de liceul la care fusesem elev. Max era deja la o masă, la umbra

unui fel de arbore nu foarte înalt, dar foarte bogat în crengi și frunze, un arbore ornamental, al cărui nume îmi scăpa cu totul. Am observat din nou că, indiferent de ora la care ajungeam la o întîlnire, Max era deja acolo, încît începusem să cred că mă așteaptă de ore, dacă nu de zile. Avea o bere fără alcool în față și un bol cu alune prăjite și sărate. A venit o picoliță vioaie și am comandat o bere mexicană din porumb și orez. Max a spus că am gusturi bune, eu i-am răspuns că am diabet! Dintr-o geantă plată, dar nu model „diplomat“, atît de penibil, a scos două dosare subțiri, de cîte 15 pagini fiecare, cu textul cules la computer cu corp 14. A mai scos o cutie în care fuseseră probabil rezerve de toner și mi-a spus: „Fotografii, benzi audio. N-am filmat, că nu era nevoie“. Am vrut să mă uit peste ce-mi dăduse, dar mi-a spus să le consult acasă. Iar cînd nu-mi mai sînt de folos, să le distrug. Încălcase prea multe paragrafe din legea privind protecția vieții private. Mi-a mai spus că redactase rapoartele astfel încît să pară pagini dintr-o operă de ficțiune. Terminaserăm berile, așa că am mai comandat cîte una, bîndu-le în timp ce discuția alunecase spre politică. Am scos portmoneul și l-am întrebat: „Cît?“. Mi-a spus că

e suficient să plătesc modesta consumație, că, deși nu știe mai nimic din literatura mea, îmi citește constant articolele din ziare. Ba chiar își notează unele lucruri de acolo într-un caiet gros, în care notează tot felul de chestii care-i atrag atenția. Mi-a mai spus că tot vrea el ceva: cînd avem vreme amîndoi vreodată, să-i explic cum stau lucrurile cu nașterea modernității, valorile în jurul căreia funcționează aceasta și de ce societatea noastră nu e una cu adevărat modernă. Și de ce-o numesc extramodernă, și nu premodernă. Citise un articol de-al meu, dar era scurt, fără amănunte. I-am spus că-i voi trimite prin mail un eseu mai lung, de la care plecasem pentru articolul cu pricina, și după aceea o să stăm de vorbă despre temele acestea. A venit fata, am plătit și am luat-o din loc, în vreme ce el a rămas așezat la masă. A venit primul, pleacă ultimul. Sau poate mai are vreo întîlnire fixată aici. Dar nu una „de lucru“, îmi spusese că niciodată două întîlniri în același loc fără o perioadă de pauză între ele. Pe drum, mi-am spus: a naibii treabă, fosta Securitate s-a apucat de sprijinit artele și se mai și instruiește!

Ajuns acasă, am pus dosarele și cutia pe măsuța din chioșcul de împletitură din lemn din

spatele clădirii, în locul cel mai protejat de soare de-a lungul celei mai mari părți a zilei, apoi am intrat, mi-am umplut o ceașcă de cafea și am turnat într-un pahar două degete de Uncle Jack, cum îi spun cu dragoste și respect domnului Daniel. M-am uitat mai întîi la poze, care nu mi-au spus mai nimic, mai puțin trei cu falsa slăbănoagă în costum de baie – da, arăta bine! – și una în care Apollo al meu era însoțit de un bărbat de vreo cincizeci de ani, care își așezase cumva protector mîna pe umărul celui mai tînăr și părea să-i vorbească cu o anumită pasiune. De fapt, erau trei poze, însă atît de repede făcute una după alta, încît îți cerea un pic de efort să vezi că erau cadre diferite. Am început să citesc rapoartele, oprindu-mă din cînd în cînd ca să pun cîte o casetă în vechiul meu casetofon Philips, cumpărat în timpul uneia dintre primele mele ieșiri în străinătate, prin 1990 sau 1991. Pe cîte o etichetă albă, casetele aveau trecute informațiile esențiale, în cifre: 1 sau 2 pentru cupluri, a doua cifră, de la 1 la 3, semnala ziua de supraveghere, iar a treia ora la care se efectuase înregistrarea. Simplu și eficient, așa că puteai nimeri fără erori caseta potrivită la pasajele din rapoarte. Acum, desigur, dacă aș dori să lungesc

aiurea povestirea, aș putea transcrie rapoartele de supraveghere în întregime – și așa Max le redactase ca și cum ar fi fost părți dintr-o operă de ficțiune. Dar nu vreau să lungesc povestea, nici nu-mi place să-mi însușesc munca altuia, mai ales că și rămăsese neplătită. Cred că Max mă simpatizează sau pur și simplu, așa cum mi-a spus odată în glumă – sau așa credeam eu! –, mă pregătește ca să mă facă partener... Aș mai putea lungi însă povestea și fără să fur bunul altuia, introducînd, de pildă, un pasaj teoretizant, în care să explic amestecarea timpurilor reale și gramaticale în proza pe care o scriu. Dar nu-mi place să dau totul mură în gură cititorilor și, cu atît mai puțin, criticilor literari. Deci, fără a mă lungi, concluziile mele inițiale au fost la leghe distanță de ceea ce a stabilit operațiunea de supraveghere. În ciuda aparenței sale placide, George, bărbatul din primul cuplu, pare să fie incredibil de mult iubit de frumoasa sa parteneră. Nu e funcționar de stat sau financiar, ci informatician și încă unul foarte performant. În intimitate, falsa slăbănoagă îi spune „ursulețul meu“, iar dacă ne uităm la performanțele sale, așa cum reies din înregistrări, cred că e mai degrabă un urs uriaș! În cazul celui de-al

doilea cuplu, ea este cea care zburdă din floare în floare. În trei zile, l-a înșelat pe Apollo de două ori, e adevărat, cu același bărbat, care nu ajungea, estetic vorbind, nici la glezna legitimului. Însă, după cum arată înregistrările, acesta are ceva disfuncții erectile și un fel de înclinație pentru bărbați. Nu, supravegherea nu îl prinsese în vreun flagrant, însă întîlnirea cu bărbatul ceva mai în vîrstă, prilej cu care se făcuseră pozele, avusese o oarecare ambiguitate. M-am uitat din nou la cele trei cadre succesive. Fără îndoială că putea fi percepută o anumită ambiguitate în posturile personajelor. Uitîndu-mă mai bine, l-am recunoscut pe un actor de la teatru, despre care circulau asemenea zvonuri. Nu-l știam decît de pe scenă, de asta l-am identificat atît de greu. Dar, oricum, era trecut și în raport, în cîteva rînduri după menționarea scenei și a fotografiilor.

Concluziile mele s-au dus peste cap. E adevărat că acestea noi, rezultate în urma anchetei, pot conduce la o poveste mai interesantă. Adevărul este că nu știu ce să fac cu personajele mele și cu schița poveștii lor. Să merg pe primele mele impresii? Dar acestea s-au dovedit incorecte și mi-am propus să fiu cît mai onest cu cititorii mei. Să apelez la rezultatele anchetei? Să-mi

imaginez altceva? De pildă, că falsa slăbănoagă și Apollo se cunosc, ba chiar sînt într-o relație și au aranjat să vină în același timp la ștrand pentru a-și lansa semne de dragoste sub ochii partenerilor legitimi? Adevărul este că, atunci cînd ai ceva de scris, mai ales un roman care cere multă concentrare și multă muncă, e mai simplu să renunți, să nu scrii. Așa am procedat acum cîțiva ani cu romanul cu tramă polițistă, care mi-a prilejuit prima întîlnire cu Max. Sau măcar să amîni cît poți scrierea acestuia. Deocamdată am impresia că scufundarea mea în realitate nu e suficientă, că documentarea mea e încă aproximativă. Mă gîndesc ca, după încă vreo două zile de documentare la ștrand, să merg duminică și în alte sectoare ale realității, de pildă, în locurile de agrement de la Breazu sau Repedea, unde iarăși poți avea parte de hălci mari de carne, vreau să spun de personaje posibile, însă cît se poate de reale.

10 august 2011

Cuprins

au apărut :

Cezar Paul-Bădescu – *Tinereţile lui Daniel Abagiu*
Mariana Codruţ – *Ul Baboi şi alte povestiri*
Dan Lungu – *Raiul găinilor. Fals roman de zvonuri şi mistere*
Radu Pavel Gheo – *Fairia. O lume îndepărtată*
Ioana Baetica – *Fişă de înregistrare*
Adrian Schiop – *pe bune/pe invers*
Lucian Dan Teodorovici – *Atunci i-am ars două palme*
Cosmin Manolache – *Ce faţă cumplită am*
T.O. Bobe – *Cum mi-am petrecut vacanţa de vară*
Dan Ţăranu – *Al patrulea element*
Dragoş Bucurenci – *RealK*
Ionuţ Chiva – *69*
Claudia Golea – *Vară în Siam*
Bogdan Suceavă – *Venea din timpul diez*
Cătălin Mihuleac – *Ratarea unui setter*
Veronica A. Cara – *Petrecere cu mama*
Petre Barbu – *Blazare*
Silviu Gherman – *Scurta şi plictisitoarea viaţă a lui Kjus*
Sorin Stoica – *O limbă comună*
Filip Florian – *Degete mici*
Dumitru Ungureanu – *Tunul filozoafei*
Adrian Buz – *Zidul moale*
Mircea Gheorghe – *Partida de canastă*
Tudor Călin Zarojanu – *Sfîrşitul lumii*

Liviu Bleoca – *Erotikon*
Cecilia Ștefănescu – *Legături bolnăvicioase*
Paul Cernat, Andrei Ungureanu – *Războiul fluturilor*
Cătălin Lazurca – *Celebrul animal*
Dan Lungu – *Băieți de gașcă*
Lucian Dan Teodorovici – *Cu puțin timp înaintea coborîrii extratereștrilor printre noi*
Florin Lăzărescu – *Trimisul nostru special*
Mariana Gorczyca – *Cheful nu se organizează, vine de la sine*
Tudor Lavric – *Necăsătoriții*
Doina Ruști – *Zogru*
Cora Flavian – *Marta sau etiologia inconturnabilului eșec*
Antoaneta Zaharia – *Garsonieră în centru*
Dan Miron – *Scîndurica*
Maria Manolescu – *Halterofilul din Vitan*
Cezar Paul-Bădescu – *Luminița, mon amour*
Răzvan Rădulescu – *Teodosie cel Mic*
Ana Maria Sandu – *Fata din casa vagon*
Victoria Comnea – *Manuc*
Filip Florian, Matei Florian – *Băiuțeii* (ediția a II-a)
Dan Lungu – *Sînt o babă comunistă !*
Jean-Lorin Sterian – *Lorgean*
Bogdan Popescu – *Cine adoarme ultimul*
T.O. Bobe – *Cum mi-am petrecut vacanța de vară* (ediția a II-a)
Gabriela Gavril – *Fiecare cu Budapesta lui*
Liviu Bîrsan – *Ochiul și pulberea*
Alexandru Vakulovski – *Bong*
Dan Lungu – *Raiul găinilor. Fals roman de zvonuri și mistere* (ediția a II-a)
Călin Ciobotari – *Șșșt! Generalul visează...*
Iulian Ciocan – *Înainte să moară Brejnev*

Ștefan Baștovoi – *Iepurii nu mor*
Lucian Dan Teodorovici – *Circul nostru vă prezintă:* (ediția a II-a)
Mariana Codruț – *Nudul Dianei*
Costi Rogozanu – *Fuck the cool. Spune-mi o poveste*
Sorin Stoica – *Aberații de bun-simț*
Răzvan Rădulescu – *Viața și faptele lui Ilie Cazane*
Daniel Mafteiu – *Mic tratat de management culinar*
Dan Lungu – *Proză cu amănuntul*
Dan Sociu – *Urbancolia*
Mitoș Micleușanu – *Kasa Poporului*
Ioana Nicolaie – *O pasăre pe sîrmă*
Doina Ruști – *Fantoma din moară*
Radu Pavel Gheo – *Numele mierlei. 50 de clipuri vesele și triste*
Adela Greceanu – *Mireasa cu șosete roșii*
Cecilia Ștefănescu – *Intrarea Soarelui*
Dan Sociu – *Nevoi speciale*
Dumitru Crudu – *Măcel în Georgia*
Lucian Dan Teodorovici – *Celelalte povești de dragoste*
Corina Sabău – *Blocul 29, apartamentul 1*
Florin Lăzărescu – *Lampa cu căciulă*
Bogdan Dumitrescu – *SMS*
Angelo Mitchievici – *Cinema*
Daniela Zeca – *Istoria romanțată a unui safari*
Adrian Schiop – *Zero grade Kelvin*
Matei Florian – *Și Hams Și Regretel*
Ovidiu Pop – *Trickster*
Ana Maria Sandu – *Omoară-mă!*
Doina Ruști – *Cămașa în carouri și alte 10 întîmplări din București*
Ioana Nicolaie – *Cerul din burtă* (ediția a II-a)
Radu Pavel Gheo – *Noapte bună, copii!*
Ioana Bradea – *Scotch*
O. Nimigean – *Rădăcina de bucsau*

Daniela Zeca – *Demonii vîntului*
Andrei Ruse – *Dilăr pentru o zi*
Tatiana Niculescu Bran – *Nopțile Patriarhului*
Doina Ruști – *Patru bărbați plus Aurelius*
Bogdan O. Popescu – *Viață de aruncat și alte povestiri*
Ioana Baetica Morpurgo – *Imigranții*
Alex. Leo Șerban – *Litera din scrisoarea misterioasă*
Tudor Călin Zarojanu – *Mass Media Insider*
Liviu Antonesei – *Victimele inocente și colaterale ale unui sîngeros război cu Rusia*

în pregătire:

Tatiana Niculescu Bran – *În Țara lui Dumnezeu*
Daniela Zeca – *Omar cel orb*

www.polirom.ro

Redactor: Gabriel Cheşcu
Coperta: Radu Răileanu
Tehnoredactor: Constantin Mihăescu

Bun de tipar: martie 2012. Apărut: 2012
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. BOX 266
700506, Iaşi, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53 • C.P. 15-728
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

Tipografia S.C. MEDIAPRINT S.R.L.
Str. Bucureşti nr. 254-256, Călăraşi, 9100058
tel.: (0242)31.12.95, fax: (0242)31.12.95

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România
Nr. RO44RNCB5101000001710001 BCR UNIREA